

F
IV
3

13-12.B.6

SILVESTRI PETRASANCTÆ
ROMANI

SOC. IESV THEOLOGI

NOTÆ

IN EPISTOLAM

PETRI MOLINÆI

AD BALZACVM,

Cum Responsione ad hæreses, errores
& calumnias eius,

ac Vindicijs Urbis ROMÆ,
& PONTIFICIS ROMANI.

ANTVERPIÆ

EX OFFICINA PLANTINIANA

BALTHASARIS MORETI.

M. DC. XXXIV.

Domy
Edolan
P. Bantalon
Pians
Ex bairad : Franck de Sulem

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

1950

1950

1950

1950

1950

1950

1950

1950

ILLVSTRISSIMO

ET

REVERENDISSIMO

CLEMENTI

BONSIO

EPISCOPO

BITERRENSI.

SUPERIORE æstate,
ILLVSTR^{MR} PRÆ-
SVL, in eo eram
Eburonum agro,
quem Nationes
frequentant, vt ad perennitatem
fontium saluberrimorum discu-
tiant corporum vitia: compos
tamen valetudinis, & comes
dumtaxat alienæ, seu necessita-
tis, seu relaxationis, vtēbar otio,

vt aliqua scriberem, si quo modo iis possem Petri Molinæi diu ægrum animum sanare. Quod verò rudi Mineruâ concepit interim animus, id cum coloribus & sub auspiciis iam Tuis prodit vel ideò, quia monumentum aliquod Gentis BONSIÆ nobilissimæ frequenter ibi obuersabatur oculis meis; atque imbuens me Tui recordatione iucundissimâ, hunc ipsum fetum animi veluti colorabat. Erat videlicet, in speculari fenestrâ Ædis sacrae Vici Spadani, icon tesseraria Gentis Tuæ; hoc est, Rota aurea in scuto cyaneo, cum nomine glorioso IOANNIS BONSII Episcopi Biterrensis, S.R.E. Cardinalis, Patruï Tui, velut index liberalitatis eius. Sed & tunc, quia mo-
nu-

numentum illud vitreum erat, ac
frangi poterat, excitatus animus,
alia magis perennia cœpit in-
tueri; virtutes nimirum Tuas ac
Maiorum Tuorum; easque in
primis, quæ IOANNI BONADIO
Cardinali Patruo consecrauerunt
Mausoleum gloriæ. Has ego
vtique ignorare non poteram,
quas laudavi Romæ in hone-
stissimâ Auditorum panegyri;
sed complorator veriùs, quàm
Orator: quia vnus æstiuæ no-
ctis tenebræ, quas tu mihi præ-
scripseras, haud fuerunt satis, vt
in lumine publico res ab eo præ-
clarè gestas collocarem. Fuit ta-
men ea non tam funeris, quàm
triumphi dies: quia quod Ro-
ma fortasse numquam vidit, eo-
dem momento, intra duo diuer-

sa Tempora , aliqui ex Augustis
Patribus , in geminos distributi
confessus , ei parentarunt : atque
ita dulcissimum Collegam , velut
dispensatis lacrymis , gloriosius
fleuerunt . De illo , ac de aliis
Maioribus Tuis , ne iam quidem
dicere , pro voto meo pariter ac
pro eorum amplis meritis pos-
sum ; cum omnia ipsorum de-
cora , togæque ac belli munia ,
Florentiæ , ab annis octingentis ,
domi forisque obita , usque ad
supremum Reipublicæ Magi-
stratum , nequeant intra fines an-
gustos vnius epistolæ compre-
hendi . Vnum commemoro , &
illud sanè memorabile (quando-
quidem Tu in Galliâ degis An-
tistes magnus) nempe semper
antehac nuptias Heroidum Ita-
liæ

liæ nostræ, cum Regibus Gal-
lis, eorúmve consanguineis Ma-
gnatibus, Præsulem aliquem ex
BONSIA Gente conciliaffe. AN-
TONIVS BONSIVS, frater R O-
BERTI Proavi Tui, Episcopus
Terracinæ, functus est Legatio-
ne CLEMENTIS VII. ad FRAN-
CISCVM Regem; vt Cathari-
nam Mediceam illius gentilem
desponderet Duci Aurelianensi
Regis filio, qui fuit postea HEN-
RICVS II. Rex. THOMAS BON-
SIVS frater DOMINICI Aui
Tui, Episcopus Biterrensis, ac
simul ditionis eius Præfectus,
dum erant in Regno graues si-
multates, ab HENRICO III. in
Hetruriam missus est; vt Eleo-
noram Mediceam, Francisci
Magni Ducis filiam natu ma-

iorem, peteret coniugem Duci
Alenzone Regis fratri. IOAN-
NES BONIVS, frater PETRI
Parentis Tui, ac Viri honoratif-
simi, cum à THOMA Patruo
grandæuo accepisset infulas sa-
cras Ecclesiæ Biterrensis, reuertit
aliquot post annis ex Galliâ in
Hetruriam, rogatus à Ferdinan-
do Magno Duce, vt Mariæ
Medicæ, fratris filiæ, connu-
bium Regium cum HENRI-
CO IV. apud CLEMENTEM VIII.
Romæ atque Ferrariæ præpara-
ret. Quasi BONSIA Gens sola
esset Pronuba Reginarum; ex eâ-
que dumtaxat posset eligi Au-
spex, aut Paranympus, qui
pro dignitate eas nuptias, ple-
nas maiestatis, adornaret. Is de-
inde stabilito coniugio, fuit in
Gal-

Galliâ Reginæ Magnus Eleëmofynarius, ac Præfes fecretioris eius Senatus: & dum certatim ad honores peteretur, adeò vt Ferdinandus Magnus Dux Florentiæ Archiepifcopum eum optauerit, tandem ex Regni fuffragio, in quo Fidei Orthodoxæ, atque Ecclefiasticæ immunitatis Patronus & Vindex audiebat, renuntiatus eft S. R. E. Cardinalis. Romæ ideò manfurus, (vbi Nationum & Regnorum femper commodo vixit) vt Bitteris defiderium fui mitigaret, DOMINICVM BONSIVM, fratrem Tuum, fuccefforem fibi adlegit, prorfus muneri magno parem, omniq̃ue sacrâ eruditione excultum adeò, vt, tametsi adolefcens foret, ad populum

diceret pro suggestu summâ gra-
uitate, partesque optimi Anti-
stitis egregiè obiret. Cùm is au-
tem ex viuis decesserit in primo
iuuentutis robore, subrogatus ei
est, in ipso ætatis flore, THOMAS
BONSIVS, alter frater, à LV-
DOVICO Rege XIII. cuius e-
phebus honorarius in Aulâ Pa-
risiensi, & ex charioribus qui-
dem, fuerat. Huic demum, iu-
ueni nato in omnia pietatis ac
veræ virtutis exempla, postquam
Cælum patuit, Tu successisti;
ac deferens nobile sacerdotium,
quod Romæ in Vaticanâ Basi-
licâ merueras, Biterras profe-
ctus es; vt Deo, vt Christianis-
simo Regi, vt Regno eius, in
viridi iuuentute, senectutis ma-
turæ fructus exhiberes. Annonæ

caritas, bellum, & lues, tria
maxima incommoda generis
humani, Te vigilantissimum
Præfulem ostenderunt. Asserta
Cleri & Ordinum sacrorum ho-
nestas ac dignitas, populi que
repurgatio, aduersus Caluini spu-
ria germina; vt profiteatur so-
lùm auitam illam fidem, quam
olim S. Hilarius propugnauit in
Synodo Biterrensi; hæc, in-
quam, palàm faciunt, Te infi-
stere gloriosè quatuor consan-
guineorum Episcoporum vesti-
giis, qui Biterrensis Ecclesiæ gu-
bernaculum ante Te, cum iis
ipsis laudibus, rexerunt. Pec-
uliariter conati sunt illi semper
Sectarios, atque eorum Duces,
retrahere ad vnum Ecclesiæ o-
uile; nec defuit felicitas: vsque
adeò,

adeò, vt IOANNES BONSIUS,
Caluini præconem Biterris cele-
brem Christo Domino lucratus
sit, & profecutus etiam studijs
amplis, donec ad Episcopi li-
tuum ac cidarim postremò eum
euexerit. Nihilominùs in diœ-
cesi nouena supererant loca, in
quibus Caluini coaxare rabulæ,
ac turbare harmoniam Eccle-
siæ audiebantur. Tu verò in an-
nis perpaucis eò rem adduxisti,
vt dumtaxat in vno personent
loco eiusmodi obstreperæ voces;
alibi autem canant vbique no-
bilem Tuum de Hæresi perdo-
mitâ triumphum. Est igitur cur
glorier, me in Collegio Roma-
no fuisse Magistrum Tuum, &
iam esse Discipulo minorem:
atque insuper est, cur Tibi trans-
scri-

scribam has Notas meas, aduer-
sus Virum, quem grande per-
fidiaē suæ clypeum Sectarij æsti-
mant, etsi perfractum sæpiùs, &
penetratum à Scriptoribus Ca-
tholicis. In eis Roma, & Roma-
nus, idemque totius orbis Chri-
stiani supremus Antistes, extra
nebulam fiunt; quam inhalauit
illis teterrimam Hæresis, vapor
gehennæ, spiritus Molinæi. Dum
in lucem & diem exeunt, vi-
debitur congruè præire patrocini-
um nominis Tui; quia Tu, &
Romam amas, & Romani Pon-
tificis fastigium sanctè venera-
ris. Cape libens publicum hoc
testimonium præstantiæ Tuæ, si-
mul atque obseruantiaē meæ.
Vale diutissimè; atque ad fa-
mam æternam cum iis virtuti-
bus

bus progredere, quibus aliquan-
do Patruī honor vltimus defe-
ratur. Ita voueo,

Tibi, ILL^{MR} ac REV^{MR} PRÆSVL,

Addictissimus & obse-
quentissimus

SILVESTER PETRASANGTA
è Societate IESV.

Leodij, Kal. Jun. M. DC. XXXIV.

F A C U L T A S

R. P. PROVINCIALIS.

EGo *infrascriptus* SOC. IESV in Pro-
uinciâ Gallo-Belgicâ Provincialis,
pro potestate mihi factâ ab admodum
R. P. N. Mutio Vitellesco Societatis no-
stræ Præposito Generali, concedo Baltha-
sari Moreto Typographo Antuerpiensi fa-
cultatem typis mandandi Notas R. P. Sil-
uestri Petrasanctæ Societatis nostræ Theo-
logi in Epistolam Petri Molinæ ad Bal-
zacum, cum Responsione ad hereses, erro-
res & calumnias eius, ac Vindicijs Vr-
bis Romæ & Pontificis Romani. Datum
Duaci, III. Feb. M. DC. XXXIV.

Ioannes Lobbetius.

A P-

A P P R O B A T I O
C E N S O R I S.

Vidi *Notas & Animaduersiones*
R. P. Siluestri Petrasanctæ Ro-
mani à Societate IESV Theologi in Episto-
lam Petri Molinæi Calviniani ad Balza-
cum; & iudicavi Nouatorum hereses,
fraudes, calumnias, fortiter, clarè & di-
sertè in illis Notis refutari & conuinci;
atque adeò Theaurum in illis recondi do-
ctissimarum tam in Ecclesiasticâ Historiâ
quàm in Hereticis controuersis observa-
tionum: proinde censeo publicâ luce pu-
blico bono donandum. Antuerpiæ, VII. Feb.
M. DC. XXXIV.

Gaspar Estrix Canonicus & Ple-
banus Antuerpiensis, ac
Librorum Censor.

I

SILVESTRI PETRASANCTÆ
ROMANI
SOC. IESV THEOLOGI
NOTÆ
IN EPISTOLAM
PETRI MOLINÆI AD BALZACVM
CVM RESPONSIONE
AD HÆRESES, ERRORES
ET CALVMNIAS EIVS.

ROMISI, ineunte æstate, superiori anno Sedani, me scripturum aduersus calumnias & virosa dictæria, quibus sine causâ, & ex odio impotenti duntaxat, *Petrus Molinaus*, inter Huguenottas magnum nomen, dum Balzacum & eius eloquentissimum Principem laudaret, inuectus est in Romanum Pontificem, & in Ecclesiam Romanam. Sed & Iesuitas insimulauit doctrinæ cruentæ ac perduellis: cuius magistros meliùs Caluinistas suos agnouisset, & agnosceret porrò ex hac dissertatione meâ.

2. Eò magis verò, vt id iam agam, inducor, quia eadem fermè contorsit in alloquio mecum Sedani, inter priuatarum ædium conclaue; vbi Viri honestissimi aderant: nec diuersa rursus Leodij, autumnò exeunte, inter colloquendum vibrauit. Quasi non aliis armis instructus, velit deinceps conferre signa hic magnus partis aduersæ Achilles, & cum castris Ecclesiæ dimicare.

CAPVT PRIMVM.

Prædicantium egestas & opprobrium, arguunt eos falsæ ac vanissimæ Religionis.

1. **B**Alzacus, Scriptor in Galliâ disertissimus, dum commendaret Moli-næum ab eloquentiâ, dixerat eum esse persimilem Nauarcho, qui ex piraticâ celoce tonet eloquio contra instructissimam classem: tribuere insuper eum posse vni seditioni colorem, aut laruam belli æquissimi, vniq; multitudini transfugarum, ac signa deserentium, speciem militiæ ordinatæ ac benè constitutæ: denique ipsum nosse artem propinandi animis, vti rem

Que ie regarde il y a long temps dans le party Huguenot, comme vn excellent Pilote, qui braue toute vne flotte dans vn brigantin. Vous pourriez donner a vne sedition l'aparence d'vne iuste guerre, & à vne multitude de mh-

gratam,

gratam, suæ superstitionis sectam, *tins la face d'une*
 iam exutam omni illecebrâ no- *armée bien discipli-*
 uitatis, & quæ ad inclinationem *née. Vous rendez*
 vergit. Atque hic laudum cum- *agreable à beaucoup*
 lus, & quasi torrens, impetum de- *de gens une opinion*
 dit Molendino, cuius nos iam fa- *qu'a perdu la gra-*
 rinam incernimus; vt, excusso fur- *ce de la nouveauté,*
 fure, frumentum Christi, eiusque *quoy qu'elle panche*
 panis mundus, ad veritatis Christianæ nu- *sur son declin.*
 trimentum, studiosis eiusdem veritatis ap-
 ponatur.

2. Efferatus his Balzaci laudibus Moli-
 næus, cœpit admordere immeritò Clerum
 & eius opulenta Sacerdotia. Cùm autem
 aggerere calumnias & mendacia plurima
 deliberasset, à veritate saltem vnâ initium
 fecit; ne falsò efferre omnia videretur.

3. Si à nobis, inquit, sta- *Si de nostre costé estoient*
 rent opes, pensiones & prouen- *les richesses, benefices*
 tus, subluceret color aliquis *& pensions, vous au-*
 existimandi, Virum gloriæ fa- *riez quelque couleur à*
 mæque auidum posse illecebrâ *penfer qu'un esprit de-*
 illâ inuitari, vt tueatur malam *sireux de paroistre, au-*
 causam. Sed cùm paupertas & *roit esté attiré par ces*
 opprobrium sint comites duo *amorces à defendre une*
 perpetui, quibuscùm graditur *mauuaise cause. Mais*
 nostra professio: enim uerò abf- *la pauureté & l'oprobre*
 que præmij spe velle nequam *estant annexée à nostre*
 esse, foret perinde, ac perdere *profession, vouloir estre*
 seroit à la perte de la

Pieté, perdre le sens commun. simul pietatem, simul communem sensum.

Heus Molinæ! Fateri hoc potes citra iniuriam sodalium tuorum? Profectò tibi diem dicerept, si eorum veneranda Synodus coacta etiam nunc esset Dordraci. Attamen verum est quod ais, Ministros esse paupertatis atque opprobrij victimas: & ex hac ego assertione coniicio, tuam ac eorum vanam & prorsus nullam esse religionem; assumptionem hanc verò confirmare possum inductione manifestâ.

4. In quâ enim umquâ ætate fuit inops & simul inhonorata eorum conditio, qui Deum, Dei que cultum, tamquam Mystæ, procurarunt? Ante Legem scriptam primogeniti, & Reges, hoc est, virorum dignissimi, atq; honoratissimi, erant Sacerdotes. Post constitutam Rempublicam Hebræorum à Moyse Legislatore, summa fuit dignitas Aaronis & Tribus Leui. Quæ Tribus, ex prerogatiua honoris, sola iniuit matrimonia cum Regiâ Tribu Iuda, & denique sceptrum regnumq; obtinuit vsq; ad Herodem in Asmonæis, qui erant ex genere Sacerdotali.

5. Cedò, quis umquam Regum filiam, aut neptem, aut puellam congenerem cuiquam ex Ministris nuptui dedit? an Anglus, an Scotus, an Danus, an Suecus? Quis
Proce-

Phil. Iud.
de Monarch.

lib. 2.

Cyriil. Alexand. cont.

Iul. lib. 18.

Procerum aliorū hoc egit, an Palatinus, an Saxo, an Brandeburgicus, an Pomeranus, an Hassus? Quis præterea ex horum stirpe, imò è solo Equestri Ordine Ministerumquā fuit, in Germaniâ, in Galliâ, in Angliâ, in Daniâ, in Sueciâ? Vel si copioso instrueres oleo Diogenis lucernam, attamen extingueretur deficeretque, priusquam fortasse numerum eorum aliquem inuenires. Plerumque videlicet tum Episcopi, tum Prædicantes sunt filij terræ, sunt fraterculi gigantum: ideoque bellum celo inferunt, & contra Deum & Superos coniurant.

6. Nos interim, penes quos vera est Religio, credimus professione Cleri magis ac magis collustrari generis claritatem. Idcirco in Germaniâ (quæ pars Europæ & maxima est, & auitæ nobilitatis retinentissima) Episcopi semper sunt Nobiles: atque adeò ex Nobilibus dumtaxat Familiis aggregantur Collegia primaria Sacerdotum. Cæsar pro Septemuirum Senatu tres à Clero accipit, atque in Episcoporum albo sunt ac fuerunt tum Austriaci, tum Bauari; sicut etiam in sacro Collegio S.R.E. Cardinalium: in quo iam sunt Fratres Hispaniæ ac Poloniæ Regum, Frater Ducis Allobrogum, Patruus magni Ducis Hetruriæ. Fuit quoque in eo Henricus Sebastiani Regis

Lusitaniæ magnus Patruus, ac successor eius in regno; hoc est, simul Rex & Cardinalis: quod Cleri Catholici & Ecclesiæ Romanæ maximè augebat maiestatem.

7. Ne verò suspicio sit, opes aut honores quæri à nostræ Religionis Magnatibus, quando in partes Dei migrant; quàm multi fuerunt qui paupertatis honoratissimæ professionem in Cœnobiis adamarunt?

Theopha-
nes & Cœ-
drenus.

Duo Orientis Imperatores cognomines, Michaël Curopalata, Michaël Stratonicus, licet violenter Imperio spoliati, successoribus à milite sublectis, haud planè inuiti tamen cellæ & cælo se dedicarunt. Isaacus

Curopala-
tas.

Comnenus, postquam farciendo arario deditus ad summam reprehensionem fuerat, rescisis superiorum Cæsarum actis, ac direptis ipsis Templorum donariis; morbo graui admonitus, tandem resipuit, & raso capillo se sponte in Cœnobium abdidit, adscito in Imperium Constantino Duca, & mutato in lacernam asperam paludamento. Magis adhuc laudabiliter, quippe nullâ seu violentiæ seu conscientiæ adacti necessitate, posuere Imperium, vt sibimet imperarent, & professi sunt asceticum vitæ genus, tum Anastasius II. vir doctus & pius, tum Theodosius IV. qui vt erat quietis quàm regiminis auidior, communicato

Theoph.
Cœdren.
Zonaras.

confi-

consilio cum Germano Patriarchâ & cum Senatu Constantinopolitano, Leoni Isau- ro eius nominis III. cessit Imperium, & Clericus vnâ cum filio Ephesi vixit, mira- culis post obitum clarus. Et is obiter vo- luit, vt tumulo suo inscriberetur hæc sola vox, S A N I T A S. Cuius enim, qui in ve- râ Christi fide moritur, cum ex hac pertur- bationum regione migret ad sedes Pio- rum, verè, iuxta vetus Adagium, *ultimus malorum medicus est mors.*

8. In Occidentis Imperio Lotharius Cæsar rerum humanarum pertæsus, pur- puram exuit, & Prumiæ in Arduennâ Mo- nachi paupertate se inuoluit. Ante illum Carolomannus Cassinensi disciplinæ ad- dixerat se. Carolus V. quoq; clarus gesto, clarior contempto Imperio, animo saltem, si minùs habitu Monachus, secessit in Mo- nasterium S. Iusti. Vt nihil dicam de Ra- chi Longobardorum Rege, de Trebellio Rege Bulgarorum, de Rege Gothorum Bamba, & tot aliis viris coronatis, qui ex Regibus facti sunt Monachi; fortasse non multò pauciores illis, qui in Lutheri & Caluini synagogâ facti sunt ex Monachis Mariti, & Euangelium scilicet reforma- tum spuriâ generatione repleuerunt.

9. Dynastas aliquot alios recenseo, qui

horum sectari vestigia maluerunt, etiam postquam incepit clarescere Euangelium: ita enim Molinæus Sedani locutus est de Vespertilionum & Tenebrionum suorum in hac senescentis mundi vesperâ circumuolitatione. In Societate nostrâ Franciscus Borgia Dux Gandiæ, Aloysius Gonzaga Marchio Castellionis, S. R. I. Princeps, & affinis Eleonoræ Augustæ (qui ambo aris donati sunt) & Carolus à Lotharingiâ Episcopus Verdunensis; in celeberrimo S. Benedicti Ordine, Franciscus à Castro Hispanus Dynasta, & aliquando Siciliæ & Neapolis Prorex; in Capucinorum sacrâ & venerabili Familiâ, Ser^{mus} Alphonsus ab Este, Dux Mutinæ ac Regij, nomen Religionis dederunt: aded contemptui non est status vel Cleri vel eiusdem Religionis.

10. Nihil attinet dicere, quænam olim fuerit seu copia seu gloria aruspicum, augurum, & sacrificulorum apud nationes omnes: ad solas prouoco Saliorum & Pontificum opes. Nonne ipsa insuper dignitas Pontificis Maximi apud Romanos coniuncta fuit cum Imperatoriâ Maiestate, postquam, inclinata iam Republicâ, interfuit boni communis, in vnum conferri vniuersam dominationem? Hoc aded necessarium videbatur, vt Christiani quoque
Impe-

Imperatores, à Constantino Magno vsque ad Gratianum, cum Pontificis Maximi titulum retinuerint: non se tamen ritum aliquo damnatæ superstitionis polluerunt, aut minuerunt obsequij reuerentiam, debitam Romano & Maximo Christianorum Pontifici; sed fuerunt compotes eius supremi honoris dumtaxat, quoniam absque titulo illo, ægrè Imperatoris personam sustinere potuissent. Amplissima nimirum erat Magistratus illius auctoritas; poteratque Comitia dirimere, Consules abdicare, atque decernere inferenda essent bella, an ab armis cessandum: quocircà quiuus alius eâ potestate instructus, intercedere, Imperatorumque decreta rescindere atque abrogare pro libidine potuisset.

11. Vt sit magis in comperto miseri Ministerij cōtemptus & opprobrium in vtraque Lutheri & Caluini sectâ, lubet repetere id quod Martinus Becanus, Scriptor nostræ Societatis, memorat de quæstiunculâ circa veram Religionem, propositâ in Symposio, in quo assederant conuiuæ conditionis magnæ, tum Catholici, tum Sectarij. Postquam varia singuli pro se in medium attulerât, litem diremit tandem eorum aliquis professione miles, excusatâ prius imperitiâ rerum Theologicarum. Sciscitatus

In Exam.
concord.
Anglic.
num. 5.

IO SILVESTRI PETRASANCTÆ
nimirum est ab vno è Sectariis, qui erat vir
Princeps, num vellet æqui boni consulere,
si contingeret aliquem è liberis suis Prædi-
cantem fieri. Confestim ille indignabun-
dus; Mallem, inquit, vt quotquot habeo li-
beros, totidem irent in malam crucem,
quàm vt vllus eorum generi suo tam infamem
notam inureret. Mox alium perinde virum
Principem & Catholicum interrogauit, quemad-
modum esset accepturus, si filius ipsius
aliquis fieret Iesuita. Æquissimo, inquit,
animo id ferrem; & vtinam vni eorum
eam mentem submitteret Deus! Excepit miles:
Nihil opus est disputatione; de verâ
Religione satis constat, dum apparet,
eos qui Catholicam docent, in pretio esse;
infames censeris alios, qui alteram
obtrudunt. Sic ipse: & profectò sententiam
eius multò antè confirmauerat Deus
stabiliueratque, dum quasi Ministros
& Prædicantes designauerit, protulit
Oraculum illud, *Qui contemnunt me, erunt
ignobiles.*

1. Reg. 2.

12. Quod spectat peculiariter ad eorum
paupertatem; existimant prudentes viri,
plerosque ex ipsis adigi solâ inopiâ, vt,
quamuis veritatem agnoscant, adulterent
nihilominus verbum Dei. Sunt videlicet
homines mulierosi, vxorculamque alere
cum

cum grege liberorum debent; nec suppetunt eis patrimonia, vel animus capeſſendi opificium honeſtum. Credunt verò futurum, vt non pauci reſiſcerent, ſi fundaretur domicilium, in quo poſſent ære publico ſuſtentari. Interim quanta eſt peruerſitas, pro tenui quæſtu, exemplo Iudæ, Chriſtum prodere, atque animas nundinari? Agnoſcat porrò Molinæus, paupertatem inter Prædicantes ſodales ſuos eſſe potiùs matrem erroris, quàm, vt ipſe aſſumebat, vindicem & cuſtodem veritatis. Agnoſcat inſuper, ex eadem paupertate & ex opprobrio, quibus dolet Miniſtros collegas ſuos vrgeri, ſemet & illos argui malæ cauſæ, impietatiſque & prauæ Religionis. Verè ſiquidem recedentes à Deo in terrâ ſcribuntur; & vt ſordes terræ calcari ſolent, non adorari.

Ierem. 17.

13. Spiritus ſanctus huic aſſumptioni meæ ſubſcribit: nam eo inſpirante ſacra Regum Hiſtoria refert, Ieroboam, quando vitulos adorandos propoſuit, Myſtas illius abominandæ ſuperſtitionis non alios conſtituiſſe quàm populi quiſquilias. *Fecit ſana in excelsis, & Sacerdotes de extremis populi, qui non erant de filiis Levi.*

3. Reg. 12.

14. Vtinam ſaperet, atque hæc intelligeret Molinæus! quem admoneo, ne pro ineptâ

ineptâ

12 SILVESTRI PETRASANCTÆ
 ineptâ suæ causæ defensione respondeat,
 Christum Dominum & Apostolos fuisse
 inopes atque contemptos. Nam volunta-
 ria, & quod inde fit, honoratissima fuit eo-
 rum paupertas : Ministrorum verò pau-
 pertas est coacta, & ignominiosa. Contem-
 ptus deinde non nisi à peruersis Iudæis, ab
 Ethnicis, ab Hæreticis Lutheri & Caluini
 antesignanis, Christo Domino & Aposto-
 lis obuenit : ceteroqui à veris Christianis
 semper tam ipsi quàm successores in hono-
 re maximo habiti fuerunt.

CAPVT II.

*Ostenditur, omnem huius nostri æui hære-
 sim esse sacrilegam nouitatem.*

1. **N**Egat Molinæus, hæresim
 suam posse nouitatem appel-
 lari ; & hoc mihi planè nouum vide-
 tur. Alij Prædicantes & Ministri hoc
 passim admittunt, adeò vt eorum ali-
 quis non ita pridem Limburgi, in pu-
 blico colloquio, de Religione dixe-
 rit ; discrimen illud esse inter nostræ
 ac suæ fidei professionem, quod est
 inter scortum vetus, & scortum nouum.
 O castum enim uerò & pudicum sermo-
 nem, in ore istius Euangelici buccinatoris!
 compa-

Sur ce que vous dites, que nostre Religion a perdu la grace de la nouveauté ; ie dis, qu'il est impossible qu'elle ait perdu vne chose qu'elle n'a iamais eu.

Otho Mi-
 nister Lim-
 burgensis.

NOTÆ IN EPIST. MOLINÆ I. 13
comparauit meritò cum meretriculâ hæ-
resim suam ; quia profectò fornicata est
cum amatoribus multis, Luthero, Calui-
no, Melanchtone, Oecolampadio, Zuin-
glio, Bezâ, & nescio quibus aliis nequissi-
mis orbis terrarum corruptoribus . Nos
Religionem nostram , seu Ecclesiam , etsi
magno natu ea est , sponsam Christi , *non* Ephes. 5.
habentem maculam aut rugam , verecun-
diùs appellamus.

2. Ut ad Molinæum redeam ; adigit me
ad vocabula parum grata , dum hæresim
suam negat esse nouitatem : quo enim no-
mine Sectarijs nostri huius æui compella-
uerim , quos hætenus , qui modestissimè
loqui uoluerunt, uocarunt Nouatores? In-
iuriosum uidebitur , si ueteratores dixerò ,
aut ueteramentarios ; cum uestem Christi,
quæ est concordia Ecclesiæ, scissam lacera-
tamque à superiorum temporum Hæreti-
cis, dum uidentur eam resarcire uelle, deci-
piendo animas, magis proscindant, & ma-
gis lacerent. De quo facinore Caluinum
ipsum audire sit : *Omniùm teterrimum*, in-
quit, *est illud crimen , quòd Sponsam Christi* Epist. ad Sadoletū.
discerpere conati sumus . Id si uerum esset ,
meritò & tibi (nempe Sadoletò, ad quem
scribebat) *& orbi uniuerso haberemur pro*
deploratis. Equidem uerbo satis congruo
&

14 SILVESTRI PETRASANCTÆ
& quod nouitati opponatur, non video me
posse vti: veteranos enim & rude donatos
dicere illos, qui signa mutarunt, & sunt
transfugæ, non decet. Homines reformatæ
Religionis videntur nuncupari posse tan-
tùm eo sensu, quo in re militari loqui sole-
mus; hoc est, tamquam abdicati, exaucto-
rati, & priuati omni Religione.

Card. Bel-
lar. in Præ-
fat. ad Con-
trou.

3. Sed vt magis à curâ dispiciamus, no-
ua sit an vetus Lutheri & Caluini hæresis,
quæ veluti cancer serpere, ac exedere mem-
bra Ecclesiæ, ab vno ampliùs sæculo cœ-
pit; censum ineamus quàm breuissimè hæ-
resum omnium. Duobus prioribus sæculis
Simoniaci, Menandriani, Basilidiani, Va-
lentiniæ, Marcionistæ, Manichæi, &
Gnostici Articulū primum Symboli Apo-
stolorum oppugnarunt; suadentes non ef-
se vnum Deum Patrem omnipotentem
Creatorem cæli & terræ. Tertio sæculo
Praxeas, Noëtus, Sabellius, & Paulus Sa-
mosatenus cornibus suis ventilarunt Arti-
culum secundum; in quo asseritur Diuini-
tas Christi. Dein Photinus, Arius, & Eu-
nomius tribuerūt Christo naturam aliam
à naturâ Patris; neque vtriusque personas
distinxerunt. Circa quartum sæculum
Nestorius, Theodorus Mopsuestenus, Eu-
tyches, & Dioscorus conuellere voluissent
Articu-

Articulos, tertium, quartum, quintum, sextum & septimum . Circa quintum verò sæculum idem conati sunt Petrus Gnaphheus, Seuerus Antiochenus, Iulius Halicarnasseus : sicut ad sextum & septimum sæculum Iacobus Syrus , Cyrus Alexandrinus, Sergius Pyrrhus, Paulus Constantinopolitanus , ac demum diuisa in sectas plurimas Eutychetis posteritas. Etenim hi aliis atque aliis machinis subruere ac euertere oprassent mysteria diuina Incarnationis, Passionis, Resurrectionis, & vniuersalis extremique Iudicij : cùm primi personas duas in Christo , humanam diuinamque astruerent ; & Christum Deum à Christo homine separantes, affirmarent, Christum hominem tantum, & natum, & passum, & excitatum à mortuis fuisse , & mundi iudicem futurum ; vltimi contrà , naturam vnam ex duabus conflarent, crederentque Incarnationem , Passionem , Resurrectionem , & extremum Iudicium esse inania hominum commenta.

4. At Græci ab octauo sæculo auspiciati suum schisma, nisi sunt destruere velle Articulum octauum; quia pronuntiarunt, Spiritum sanctum à Filio non procedere: quâquam enim , vti aduertit Cardinalis Bel-

In eadem
Præfat. ad
Controu.

partim

partim Macedonius Spiritum sanctum Deum esse, partim Theodoretus eum procedere à Filio negauerant; illæ potius uelitationes ac leues pugnae fuerunt, dum interim totis castris ab Ecclesiâ Catholicâ Diuinitas Christi, & eius uera humanitas propugnaretur. Sed hi omnes debuerunt receptui canere, imò cadere ut uicti: experti uidelicet, ea quæ spectant ad tres diuinas personas, esse funiculum illum triplicem, qui difficilè rumpitur. Castra ideò merati sunt noui hostes contra Ecclesiam & contra eius Sacramenta. Itaque ab anno millesimo ad ætatem hanc nostram Berégariani, Petrobrusiani, Albigenses, VVicleffistæ, Hussitæ, Lutherani, Zuingliani, Caluinistæ, Confessionistæ, & Anabaptistæ, quasi rabidi molossi, latrare cœperunt contra nonum & decimum Articulum; nempe sanctam Ecclesiam Catholicam, Communionem Sanctorum, Remissionem peccatorum. Sed utinam Caluinistæ clam duos postremos Articulos etiam incessere non uideantur; hoc est, Carnis resurrectionem, & Vitam æternam. Clam dixi; quia palam esse Athei, & negare immortalitatem Animæ nondum audent.

5. Demus iam Sectariis nostri æui, & Molinæo potissimum, qui declinat tam
studiosè

studiosè nouitatis ignominiam; demus, inquam, eis antiquitatem, quam possumus in ipsorum errore maximam. Ægrè vltra Berengarium ibimus: nam is docuit primò, verum Christi Corpus in Eucharistiâ non esse, sed solùm significari; fundauitque Sacramentarios, & inter eos, Calvinistas. Dein palinodiam canens, fassus quidem est esse in eâ Christi verum Corpus, sed superesse censuit substantiam panis: atque ideò fundauit errorem Lutheri & Confessionis Augustinæ, seu Confessionistarum. Demum censuit, neque infantes tingi debere lustrali Fonte, neque coli debere Matrimonia, sed omnes feminas omnibus maribus esse communes: atque hi sunt Canones Anabaptistarum.

6. Sed fortasse intercedet aliquis, ac memorans ipsos abominari sacras Imagines, assumet vltra Berengarij atatem eundem esse, hoc est, ad Leonem Iconomachum, & ad Constantinum Copronymum, qui fuerunt illius impietatis duces. Esto, demus eis hoc pariter; & dummodò nos Constantini Magni veram Religionem veramque pietatem sectemur, Constantini alterius sordes ipsi amplectantur & sterco-
ra. Fuit is magicis artibus luxuriaque infamis, & ab inquinatis aquis sacri Baptismi

Copronymus (vt qui iuxta Patriarchæ vaticinium debebat sacra omnia polluere) ab iniuriâ & despectu sacrarum Imaginum Iconomachus: Caballinus verò appellatus est, ab equorum fimo & lotio; quo tanto-
 pere delectabatur, vt non aliis vnguentis se atque affeclas illineret. Fœtet sola huius monstri purpurati recordatio: nam huic pariter atq; administris eius meritò Deiparæ MARIÆ virginitas, & aliorum Sancto-
 rum pudicitia, tamquam scarabæis rosa, displicuit. Idcirco Præfectus illius Ephesi, vt obscœno Principi obsequeretur, & institutis Lutheri atque Caluini quodammodo præluderet, omnes Monachos, & omnes sacratas Deo Virgines iussit aliquando acciri; & vel sacrilegas inire nuptias, vel si renuerent (renuerunt autem plurimi) orbari luminibus, atque in exilium ablegari. Ad horum parentum magis priscam ætatem eant, si lubet, filij nequiores: citra iniuriam fit comparatio; quia virus suum Berengarius ante obitum reuomuit, Constantinus verò Iconomachus, plagâ in crucibus acceptâ, dum erat in expeditione contra Bulgaros non prius exspirauit, quàm iusserit deinceps MARIAM coli vti Sanctam, vti Virginem, vti Deiparam; cum antea credidisset, cultum ei dumtaxat exhiben-

Theophan.
& Cedren.

hibendum fuisse, quàm diu Christum Dominum in utero gestauit, vsus crumenæ exemplo, quæ solet æstimari dumtaxat, dum aurum continet. At illorum filij adhuc in hæresi perseuerant, & in sordibus suis computrescunt.

7. Nihilominùs quia post ea tempora manserunt semper Ecclesiæ antiqui ritus, & antiqui mores, hæresi superatâ: ex eo apparet, sectarios huius nostri æui Nouatores esse, quoniam omnia, quæ erant prisca, sustulerunt. Vbi templa sunt, aut templorum ornatus? horrea veriùs dixeris videri, fana hæreticorum profanissima. Deest in eis altare, quod Christum Dominum refert, & cuius mentio frequentissima est apud sanctos Patres. Desunt lampades, & earum iuge lumen, quibus instruendis assignati etiam olim fuerunt perpetui proventus. Quo pacto sanctus Gregorius Magnus Basilicæ diui Petri prædia cum oliuetis numero trigintaquinque, & fermè totidem Basilicæ sancti Pauli donauit. Deest Panis propositionis nouæ Legis & noui Testamenti, hoc est, Christi Domini Corpus in Sacramento Eucharistiæ; quod seruabatur inter vascula ex auro aut argento elaborata, specie columbularum, ad argumentum animæ, quo accederet ad esum

20 SILVESTRI PETRASANCTÆ
eius purior columba. Defunt Imagines sacra-
cræ, imprimis Crucis, quæ ita in vſu erat, vt
Concilium Turonenſe ſecundum iuſſerit
Corpus Domini in altari ſub Crucis titulo
cuſtodiri. De ipſâ verò icone Chriſti Do-
mini dubitari non poteſt; cùm Tertullia-
nus teſtetur vel in ſacris Calicibus ſculpi-
cam conſueuiſſe ſchemate Paſtoris, refe-
rentis ad caulas ouem perditam. Imò idem
Chriſtus imagines eaſdem conſecrauit, im-
primens lineamenta oris ſui in peplo Ve-
ronicæ, & ſui Corporis formam in ſyndone
ſepulchri. Cùm verò Alexander Imperator
iconem Chriſti & iconem Abrahæ
collocauit in Larario inter animas ſan-
ctiores, hoc ideò egit, quia imagines eaſ-
dem à Chriſtianis coli didicerat. Imago
deinde Virginis Deiparæ in eâ fuit veneratione,
vt victoriæ ab Imperatoribus illi ac-
ceptæ referrentur, & ea ſola, bello extin-
cto, triumpharet. Sic Ioannes Zemiſces
Imperator Orientis de Ruſſis, de Bulgaris,
de Scythis, de Turcis fœderatis triumphum
agens, poſt deleta in variis præliis eorum
trecenta & tricena millia, Conſtantinopoli-
m intrauit, veſtus albo equo ante ico-
nem Deiparæ; quæ curru triumphali ve-
hebatur, inſiſtens trabeis & ſpoliis opimis
Bulgarorum. Sic Ioannes Comnenus de
Tur-

Can. 3.
an. 570.

De Pudicit.
c. 6. & 10.

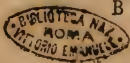
Euro-pala-
tes.

Turcis, de Scythis, de Seruiis, de Vngaris, sic Imperator Manuel de iisdem Vngaris, triumphum instituerunt: & ne vetera solum commemorem; sic vidi ego Romæ triumphare eiusdem Deiparæ iconem illam, cui victoria Pragensis à Ferdinando secundo Cæsare, & à Maximiliano Bauaro, piis & victoribus, tribuebatur. Aliter eius iconem, ad probrum æternum Christiani nominis, circumtulerunt non ita pridem Herbipoli, per compita vrbis, sacrilegi & nefarij milites, cum poculis & pateris perstreptentes, agmine temulento; quam iniuriam vleiscetur aliquando hæc Mater Castrorum.

Nicetas
Choniates.

8. Adhæc, vbinam Clerici sunt & Sacerdotes? vbi eorum cælibatus, vbi habitus & insignia? vbi Ordo atque inauguratio? Huius certè inaugurationis ritum perantiquum in eo quoque visus est imitari Alexander Imperator, quòd nullum Magistratum creauerit, nisi postquam fuerat percunctatus à populo, an ille cuiusquam vitij argueretur: perinde ac fieri nouerat in prædicandis Sacerdotibus, quando sunt initiandi. Habitus siue in communi vitæ vsu decens ac talaris, & vt olim erat, coloris violacei (qui hodieque retinetur à familiaribus Pontificis Romani) siue in tem-

pli munus obeundis, vbi iam est in plerisque vrbibus atq; prouinciis hæreticorum? prodeunt Ministri braccati, palliolati, & femianticti; hoc est, digni omnino mystæ mysteriis quibus operantur. Cælibatus, quem ab Apostolis fuisse annexum Sacerdotio, Patres secundi Concilij Carthaginensis affirmarunt, ita olim in eodem Clero colebatur, vt quotquot, cùm essent viri iam & coniuges, fiebant, vxoribus consentientibus, Presbyteri aut Episcopi, illicò earum esse desinerent mariti; aut si procrearent deinceps filios, punirentur tamquam adulteri; & hoc sanctus Hieronymus testatur. Vxores porrò, à viris consecratis sponte suâ diuisæ, Diaconissæ, Presbyteræ, Episcopæ dumtaxat ob virorum suorum ordinem appellabantur: nam iniatiæ ceteroqui non erant; atque idcirco eas Nicæna Synodus inter laicas adnumeravit. Multò magis perseuerarunt cælibes, qui inaugurabantur Ordine sacro, antequam nuptias experirentur.

Lib. contra
Iouinian.

9. Nihilominus hoc tam antiquum Cleri decus, reddens vasa puerorum sancta, sustulerunt hæretici; & dum vxori adhærent ministri eorum, diuisi sunt, minusque cogitant illa quæ sunt Dei: nisi diuum Paulum, & in eo Spiritum sanctum, errare existi-

istimauerint, aut mentiri. Quin etiam ita sunt comparati, vt non videantur satis habituri si matrimonium Clero permittatur, quemadmodum aliquâ ratione permittitur in Ecclesiâ Orientali: volunt imò id præcipi, & clamant rem vxoriam iniungi, simul à Iure naturæ, simul à Iure diuino. Vtinam ab hac parte Socrate non sint feliciores, & rixosam aliquam Xantippen, cum dote ærumnarum locupletissimâ, sortiantur!

10. Vt adiiciant Sacerdotibus sacrificium; hoc pariter sustulerunt. Appellent, quantum lubet Papistas Missificantes, dummodò vel inuiti sciant ac fateantur, sanctum Petrum, sanctum Paulum, sanctum Iacobum, sanctum Marcum Liturgiam ordinasse, & Missæ vocabulum multò ante sancti Gregorij Magni tempora (quod ipsi negant tamen) vsurpari à sanctis Pontificibus, Clemente, Euaristo, Alexandro, Telesphoro, Hygino, Pio I. Sotere, atque aliis, qui in secundo sæculo Ecclesiam Catholicam rexerunt. Est quoque illius mentio in Epistolis & Constitutionibus Cornelij, Felicis I. Eutychniani, Iulij I. Felicis IV. & Vigilij, qui omnes sederunt ante Gregorij Magni tempora. Est item eius mentio in antiquioribus eiusdem

Clemens
Epist. 3.
Burchard.
l. 3. c. 27.
Epist. p. ad
Orthod. c. 4
Et apud
Gratian.
Can. In Sa-
cramento-
rum. de
Cõsecr. d. 2
Epist. ad
omnes E-
pisc. c. 2.
Canone In
nocte. de
Cõsecr. d. 1
Can. Om-
nes. de Cõ-
secr. d. 1.
Epist. ad
Iustum E-
pisc. Vien-
nensem.

xvi Conciliis; nempe in Romano, cui interfuerunt sanctus Siluester Papa, Constantinus Magnus, & Helena Augusta, in Carthaginensi secundo, in quarto Mileuitano, in Arelatensi tertio, in altero Romano sub Symmacho Pontifice, in tertio & quinto Aurelianensi, in Turonensi & in Narbonensi: vt mittam Patres diuo Gregorio vetustiores, videlicet Hieronymum, Damasum, Ambrosium, Augustinum, Seuerum Sulpitium, & Cassianum, qui de vocabulo Missæ omnes expressè meminerunt. Si autem hi decissent, sufficeret ad hæreticos reuincendos Patriarcha ipsorum Lutherus, qui ait nostram rationem colendi Deum per Missam fuisse veterem & inolitam; suam verò recentem & insuetam.

Tom. 2.
Luth.

II. Ceterùm congruit Missæ ea sacrificij definitio, vt sit nimirum oblatio externa rei permanentis, certo ritu in Dei honorem & cultum consecratæ ac immutatæ à legitimo Ministro, in protestationem eius supremi dominij, & nostræ subiectionis. Fit verò multò diuinius, quàm cum aut panem & vinum obtulit Melchisedech, aut cum sacrificium similæ, quod coquebatur in clibano, Numini offerebatur. Est porrò sacrificium Eucharisticum institutum

Genes. 14.
Leuit. 7.

tum

tum pro gratiarum actione , ob ingentia Dei beneficia in humanum genus collata. Est propitiatorium pro peccatis & pœnis peccatorum , cùm in eo idem offeratur quod in Cruce oblatum fuit ; & variet sola offerendi ratio , dum incruentè in Eucharistiâ offertur, quemadmodum in Cruce oblatum fuerat cruentè. Continet tamen suo modo Sanguinis effusionem: nam species panis Corpus , species vini Sanguinem habent. Est denique impetratorium, quia gratiam & cœlestia dona, & perseverantiam & liberationem impetrat à quibusvis tum animi tum corporis periculis.

12. De sublatis ieiuniis , seu Quadragesimæ institutæ ab Apostolis ob Christi Domini abstinentiam in deserto, seu quartæ Feriæ, propter sententiam de morte eius, dictam à Pontifice & Sacerdotibus eadem die ; seu Feriæ sextæ, ob ipsum in crucem actum ; seu Sabbati, ob victoriam Simonis Magi (quem habitum Romæ novum Icarum precibus suis coëgit sanctus Petrus ad terram redire præcipitem) de sublatis inquam his ieiuniis nihil dicam ; & non deest tamen inter hæreticos illud genus dæmoniorum , quod solùm eiici potest in oratione & ieiunio. Sed quid ? habent à

Matth. 4.

Matth. 17.

26 SILVESTRI PETRASANCTÆ
vulpium fœtet. Nam suafit, ventris efflatu
dæmonia eiicienda esse, hic Euangelij re-
formati egregius Exorcista.

13. Nec dicam pariter sublatum ab eis
in vtroque sexu decus virginitatis & cæli-
batus; quæ duo inter asleclas Lutheri &
Caluini sunt funesta & abominanda no-
mina. Habuit semper tamen Ecclesia cho-
ros & virginum & cælibum, tum in clau-
stris, tum in liberis domiciliis: habuit, quod
mirabilius est, in coniugio ipso sponfos
virgines, iuxta exemplum illud grande
MARIÆ ac Iosephi; nempe Pulcheriam
Augustam, quæ, cum non præcessisset ex-
emplum, vt femina sola Romanum Impe-
rium regeret, Marciano nupsit, viro ex in-
fimo gradu militiæ ad summos eius magi-
stratus euecto: sed eâ lege nupsit, vt virgi-
nitatem, quam Deo dicauerat, retineret:
atque aded Henricum sanctum Imperato-
rem, qui moriens Cunegundam Augustam
restituit parentibus æquè intactam, atque
eam sponsus acceperat; maluitque dece-
dere virgo, quàm Cæsarum aut Regum
parens. Ringere ad hæc exempla video sa-
laces Euangelij reformati Patres: & tam-
etsi Christus consilium dederit, laudaue-
ritque eunuchos, qui se castrauerunt pro-
pter regnum Dei; sanctus Paulus quoque
virgi-

Euagrius
lib. 1. cap. 1.

Matth. 19.

virginitatem suaferit; nihilominus Lutheri 1. Cor. 3. & Caluini hæc sunt Oracula, videlicet cælibatum esse tyrannidem & superstitionem, & sicut in potestate nostrâ non est, vt non simus viri, ita nec esse in nostrâ potestate, vt viuamus sine feminis. Ad hæc diuinum illud verbum, *Crescite & multiplicamini*, non præceptum esse tantum, sed plus quàm præceptum: & actum eius præcepti esse homini magis necessarium, quàm sit comedere, bibere, ventrem exonerare, nares emungere, dormire, vigilare. Rectè infert Ludouicus Richeomus hæc referens, fore vt si vnus equus loqui posset, iuberet hos. tã effrenes emissarios impudentissimè mentiri. Saltem quia equus calcitrare scit, etsi nescit loqui aut disputare, adderé ego; Utinam contra hunc spiritum luxuriæ Spiritus omnipotētis Dei fecisset magnam illam suæ ostensionis euidentiã, quam Heliodorus expertus est, dum sacrum ærarium expilaret; utinam, inquam, equus 2. Machab. terribilem illum habens sessorem, cum impetu Luthero & Caluino priores calces elisisset; & iuuenes duo virtute decori, hos fœdos venereosque prædones pudicitia, sine intermissione multis plagis impressis verberassent. Attamen sunt qui hos & Ecclesiæ reformatores & institutores morum agno-

1. Cor. 7. agnoscunt. Sanctus Paulus dixit: *Si non se continent, nubant.* deditque optionem ad nuptias, vel ad cælibatum. Ipsi contrà omnibus nuptias esse necessarias affirmant. Ipse Christus Dominus sancto Paulo (qui castitatis votum habuit) dum stimulum
2. Cor. 12. carnis deprecaretur tertio, respondit: *Sufficit tibi gratia mea, nam virtus in infirmitate perficitur.* Lutherus & Calvinus & eorum præcones, viris & mulieribus obstrictis voto eiusdem castitatis, si experiantur eius difficultatem, respondent: *Melius est nubere, quàm vri.* quòd si vrgeantur vt agnoscant errorem suum, Christum errasse potiùs fatebuntur; quemadmodum eum desperasse in cruce, & damnatum ad inferos fuisse, ore sacrilego dixerunt. Ideò Monachos, Moniales, & initiatos quosque Ordine sacro, nuptias contrahere non permittunt modò, sed etiam iubent; & vt verbis sancti Pauli utar, *omnino auditur inter eos fornicatio, & talis fornicatio, qualis nec inter Gentes.* Certè apud Romanos Vestales virgines stuprum passæ defodiebantur viuæ; sed Luherus & Calvinus, ille Monachus, hic verò Clericus, & ambo initiati, clamant: *Exemplum enim dedi vobis, vt quemadmodum ego feci vobis, ita & vos faciatis.*
1. Cor. 7. *Melius est nubere, quàm vri.* quòd si vrgeantur vt agnoscant errorem suum, Christum errasse potiùs fatebuntur; quemadmodum eum desperasse in cruce, & damnatum ad inferos fuisse, ore sacrilego dixerunt. Ideò Monachos, Moniales, & initiatos quosque Ordine sacro, nuptias contrahere non permittunt modò, sed etiam iubent; & vt verbis sancti Pauli utar, *omnino auditur inter eos fornicatio, & talis fornicatio, qualis nec inter Gentes.* Certè apud Romanos Vestales virgines stuprum passæ defodiebantur viuæ; sed Luherus & Calvinus, ille Monachus, hic verò Clericus, & ambo initiati, clamant: *Exemplum enim dedi vobis, vt quemadmodum ego feci vobis, ita & vos faciatis.*
1. Cor. 5. bis sancti Pauli utar, *omnino auditur inter eos fornicatio, & talis fornicatio, qualis nec inter Gentes.* Certè apud Romanos Vestales virgines stuprum passæ defodiebantur viuæ; sed Luherus & Calvinus, ille Monachus, hic verò Clericus, & ambo initiati, clamant: *Exemplum enim dedi vobis, vt quemadmodum ego feci vobis, ita & vos faciatis.*
- Ioan. 13. *Exemplum enim dedi vobis, vt quemadmodum ego feci vobis, ita & vos faciatis.*

14. Ex his quæ dixi, quamuis multa eiusmodi præteream, satis constare potest, vanissimum esse, quod iactant sectarij; videlicet profiteri se eam religionem, quæ primis quatuor sæculis floruit in Ecclesiâ Dei. Sed insuper prouocare sit ad Ecclesiasticam Historiam; vt deprehendatur mendacium. Huius Historiæ lucem tenebriones nostri ad eò metuunt, vt actum existiment de viro honesto, qui aut illam consulat, aut Patres legat, & hauriat inter fontes veritatem: præterquam, quod est portento simile, ad annos amplius mille Ecclesiam cessasse, nec fuisse restitutam, priusquam Lutherum & Calvinum infernus exspueret. Nihil sub sole stupidius aures humanæ audiuerunt, & hoc nihilominus in cor hominum prudentum ac nobilium descendit. Sed *Verbum Domini manet in æternum.* & verbum Domini est, *Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus, vsque ad consumptionem sæculi.* Matth. 28.

15. Itaque faceffant noua, profana, obscæna, sacrilega; maneant vetera, sacra, casta & sancta. Insigne stultitiæ consilium fuit, quod olim iniuit Ratbodus Frisonum Dux, quando Germanis ad Christi fidem aggregatis à VVulfranno Episcopo, à quo lustrandus erat fonte Baptismatis,

scisci-

30 SILVESTRI PETRASANCTÆ
sciscitatus est; apud inferos, an apud supe-
ros, esset plures è Maioribus suis repertu-
rus: pluresq; apud inferos cruciari audiens,
Satius ergo, inquit, erit vt plures sequar:
& reipsâ triduo quàm hoc dixerat, dece-
dens è viuis, numerum auxit eorum infe-
licium. At sapienter ij, qui de veteri Reli-
gione ad nouam superstitionem Lutheri
& Caluini venerunt, dicerent perinde, Sa-
tius est vt plures sequar. Fatemur nos, fa-
tentur è sectariis multi, saluari eos, qui no-
stram, hoc est veterem Religionem colunt.
negamus nos, etsi affirmant ipsi, posse sal-
uari eos qui sectantur nouam ipsorum
superstitionem. Peto iam, vtra professio
sit melior, vtra sit ad salutem via securior?
Cur in ore duorum non stet hoc saltem
verbum, ex quo pendet æternitas?

16. Memineris, reor, Molinæ, cùm Se-
dani rogarem, æqui boni consuleres ea
quæ dixeram, vti filius Ecclesiæ Romanæ;
& cùm tu illicò respondisses, Vtinam ef-
fes filius Dei; me rursus excepisse, duo illa
non distingui: quia Deus est dumtaxat illo-
rum Pater, quorum Ecclesia Romana est
Mater. Hæc videlicet imitatur verbum
Dei, & manet in æternum: quod semel
credidit, semper credidit; quod semel do-
cuit, semper docuit. Prodeat Confessio

Au-

Augustana, quoties eam variarunt Confessionistæ? Neque formam Proteus; neque colores chamæleon vniquam ita variarunt: atque hoc argumentum est magnum Religionis vanissimæ & inconstantissimæ nouitatis.

Concludam hoc Syllogismo: Nouitas admittenda non est in doctrinâ salutis: quod iam Sæctarij docent, est nouitas: non igitur est admittendum in doctrinâ salutis. Prior enuntiatio est ipsius Molinæi, eamque admittere debet aut mentiri: altera enuntiatio est manifesta, ex iis quæ hæctenus disseiui; sed & suffragantur ei Lutherus pariter & Calvinus, quibus Molinæus contradicere non auderet. Lutherus enim, *Primus*, inquit, *fui, cui Deus, ea* Luth. to. 7. *qua vobis predicata sunt, reuelare dignatus est.* Calvinus verò de Luthero affirmat Calu. in secundâ Defens. contra Wesphalos. eum agere cœpisse causam Euangelij, & viam primum demonstrasse. Syllogismi forma optima est, ideoque postrema eius enuntiatio assensum promeretur.

CAPVT III.

Expenditur an verum sit, Sanctos recentes in Italiâ venerationem adimere Sanctis antiquioribus.

Cela est bon pour l'Italie, où les nouveaux Saincts font perdre le credit aux vieux.
Ioan. 9.

1. **E**Xprobrare id Molinæus non debuisse, quia Sedani, dum Bibliotheca, his qui mecum aduenerant, ostendebatur, nihil fermè auditum est, præter Sanctorum irrisiones. Risit aliquis sanctum Dominicum, persanantem oleo mulierem ægram. Rideat perinde Christum Dominum aut saluâ videntem, aut luto, dum os muti aperiret, & dum oculis vnius cæci nati explicaret lucem & diem. Risit alius sanctum Franciscum, partim quia concionabundus ad auicularum gregem dixit; (quasi etiam sit ridendus Ezechiel, qui ex Dei præscripto dixit: *Ossa arida audite verbum Domini*) partim quia complexus est niuem, vt exstingueret luxuriæ ardorem; quasi meliùs à stimulo carnis liberauerit se Lutherus, quando, dum pateretur similem ardorem, complexus est suam Catharinam.

Ezech 37.

2. At Molinæus dicet, hos potuisse contemni tamquam Sanctos recentes, quia Sanctis antiquis venerationem adimunt.

Luthe-

Lutherus audiendus est, vt appareat, quid de antiquioribus Sanctis existimauerit.

Non debeo, inquit, Christianum proximum, omnium minimum, inferiorem aestimare

Luth. in
cap. 18.
Gen.

diuo Petro & omnibus Sanctis qui sunt in caelo.

Idem Lutherus alibi hæc habet: *Quia verò renati sumus filij atque heredes Dei, pares sumus in dignitate diuo Paulo, Petro, sanctæ Deiparæ Virgini, & Diuis omnibus; habemus enim eundem thesaurum à Deo, bonæque omnia tam largiter quàm ipsi: siquidem & ipsos non secùs atque nos renasci oportuit: quare non plus habent, quàm quilibet reliqui Christiani.*

In Epist. 1.
Petri c. 1.

Item alibi, *Sumus, inquit, pares Matri Dei, & æquè sancti, sicut ipsa; nisi quòd non possumus esse Dei Matres, sicut illa fuit.*

Coccius de
Luth. l. 3.
a. 1.

Multo magis Sectarij suos & suas comparant, imò anteferunt Sanctis aliis; & eò spectat Epitaphium illud:

Hoc iacet in tumulo Catharina Melanchthonis uxor;

Tam pia, quàm Costi filia Regis erat.

3. Interim vt appareat, nihil veneratio- nis antiquis Sanctis decessisse; post relatos alios in cælestium album; nos in anniuersariis celebritatibus eorum adhuc sanctè feriamur ab omni opere, in peruigiliis verò ieiunamus: atque ad eò singuli templa obtinent augusta, & instructissima Clero

34 SILVESTRI PETRASANCTÆ
& supellectili sacra. Peculiariter in vrbe
Româ sunt dicata beatissimæ Virgini Dei-
paræ templa sexagintaduo, sancto Ioanni
Baptistæ septem, sancto Petro quinque, tot-
idem sancto Paulo; sancto Andreæ decem,
sancto Iacobo Maiori quinque, sancto
Thomæ tria, totidem sancto Bartholo-
mæo; sancto Stephano Protomartyri octo,
& octo pariter sancto Laurentio. Non igitur
iis antiquis Sanctis obfuerunt aut sanctus
Franciscus aut sanctus Dominicus,
dum & ipsi aras & templa obtinuerunt.

4. Vereor ne Molinæus incessat Sanctos
alios adhuc recentiores: nec enim
fortasse potest æquis oculis intueri aut sancti
Caroli Borromæi, aut sancti Ignatij
Loiolæ gloriam; utpote qui nollet è sacro
Cardinalium Collegio, aut ex nostræ So-
cietatis familiâ viros prodire, qui ponantur
supra candelabrum ab Ecclesiâ, ut luceant
omnibus qui in domo Dei sunt. Colly-
rium ægris oculis suis quærat, si hoc non
sustinent; ut videat tria sancto Carolo Ar-
chiepiscopo & Cardinali templa Romæ
iam nunc exstare, iactis verò fundamentis
æternis excitari atque exsurgere diuo Igna-
tio Parenti nostro Basilicam ex Ludouici
Cardinalis Ludouicij piâ & ingenti libera-
litate, qui ad ædificium & ad templi do-
tem

tem nobis ducenta Philippicorum milia testamento nuper legauit, præter candelabra maxima ex argento, signaque & vasa, & alia pretiosa donaria ad ornatum eius. Quæ omnia confirmant egregiè promissionem illam sancto Ignatio Romam venienti, eiusque Sociis de cælo factam; nempe, *Ego vobis Roma propitius ero*. Vt sciat Molinæus, vaticinia cælestia nunc etiam in Ecclesiâ Catholicâ non deesse.

Maph. in
Vitâ sancti
Ignatij.

5. Quod ad Sanctos eisdem recentiores attinet, summâ consiliorum & suffragiorum maturitate illis iam in Ecclesiâ discernuntur sacri & cælestes honores; ne temerè id fieri blateret Molinæus. In sacro primùm Rotæ tribunali, mox in Congregatione item sacrâ Rituum Ecclesiasticorum, deinde in coacto Romæ vniuerso Cardinalium & Episcoporum Senatu, ipsorum vita & res gestæ priùs vehementer probantur, quàm veniatur ad eorum apotheciam. Olim statim ab obitu in Dypticha sancti viri absque disquisitione tam accuratâ referebantur.

6. Quæro iam, sustuleruntne veteres Sanctos hæretici, an eos potius religiosè colunt? Res est in comperto; nam ex æquo ipsi vniuersos execrantur. Ibam fortè Co-

loniâ Leodium mense Iunio, postquam Sedani fueram, cum in pagis & oppidis Prouinciæ Limburgensis deprehendi à Magistratu hæretico vetitum fuisse, ne celebraretur Natiuitas sancti Ioannis Baptistæ. Attamen Christus Dominus ore suo cælesti de ipso illud pronuntiauerat: *Non surrexit inter natos mulierum maior Ioanne Baptistâ.* Angelus verò prædixerat fore, ut multi in natiuitate eius gauderent. Aliter Sectarij sentiunt quàm Christus & Angelus eius, atque ipsi sunt, qui Sanctis antiquis cultum adimunt: admirationem tamen peperit constans pietas eorundem pagorum, quia cessantes nihilominus à diei negotiosi opere omni, vel inuito Magistratu feriabantur: ornauerant enim passim herbâ virenti, quam appellant sancti Ioannis, & floreis corollis, postes ædium suarû.

7. Dispiciamus iam quales hæretici quifquilias & hominum sordes Sanctis antiquis subrogauerint, & adeamus eorum Kalendaria seu Martyrologia, hoc est, Augiæ stabula veriùs, & sterquilinia scarabæorum. Vetus delirium hæreticorum fuit, Ecclesiam Catholicam in Martyrum censu æmulari velle. Ita de Marcionitis & de Cataphrygibus seu Montanistis scribit Apollinaris Episcopus Hierapoleos, antiquif-

Matth. 11.

Apud Fufeb hist. l. 5. c. 15.

quissimus Theologus; ipsos, cùm omnia quæ pro se attulerant argumenta, fuissent rationibus consentaneis reiecta, ad Martyres confugisse, & ad propheticum illorum spiritum. Inuehuntur pariter tum sanctus Cyprianus contra pseudomartyres Nouatianos, tum sanctus Epiphanius contra Euphemitas; qui ob eorum multitudinem se Martyrianos vanissimè appellarunt. Habuere suos Donatistæ; tantaque infantiâ Martyrij eam laruam affectarunt, vt cùm Ecclesiæ tyrannorum persecutio deesset, se aliquoties dederint præcipites exanimauerintque; deque his Optatus Mileuitanus, diuus Augustinus, & Theodoretus meminerunt. Non caruerunt iis quoque Ariani & Priscillianistæ, quorum insistere vestigiis satagunt Sectarij nostri temporis, & idè suos habent Martyrologos, qui mendacia intexunt ineptiis dicere lepiddissimis, nisi iocari in re tanti momenti facinus esset.

8. Dicam aliquid de Foxij Kalendario, de quo equidem numquam cogito, quin mihi videar simium intueri cum stylo & tabellâ scriptoriâ; qui ad veritatem stolidè, ad risum promerendum secundè conatur scripturire. Viderat in Kalendario Catholico Pontifices Mâximos, Episcopos, Re-

38 SILVESTRI PETRASANCTÆ
ges, Reginas, Virgines, & plurimos vtriuf-
que sexus, aut Martyres, aut Confessores;
voluitque diuersi generis Sanctos perinde
in suâ hæresi recensere. Pontifices Maxi-
mos nullos inuenit, quia in sectâ Lutheri
& Caluini solos inuenire potest Antistites
Depontanos. At Episcopos Pseudomarty-
res quinque reperit, & vnum Episcopum
Confessorem: dicam & ego, *Tityre cogē*
pecus tuorum Episcoporum; nimis pauci
sunt sancti ex eorum numero, qui esse de-
bent sanctitatis Magistri. In Regum & Re-
ginarum censu amat Foxius Monarchiam,
nam vnum tantummodò enumerat. Sed
Virgines illæ sunt; quæ numero carent, imò
carent monade, hoc est principio numeri:
summam vniuersam earum notat his ter-
nis characteribus 0 0 0. Miraculum video;
datur vacuum in Foxij Martyrologio, imò
in eius cerebro. Profectò si vel vnâ inue-
nisset Virginem, quam notulis illis præscri-
beret, confestim extitissent 1000. si ad-
huc inuenisset secundam, & monadem
aliâ præscripsisset, excreuisset census ad
11000. & diuæ Vrsulæ parthenium Sodal-
litium æquare potuisset.

9. Optarem scire an Foxius habuerit
tam densam & promissam barbâ, ac præ-
se illam ferunt icones Gebennæ impressæ à
Theo-

Theodoro Bezâ, Ioannis VViclefij, Ioannis Forsteri, Ioachimi Camerarij, VVolfgangi Musculi, Ioannis Oecolampadij, Henrici Bullingeri, Iosix Simleri, Thomæ Cramerî, & aliorum qui simul cum Bezâ, si mores præsertim consideres, existimari possunt de filiis hircorum & caprarum, homines barbatissimi. Enimuerò si & in moribus pariter & in barbâ Foxius similis eis erat, non debuisset inire cum Catholicis certamen, quod cum Christiano aliquo Hebræum iniuile perhibent, vt constaret maiorne fuerit Sanctorum numerus in nouo an in veteri Testamento: nam etiam ipse, in censu diuæ Vrfulæ, & sodalium eius, pilis reuulsis, barbam omnem amisisset. Saltem etsi Virgines nullæ suppetunt, Foxius Martyres innuptas tres enumerat; de quibus equidem debeo ita ratiocinari. Erant innuptæ, & non Virgines, ergo meretrices. Hæc fanè dum mecum considero, aliaque admodum absurda, quæ mox referam; mihi videor appellare posse Martyrologium seu Kalendarium Foxij, Arcam Noë. Etenim cum in eo accenseat Martyres vtriusque sexus trecentos nonaginta tres Confessores verò tres & quinquaginta, & cum vna eorum fides non fuerit (nam sunt inter eos VValdenses & Albi-

40 SILVESTRI PETRASANCTÆ
gentes tredecim, Lollardi & VVicleffiani
triginta sex, Hussitæ & Lutherani septua-
ginta octo, Zuingliani & Calvinistæ du-
centi sexaginta octo, Anabaptistæ Purita-
ni & dubiæ sectæ quinquaginta novem)
profectò intra vnum equile calcitròsi equi
habentis per fractis numquam ita mutudò se
impeterent, quemadmodum hi solent in
se inuicem studio partium calcitrare. Cæ-
lum vnum eos numquam tranquillè con-
tineret; vt debuerint propterea à me able-
gari ad Arcam Noë, in quâ tristega &
manliunculæ pro bestiis dissimilibus inue-
niebantur.

10. Porrò quàm acriter pugnent Lu-
therani, Calvinistæ, Anabaptistæ, referam
fermè ipsorum verbis. Martinus Lutherus
de Calvinistis hæc habet: *Quicumque nega-
uerit pane Cœnæ Domini verum & naturale
ipsius Corpus contineri, non est quòd cogitet
vllam mecum sibi fore communionem: & si
sint qui quoquomodo obganniant de esu illo
ac potu spirituali, eaq; extollant falsis suis
ac blasphemis linguis; à spiritu id procedit ne-
quam, qui eos possidet.* Alibi vnitati & chari-
tati Sacramentariorum maledictionem
precatur in sæcula sæculorum. At ipsos
Anabaptistas *scelestos* vocat *hereticos*, *ma-
ledictione coopertos*, & *Magistratui tra-
den-*

Luth.
Tom. 1.

Tom. 7.

In Postil.
domest.

NOTÆ IN EPIST. MOLINÆI. 41
dendos ut à Iudice civili è medio tollantur.

11. Vicissim Calvinistæ aiunt à Luthero nihili fieri Deum, eum hæreticorum esse coryphæum, nec posse habere commercium cum iis, qui Dominum nostrum Iesum Christum suscipiunt: hominem verò esse non minùs incredibili pertinaciâ quàm intolerabili arrogantiâ notissimum, damnatum, & tradentem diabolo eos omnes qui suæ ipsius sententiæ subiici nolunt: denique vociferari ac frendere instar cacodæmonis. Anabaptistas autem nominant monstra & perniciem orbis terrarum: cum quibus nullum unquam sunt habituri commercium, traditosque eorum aliquos meritò iudicant in Angliâ igni, propter crimen dogmatum pestiferorum.

Tigurin. in
lib. contra
vlt. confes.
Luth.

12. Hi quoque Anabaptistæ clamant Lutheranos nihil veri Euangelij habere seu doctrinæ diuinæ: suaque eos dogmata fastu intolerabili tueri, ut hac viâ menùs in licentiâ viuendi perseuerent. Ipsos autem Calvinistas facem hominum perditorum & crudelium appellant, ab eisque aiunt Scripturam sacram falsâ interpretatione perueri.

In Confes.
suz fidei.

In lib. Can-
tionum
spiritual.

13. Conceptis fermè ipsorum verbis, ut dixi, hæc pauca commemoravi; & hi ni-

42 SILVESTRI PETRASANCTÆ
mirum Sancti in vno Martyrologio, aut in
vno esse cælo poterunt? De dissidio inte-
stino Armenianorum & Gommaristarum
nemo eloquentiùs scripserit, quàm ipse
Molinæus, in Præfatione ad Præsides Ge-
nerales fœderatarum Prouinciarum Bel-
gij. *Miseranda, inquit, erat facies Prouincia-
rum vestrarum; inimicus nostra salutis fu-
nesta dissensionis apud vos facem ventila-
bat. Tumultuosam drama super Belgij theatro
agebatur, spectantibus multâ cum voluptate
aduersariis; denique vidimus nutantem ve-
stram Rempublicam, & res propemodum con-
clamatas.* De Puritanis aliarumque secta-
rum hæreticis in regno Magnæ Britannæ
satis est dicere; paucioribus fluctibus ver-
berari maximam illam & nobilissimam
Insulam Oceani, quàm odiis atque dissi-
diis dissentientium inter se hæreticorum.
Attamen vna fides est, vnus Spiritus san-
ctus, vna Ecclesia, vna veritas; & pro veris
Ecclesiæ filiis orauit Christus Dominus
vt vnum sint, exauditusque est pro suâ
reuerentiâ.

14. Omitto in Calendario Foxij per-
censeri agricolas, textores, ferrarios, coria-
rios, fabros ferrarios, aliosque sortis infimæ
opifices, ducentos octogintaduos, feminas
autem pauperes ac lanificas sexagintaqua-
tuor.

In Ana-
ton. Ar-
minianis.

tuor. Etsi enim non est in cælo acceptio personarum, quisquiliæ nimis multæ ab eo in cælum intrare compelluntur. Sacros verbi Dei Ministros tantum denos in suo Sanctorum elencho enumeravit: dedecus porrò videatur ab his viris apostolicis Apostolorum numerum non æquari: sed adsunt loco eorum Apostatæ multi, hoc est, Laici Sacerdotes duo de quadraginta, Religiosi autem viginti quinque.

15. Mirabilius videtur, publicos grassatores, & veneficos, & alios reos, à Magistratu iure damnatos, nec admodum paucos, sed numero vnde viginti, esse in Foxij Martyrologio. Sic veluti Martyres celebrat mense Ianuario, Rogerium Acton Equitem, & mense Februario Ioannem Oldcastle item Equitem: quos ambos tamen Ioannes Stoo, Calvinista tam bonus quàm ipse Foxius, narrat occisos fuisse vti reos prodicionis, ob intentatam mortem Henrico Regi eius nominis Sexto. Idem quæ de illis refert Holinshed. In eodem, Februario mense celebrantur vti Martyres, Rogerius Onlæus Sacerdos, & Eleonora Cobba Glocestriæ Dux: illum tamen morti, hanc exilio adiudicari debuisse propter artem magicam, Ioannes Stoo perinde affirmat. In mense Maio ait, affectos martyrio Robertum

In Chron.
an. 1414.

Eod. anno.

An. 1441.

bertum Kinge, Robertum Debnam, & Nicolaum Marsch; etsi fatetur eosdem catenis ferreis suspensos ab Henrico Octauo, propter templa expilata, & propter alia latrocinia. Vt tacitus prætereâ Martyres eius aliquot, quos ait, aut ante obitum à Religione suâ defecisse, aut obiisse insanos; aut vino sepultos animam ebriam efflauisse temulentos. O insulsum codicem, ô scriptorem eius amentem!

16. Nihilominus Sanctos veros & veteres ita expungit, vt disputatores & disputatrices substituatur in Calendario, loco Antistitum & Doctorum Ecclesiæ Orthodoxæ. ita occurrent, Isabella Fosler vxor Culltellarij 17. Ianuarij, Ioanna Lashford virgo nupta 18. item Ianuarij, Anna Alobright 19. eiusdem, Ioannes Marindrel Bubulcus 27. Martij, Richardus Chrashfield opifex 28. Martij, Richardus VVoedman opifex 23. Iunij, Georgius Tanckerfield coquus 13. Augusti, Rodolphus Alerton sartor 19. Septembris, Ioannes Fortunæ faber ferrarius 30. Septembris, Aloysia Patkini 15. Nouembr. & Aloysia Driner doctrix famosa 22. Nouembris. In hac serie cerdonum atque ancillarum primò animaduertere sit, contra illud præceptum Apostoli, *Mulier in silentio discat*

1. Tim. 2.

cum

cum omni subiectione; docere autē mulieri non permitto; mulieres doctrices celebrari. Quoniam verò vna earū appellatur Virgo nupta, fuerit ea proculdubio notæ alicuius excellentioris; nec frustrà in Kalendario diem Ianuarij duodeuigesimum occupauerit. Vel enim Cathedram Romanam sancti Petri omnino sustulit, cum eo die ab Ecclesiâ Catholicâ celebretur, vel ipsa potius in eadem Cathedrâ sedit, vt doctrinâ magis infallibili instruat mundum vniuersum. Illud quoq; notabile est, à Foxio in tam sollicitâ & clamosâ Sanctorum ac Sanctarum venatione hanc vnam demum Virginem repertam esse. Cum ipsam tamen appellet Virginem nuptam, non possum rem interpretari aliter, quàm vt significetur eam Virginem adhuc fuisse quando ad mariti torum primùm venit. Et hanc Foxius rem esse dignam Kalendario arbitrat; tacitè insinuans, in reformato Euangelio puellas plerumque iam corruptas nuptui dari, & virum experiri statim ac fuerint adultæ; cum ex Canone eiusdem Euangelij reformati asseratur, neminem posse vltra diem quintum continere. Voluissem hoc interpretari castiùs; exemplo diuæ Cunegundis, aut Pulcheriæ, quæ in thalamo nuptæ ac virgines manserunt: sed has esse meras fabulas,

46 SILVESTRI PETRASANCTÆ
bulas, Lutheri & Caluini affeclæ furiosè
clamant. Itaque vel Sibyllam ab Elysiis
campis euocent, vt ipsa explicet, quid aliud
sit Virgo nupta, vel æqui boni consulant
interpretationem illam meam.

17. Ex his quæ hæctenus retuli, agnos-
cet haud dubiè Molinæus, in suâ ipsius
& Lutheri sectâ, non autem Romæ atque
in Italiâ, novos Sanctos antiquis Sanctis
cultum vel adimere vel minuere.

C A P V T I V.

*An verè Molinaus dicat, Pontificem
iactare, novos fidei Articulos à se con-
di posse, & se debere in terris vocari
Deum.*

*Le Pape se
vante de pou-
voir changer ce
que Dieu a cõ-
mandé en sa
parole, & de
pouvoir faire
des nouveaux
Articles de foy.*
Matth. 16.

1. **G**ENERATIM hoc affirmanti Mo-
linæo, generatim respondeo,
aliqua posse proponi à Romano Pon-
tifice, quæ sint credenda fide diuinâ,
siue id agat solus, siue vnâ cum vni-
uersali Concilio. Petro enim & Suc-
cessoribus eius dictum est: *Tu es Pe-
trus, & super hanc Petram edificabo Ec-
clesiam meam.* & ideò credimus, eum defi-
niendo aliquid ex Cathedrâ, errare non
posse. An possit peculiariter condere no-
uos

uos Articulos fidei, hoc alij decernent. Ego abunde habeo, si negem iactare Romanum Pontificem se vtiq; id posse, quamdiu alia auctoritas non contradicit, quam ipsius Molinæi; neque enim Vox eius est hominis ex Tripode loquentis Oraculum.

2. Saltem mutare aliqua Romanus Pontifex aut Ecclesia potest, & reipsâ constituit, ut sacram Synaxin in vnâ tantum specie panis accipiant laici: quod rectè fieri, etiam miracula confirmarunt; & solis Christianissimis Gallia Regibus, ob ingentia ipsorum merita erga sanctam Sedem, facta est potestas à Clemente VI. communicandi sub vtraque specie. Quâ ipsi prærogatiuâ vtuntur dumtaxat, tum in die inaugurationis, tum in vltimo vitæ deficientis viatico. An possit etiam Pontifex permittere in Regionibus, in quibus deest vinum, ut in solo pane fiat Eucharistiæ consecratio, decernere hoc Theologi nostri poterunt: ceterum habetur suspecta Historia de indulto eiusmodi Norvvegis concessio ab Innocentio VIII. ob nimia regionis frigora, propter quæ vinum ed importatum dicitur acescere. Quia hoc refert solus Volaterranus, nec sibi ipsi omnino constat; dum addit Pontificem eundem permisisse, ut sine vino Calix consecraretur. Multò

Vide Spöd.
in Auctario
an. 1556.
Henric. lib.
de Euchar.
c. 44. §. 7.

secu-

48 SILVESTRI PETRA SANCTÆ
fœcurius & liberius in hac re pronuntiauit
Theodorus Beza, qui de Cœnâ Domini
agens, *Ritè, inquit, celebrabitur, si quod pa-*
nis aut vini vicem vel usu communi, vel pro
temporis ratione supplet, panis aut vini loco
adhibeatur. Maius hoc est, Molinæ, ma-
teriam videlicet consecrationis constitu-
tam à Christo Domino immutare, quàm
si permetteret Pontifex vt in alterâ tantùm
specie fieret consecratio.

Beza Ep. 2.

3. Neque ex usu potestatis antedictæ,
vel circa nouas fidei propositiones, vel cir-
ca consecrationem & usum Eucharistiæ,
rectè Sedani inferebas, Pontificem velle
esse & haberi & vocari Deum. Respondi
ego tunc (quandoquidem id maximè vr-
gebas, & arguebas Pontificem superbissi-
mæ appellationis) testari posse virum pri-
mariū ex iis qui aderant, Paulum Quintum
Pontificem recusasse aliquamdiu Rō-
mæ Theologicas theses, sibi ab illustri viro
itā inscriptas, *Paulo Quinto vice-Deo.* tam
est à vero alienum, velle Pontificem in ter-
ris appellari Deum. Attamen potuisset
eum titulum statim admittere; nam & Vi-
carios Regū appellamus passim vice-Reges.

Ceterum in eodem alloquio Sedani ad-
didi ego pariter, Moyfi dictum fuisse,
Exod. 7. *Constitui te Deum Pharaonis;* & fuisse vo-
catos

catos iudices populi Deos, & Dauidem Exod. 12.
Regem illud quoque cecitisse: *Ego dixi:* Psal. 81.
Dij estis. ex quibus assumpsi, posse pariter
Romanum Pontificem appellari Deum.

4. Duo ad hæc respondit Molinæus; similes nimirum appellationes in nouo Testamento haudquaquam inueniri: quasi non sit locutus idem Spiritus sanctus per Prophetas olim, & deinde per Scriptores librorum Canoniorum; & quasi Christus Dominus non responderit iis à quibus arguebatur, quòd faceret se ipsum Deum: *Nõne scriptum est in lege vestrà,* quia ego Ioan. 10.
dixi, Dij estis? Si illos dixit Deos, ad quos sermo Dei factus est, & non potest solui Scriptura: quem Pater sanctificauit, & misit in mundum, vos dicitis: Quia blasphemas; quia dixi, Filius Dei sum? En, Molinæe, hoc in nouo Testamento confirmauit Christus, imò veluti de integro affirmauit. Assumam ego rursus ad rem nostram: *Si illos dixit Deos, ad quos sermo Dei factus est,* cur nequeat dici Deus Romanus Pontifex, ad quem in Petro antecessore sermo ille Dei magnus factus est: *Tibi dabo clauis regni calorum.* & Matth. 16.
ille alter sermo item magnus: *Pasce agnos* Ioan. 21.
meos, pasce oues meas. Porro exempla huius appellationis adeò non desunt, vt Constantinus Magnus, & sanctum Siluestrum
D Pon-

50 SILVESTRI PETRASANCTÆ
Pontificem aliquoties Deum, & Episcopos
Synodi Nicænæ Deos nominarit. Libel-
los enim oblatos ab Episcopis Arianis &
Donatistis, contra Episcopos Orthodoxos,
reiecit in diem magni Iudicij, & respondi-
se fertur: *Vos nobis à Deo dati estis Dñ, &
conueniens non est vt homo iudicet Deos.*

Biron.
Annal.
tom. 3.

5. Alterum quod intereà respondit
Molinæus, causam eam continebat, cur
Papam velle in terris vocari Deum existi-
maret; quoniam, inquit, Papa, sedem in
quâ sedet, nominat sedem Dei: nec in eâ
responsione fuit acumen par ingenio eius.

Esther 6.

Mardocheus indutus vestibus regiis, &
equo insidens, qui de sella Regis erat, sicut
etiam Ioseph ascendens in Ægypto cur-
rum Regis, clamante præcone & iubente,
vt omnes coram eo genu flecterent, potuis-
sent suspecti haberi, quasi affectarent titu-
lum Regis.

Genes. 41.

6. Possem Scriptores varios adducere,
qui referunt consueuisse olim dari homi-
nibus interdum magnos titulos, ac prorsus
diuinos; sed omnes de industriâ præter-
mitto, vt Molinæum iudicio sistam vnus
viri, cuius recusare suffragium atque sen-
tentiam non debet. Adeat Balzaci Episto-
lam, videbit hæc ab eo referri ex Codice
Theodosiano, nempe rescripta Cæsarum,

Epist. 1. ad
Eminentiss.
Card. Ri-
colocium.

Ora-

Oracula; aspectum, splendorem cælestem; edicta, literas diuinas; palatium, diuinam domum; conclaue, Sanctuarium vocari. Ait prætereà, Constantium ceteroqui Arianum, & qui semper Ecclesiam fuerat persecutus, appellatum à sancto Gregorio Nazianzeno diuinissimum Principem; Anastasium item hæreticum Imperatorem, & qui fulmine tactus interiit, eâ veneratione habitum à sancto Sabâ, vt profiteretur venisse se adoratum vestigia pietatis eius Imperialis: imò ab Historico quodam illius æui fuisse vocatum sanctum Anastasium. De Iustiniano & Theodorâ Augustâ, qui tamen potentiâ fuerant vñ in perniciem Ecclesiæ, affirmat eos appellatos fuisse nihilominus à Patribus vi. Synodi Constantinopolitanæ sanctum Iustinianum, ac sanctam Theodoram; sed & Theodoricum Arianum Regem, sanctum Theodoricum dictum esse in Concilio Romano; atque adeò Valerianum Ethnicum, sanctissimum Principem à diuo Dionysio martyre Alexandrino. Nimirum meretur maiestas eorum, finitima Deo in terris, meretur, inquam, sanctas & diuinas appellationes; nec iis priuari Romanus Pontifex debet, cum sit, præ omnibus in terris, Vicarius Dei.

7. Reprehenderet Molinæus aliquantò

52 SILVESTRI PETRASANCTÆ
æquiùs fratres suos, qui Suecorum Regem
appellarunt Deum. Inter multa enim edi-
ta publicis typis iniuriosè, contra Catho-
licos, iconem vidi ad me transmissam, dum
eram Colonix, ab Illustrissimo simul &
humanissimo Principe Francisco ab Hatz-
feldt, Herbipolensi & Bambergensi Anti-
stite, quæ icon referebat Augustam vr-
bem, iacentem instar Matronæ afflictæ,
cum hac Epigraphe magnis characteribus
exaratâ, *Augusta angustiata à Deo, per Deum
liberata*. Exprobret suis hæc palponibus
Molinæus; & sciat aliquos iudicasse, non
euenisse sine consilio secreto diuinæ vltio-
nis, aut prouidentix, vt Suecus Rex obierit
statim post monetam argenteam percuf-
sam icone Christi Domini & suâ; & inscri-
ptam hac Epigraphe communi, *Saluator
mundi salua nos*. Sicut Dei titulus fuit com-
munis in antedictâ icone Augustanæ ciui-
tatis. Obiter contra eiusmodi sacrilegas
adulationes lusit feliciter is, qui ad hoc
Anagramma SVED DEVS, addidit
Chronographicum, InVersVs DeVs à
Vero Deo DeVICtVs.

CAPVT V.

Confutantur aliæ calumniæ Molinæi aduersus opes Ecclesiæ Romanæ.

I. **V**Ocor iam ad alias ineptias. *Le Pape ne pouvant dire avec S. Pierre, Je n'ay argent ny or, se sert de sa nabelle pour trafiquer : laissant la lettre Dominicale, s'est entierment*
 Molinæus ait, Pontificem, quia dicere nequit cum sancto Petro, *Argentum & aurum non est mihi*, retibus suis ad mercaturam uti; & subdit paulò pòst, cum dumtaxat aureum numerum, literâ Domicali posthabitâ, sectari.

Crediderim Molinæum vnum esse ex hæreticis illis, qui, sedente Paulo

Secundo, in Æquicolis agentes, existimarunt nullos verè Christi Vicarios fuisse post diuum Petrum, nisi qui Christi paupertatem fuerint imitati. Ceterùm hanc sudem infixam oculis hæretici omnes habent, & carpunt Pontificis Romani opes; quia nimirum vellent, ut quemadmodum olim sanctus Petrus, ita ipse iam, iuxta pauperem nauiculam, sua reficeret retia; laboraret totâ nocte, & nihil caperet: postea inopem aggressi, in mare ipsum vnâ cum nauiculâ protruderent, mergerentque, ac demum dicerent securi: Valeat Religio, valeat conscientia, sed & anima valeat, nobiscum

Isaïæ 22. interitura ; *Comedamus & bibamus, cras enim moriemur.*

2. Profectò interest boni communis, vt Pontifex Maximus diuitias & potentiam habeat, quasi camum & frænum ad constringendas maxillas eorum, qui non approximant ad Deum. Fuit verò vel ab ineunte Ecclesiâ in summis eius Præfidi- bus hic splendor & hæc magnificentia. Insigne sancti Ioannis Euangelistæ, tamquam Episcopi Asiæ, erat Πέταλον aureum, vti sanctus Polycarpus eius discipulus testa- tur. Refert sanctus Hieronymus de sancto Damaso Pontifice, cui fuerat ab Epistolis, tantâ eum gloriâ fulsisse, vt in Pontificiâ illâ & supremâ dignitate longè omnibus Ethnicorum Flaminibus, & ipsi sacrorum Regi anteuertit : quin imò Ammianus Marcellinus Ethnicus scriptor, illud memorix tradidit ; quando Damasus electus est, Vrsicinum in schismate acclamatum Pontificem fuisse, atque obortos Romæ tumultus & cædes etiam ; affirmavitque haud se mirari tantâ studiorum conten- tione Romanum quæri Episcopatum, quandoquidem qui euectus ad eum foret, ditabatur piis oblationibus, vehiculis insi- debat, incedebat vestitus circumspectè, & viuebat domi cum apparatu plusquam regio.

regio. Itaque iam tum Regale Christi Sacerdotium cum regiâ magnificentiâ coniunctum erat. Id verò causæ fuit, cur magnus ille Prætextatus, Romanorum omnium nobilissimus, & qui obiit Consul designatus, ludens cum sancto Damaso, vt de ipso refert sanctus Hieronymus, dicere solitus fuerit : Constituite me Romanæ vrbis Episcopum, & protinus ero Christianus.

3. Proxima fuit Episcoporum gloria, quos iuisse olim quoque stipatos famulis, ex eo liquet, quòd sanctus Gregorius Papa dignum censuerit Pontificiâ reprehensione Paschasium Neapolitanum Episcopum, euntem ad mare quotidie cum vno tantum aut duobus Clericis; nam ea species, tum apud domesticos, tum apud extraneos cedebat ei in contemptum, cum nihil præ se ferret Episcopalis honoris ac dignitatis.

4. Sanè qui Dei atque Ecclesiæ eius gloriam amant, minimè offenduntur ex hoc apparatu magnæ fortunæ; sed vel ipsam Salomonis gloriam vellent superari. Si qui verò dubitent, an eæ opes iiq; honores stare possint cum magnâ sanctitate, instrui debent responso cælitus dato illi Anachoretæ, qui suspectam ideò habuerat sanctimoniam diui Gregorij Magni; cum

56 SILVESTRI PETRASANCTÆ
nimirum audiuit, multò sibi esse chariorẽ
felem, quam in sinu suo nutriuerat, quàm
erat videlicet diuo Gregorio ea vniuersa
pompa Ecclesiastici Principatus. Alioqui
vel à primis sæculis primi Pontifices diui-
tiis, quæ spinæ in Euangelio appellantur,
muniuerunt Ecclesiæ Hierarchiam instar
rosæ: etiam eadem diuitiæ non suffocant
Euangelij semen, quod est verbum Dei,
nisi quando superat sollicitudo sæculi istius
& fallacia diuitiarum sollicitudinem aliam
pretiosorem, quam Apostolus vocat solli-
citudinem omnium Ecclesiarum. Id eue-
niret, si spinæ seu diuitiæ occuparent se-
mentis locum: secùs si circa sementem
disponuntur, instar sepi, impediunt, ne
singularis ferus, nempe Lutherus aliquis
aut Calvinus, depascatur eam, néve vulpes
eam, hoc est hæretici alij, demoliantur.

5. Ut absoluam, minùs ad Romanum
Pontificem pertinet præsens Molinæ ca-
lumnia, quàm ad ipsos Apostolos; ad quo-
rum pedes suorum prædiorum pretia &
prouentus primi Christiani tulerunt. Re-
præsentasse illis partem pretij, Ananiæ ac
Saphiræ stetit subito interitu. Si Christia-
norum bona, & iudicio quidem tam seue-
ro, exigeret Romanus Pontifex; quid non
diceret Molinæus? Eat nunc, & de sancto
Petro

Math. 13.

2. Cor. 11.

Act. 5.

Petro Apostolorum Principe affirmet, tunc ab eo amplius dici non potuisse, *Argentum & aurum non est mihi*; sed suis imò retibus ad mercaturam vsu esse, ac sectatum fuisse dumtaxat Numerum Aureum, posthabitâ literâ Dominicali.

CAPVT VI.

An Pontifex mutauerit seras & portas regni calorum.

1. **M**olinæus id efficere ait Pontificem, vt tinniant clauēs, etsi earum commutauit iam seras: alludit verò ad cælestem & magnam illam promissionem: *Et tibi dabo clauēs regni calorum. Seræ ac portæ vel cæli vel interni, plerumque in Scripturis sacris nominantur illa, propter quæ mereri cælum vel infernum solemus. Videamus iam vtri has easdem seras vel portas immutauerint; Romanus Pontifex, an Lutherus, an Caluinus, an eorum asseclæ.*

Faisant sonner les clefs, dont il a changé les serrures. Matth. 16.

2. Primo loco enumerauerim sancta Ecclesiæ Sacramenta, à Christo Domino instituta, ab Apostolis tradita ac confirmata; à Romanis Pontificibus, quotquòt sancto Petro vsque ad **VRBANVM VIII.** successerunt, conseruata ritu & religione

58 SILVESTRI PETRASANCTÆ
constanti. Porrò hæ ipsæ seræ ac portæ cæ-
li in Ecclesiâ Catholicâ manserunt eadem
à sæculo ad sæculum, manent iam, & de-
inceps manebunt: non igitur sustulit eas,
aut mutauit Romanus Pontifex; sed sustu-
lerunt, & mutarunt fermè eas omnes, Lu-
therus, Calvinus, & eorum asseclæ: quia
solum Baptismum retinuerunt; & cum
Eucharistiam nomine tenus in vsu ha-
beant, sacram Confirmationem, Pœniten-
tiam, Ordinem, Extremam Vnctionem, &
Matrimonium expunxerunt: negantesque
in hoc postremo Sacramento pulchram
illam significationem coniunctionis Chri-
sti cum Ecclesiâ; sicut Ethnici nuptias in-
eunt, quia etiam sicut Ethnici viuunt.

Ser. 252. de
Tempore.

3. Seræ item & portæ siue cæli siue in-
ferni, sunt opera seu bona seu praua. *Ita*
laboremus, inquit sanctus Augustinus, *ut*
nobis bonorum operum clauibus ianuam regni
caelestis aperire possimus: sicut enim malis
operibus, quasi quibusdam seris ac vectibus,
vita nobis ianua clauditur; ita absque dubio
bonis operibus aperitur. Nihil frequentius
suadet Scriptura sacra, quàm hominibus
per opera bona cæli aditum patere. Ideò
dicitur: *Nisi abundauerit iustitia vestra plus*
quàm Scribarum & Phariseorum, non in-
trabitis in regnum calorum. Et Christus,

Math. 5.

Non

Non omnis, inquit, qui dicit mihi, Domine, Matth. 7.
Domine, intrabit in regnum calorum; sed qui
facit voluntatem Patris mei, qui in calis est,
ipse intrabit in regnum calorum. Quemad-
modum etiam iis, qui dicebant & non fa-
ciebant, Væ vobis, inquit, Scribæ & Pharisei Matth. 23.
hypocritæ; quia clauditis regnum calorum an-
te homines: vos enim non intratis, nec intro-
euntes finitis intrare. Quòd si omnia
deessent, sola parabola de talentis in seruos
distributis, ab hero peregrè ituro, sola de-
scriptio aduentus Filij hominis in maiesta-
te suâ, hæreticos omnes manifestè conuin-
cerent. Continent enim, eos tantùm qui
benè operati fuerint, audituros: Euge ser-
ue bone & fidelis, quia super pauca fuisti fi-
dellis, super multa te constituam, intra in
gaudium Domini tui; & Venite benedicti Pa-
tris mei, possidete paratum vobis regnum à
constitutione mundi. & alios sæcùs auditu-
ros: Inutilem seruum eicite in tenebras ex-
teriores: illic erit fletus & stridor dentium.
& Discedite à me maledicti in ignem ater-
num, qui paratus est diabolo & angelis eius.
 Has cæli portas æternæque vitæ sèras reti-
 nuit semper eadè Romanus Pontifex:
 contrà mutauit eas Lutherus, mutauit
 Calvinus; & ex vitæ sempiternæ albo cra-
 serunt opera bona, solamque sufficere fi-
 dem

60 SILVESTRI PETRASANCTÆ
dem suaserunt. Quasi non dixerit sanctus

1. C or. 13. Paulus: *Si habuero omnem fidem, ita ut montes transferam, charitatem autem non habuero* (quæ est actiuosa, & operatur) *nihil sum.* aut etiam quasi ad tollendam omnem ab hac parte hæresim sanctus Iacobus in Epistolâ suâ Canonicâ diuinitus

Iacob. 2. hæc non scripserit: *Quid proderit, fratres mei, si fidem quis dicat se habere, opera autem non habeat? numquid poterit fides saluare eum? & paulò pòst: Tu credis quoniam vnus est Deus; benè facis: & demones credunt, & contremiscunt. Vis autem scire, ô homo inanis, quoniam fides sine operibus mortua est? Abraham pater noster nõnne ex operibus iustificatus est, offerens Isaac filium suum super altare? vides quoniam fides cooperabatur operibus illius, & ex operibus fides consummata est? & item paulò pòst: Videtis quomodo ex operibus iustificatur homo, & non ex fide tantum? Demum concludit in hæc verba: Sicut enim corpus sine spiritu mortuum est, ita & fides sine operibus mortua est. Quis hæc legat, aut consideret, & non animo irascatur, tum illorum impudentiæ, qui aliter docent, tum aliorum hebetudini, aut stupori, qui aliter credunt? sensit pondus huius Oraculi Lutherus, & ideò deleuit ex indice Scripturarum Canonicarum*

carum hanc sancti Iacobi Epistolam, appellans eam inanem & stramineam: verè homo impos rationis, & redactus ipse ad stramen, sicut equus & mulus cui non erat intellectus. Deleat, si possit, Euangelium sancti Matthæi, & vocet illud quoque stramineum; nam in eo pariter ad regnum æternum tantummodò inuitantur illi, qui nudos operuerint, qui curaerint languidos, & qui inuiserint captiuos, & per alia misericordiæ opera bonam viam sibi ianuamque in cælum aperuerint.

4. Frustrà verò propugnaculum grande sui dogmatis esse arbitrantur aduersarij, Oraculum illud sancti Pauli, *Iustus ex fide* Rom. 1.
viuit, acceptum ex Habacuc; nam quia Hab. 2.
 fides viua includit opera, sensus est, iustum, hoc est, eum qui talis fuerit per opera iustitiæ, viuere ex fide viua; neque fidem mortuam, hoc est fidem sine operibus in eo reperiri. Est itaque alia fides viua, alia fides mortua. Inuenitur illa in iusto, cui suppetunt opera bona; & hæc in improbo, cui eadem opera defunt. Idcirco cum hæc opera Lutherus & Calvinus de medio abstulerint; ipsi cæli portas & seras potius mutarunt.

5. Opportunè ad manus venerunt theses, Oxonij, celebri Academiâ in regno

regno Magnæ Britannix, recenter propo-
 sitæ, quas Molinæo transmittam, vt tradat
 eas meditationi suæ, atque agnoscat, vti in
 earum titulo legitur, bona opera esse effi-
 caciter necessaria ad salutem.

Virtutes, Charitesq; omnes, redeatis ad astra:

Non audent vobis astra negare locum.

*Ecce negant homines: homines sine Numine
 vestro,*

Eximium Fidei Numen inesse putant.

*Gratulor, ô vobis, homines, hoc credere ve-
 strum,*

Quod calo cliuum non sinit esse suum.

Quantorum facitis compendia quanta laborû!

Credere iustitia est omnis, & vna salus.

At non sic olim; tam mollis semita numquam

Heroum lassos duxit ad astra gradus:

Sed labor, & virtus, & sancta superbia dextra

Non facili pennâ strauit in alta viam.

At neque tu, matris Fidei puer auree, credas

Calis esse aliâ conditione fores:

*Ni sit, quæ tibi summa procul Spes sidera
 monstret;*

Ni sit inoccidua qui face flagret Amor;

Ni non larga pius tibi pocula temperet vsus;

*Ni iustam in trutinam pendeat aqua ma-
 nus;*

Ni vigili stet in arce memor, mentisq; pudica

Seruet inaccessas sedula cura niues;

Tolle

*Tolle tuam (nec enim Fidei fiducia tanta est)
 Improbe tolle tuam, nomen inane, Fidem.
 Vana Fides, ubi sola Fides: dilectio vera,
 Spes vana accedant; Non aliunde salus.
 His nisi sit formata Fides, est mortua planè;
 Proq̄ Fide, Fidei triste cadauer habes.
 Hac sunt, qua sibi regna vocant aterna; nec
 umquam
 Calorum retulit præmia sola Fides.*

ERGO

*Virtutum sancta & speciosa caterua salutem,
 Diuino ex pacto, quam meruere, dabunt.*
 Exclamare liceat: O Carmen aureum, &
 ô Carminis aurei sententiam planè gem-
 meam!

6. Iactant adhæc Euangelij reformati
 buccinatores, vnumquemque in propria
 fide saluari. quàm verò hæc via lata esset?
 Christus Dominus contrà, *Quàm angusta*, Matth. 7.
 inquit, *porta, & arcta via est, que ducit ad
 vitam: & pauci sunt qui inueniunt eam.*
 posteaque statim addit: *Attendite à falsis* Ibid.
prophetis: etenim hi portas cæli & seras ea-
 rum vehementer mutarunt. Et profectò
 qualia ipsi monstra in mansiones beatas
 Piorum introducere conati sunt? ne cæ-
 lum quidem Ethnicorum ea admisisset
 umquam; sed cœpisset aduersus ea tonare
 & fulminare, vocatusque Hercules, ante
 ad-

64 SILVESTRI PETRASANCTÆ
admissionem eorum, existimauisset (vt
Senecæ verbis vtat) *sibi tertium decimum
laborem venisse.*

Seneca in
ludo de
mort.
Claudij.

7. Certe ipse Iulianus Apostata, tam de
Luthero ebrioso, quàm de Caluino & Be-
zâ pæderastis diceret perinde, ac olim de
Traiano ad puerorum & vini amorem
prono, eos non admittendos in Deorum
conuiuium, nisi prius cautum esset Gany-
medi. Sed reipsâ sanctus Paulus *maledicos,
fornicarios, ebriosos*, qualis fuit Lutherus,
& *masculorum concubitores*, quales fuerunt
Caluinus & Beza, affirmauit neuiquam
possessuros regnum Dei. Atque hos vo-
luisse intrudere in cælum, fuit profectò
cæli portas & seras earum immutare. Ro-
manus Pontifex nouit cæli ualuas sacra-
tionibus esse clausas repagulis, quàm vt
perditis iis & probrosis hominibus ape-
riantur.

Iulian. in
Cæsar.

1. Cor. 6.

CAPVT VII.

*Confutantur aliæ calumniæ Molinæ, qui-
bus præsertim ait Romæ omnia vendi.*

De ce chef la
defluxion est
rombée sur le
corps du Cler-
gé, qui a re-
1. **P**rosequens dicteria sua Moli-
næus, affirmat ex capite viciato,
nempe Romano Pontifice, morbum
defluxisse in corpus Cleri vniuersum:
atque

atque adeò esse constitutas rursus in templo Dei mensas nummulariorum, ex eoque oriri vt Romæ cuncta sint venalia, Deus ipse, & peccatorum remissio. Videlicet gens sancta, sunt Hussitæ, Lutherani, Calvinistæ, Zvingliani & Anabaptistæ; & se propterea metu infectionis, ab ægro illo capite separarunt. Attamen si adesset Christus Dominus cum flagello, vtris diceret, *domus mea, domus orationis vocabitur; vos autem fecistis eam speluncam latronum?* Nobis, qui retinemus templa, instar sponsæ, ornata cælesti viro suo; an Sectariis eisdem, qui ea expilarunt vbique, & reddiderunt veram speluncam latronum? Neminem putem esse tam hebetem, qui non iudicet Christi flagellum ad solos eorum humeros pertinere.

2. Supercilio Pharisaico Molinæus videtur carpere piorum oblationes, dum ait in templo Dei iam esse de integro mensas nummulariorum. Estne hoc nouum? Nónne gazophylacia erant Ierosolymæ, ad dexteram altaris holocaustorum, pro pecuniâ exigi solitâ à prætereuntibus, hoc est, ab iis qui excederent à pueris, ineunteque annum ætatis vigesimum inciperent populo annumerari, quæ pecunia pretium

animæ dicebatur? nōne in gazophylacia eadem mittebatur quidquid sponte, atque
 4. Reg. 12. *ex arbitrio cordis*, vt Scriptura sacra loquitur, tribuerent Iudæi ex ære facto seu signato; quapropter laudauit Christus Dominus viduam pauperulam in ea mittentem *era minuta duo*? Sic olim in templis Christianorum fiebant collectæ, quas pro concione ipse Pontifex supremus ad deliberatam diem indicebat; de quæ iis collectis sanctus Paulus, Tertullianus, & sanctus Leo meminerunt. Quæ porro eadem collectæ indicebantur, vt Christianis qui Ierosolymæ exuti bonis & fortunis fuerant, ortâ in eos persecutione, à sancti Stephani martyrio, eleëmofynæ summitterentur; quemadmodum ad eos deinceps quoque missæ fuerunt vsque ad tempora Theodosij.

S. Paulus
 1 Cor. 16.
 Tertullian.
 in Apolog.

3. Vt omittam oblationes à viris & matronis datas vsque ad inuidiam Imperatorum: qui cùm essent Ethnici, conati sunt eas impedire sanctionibus suis. quod Ammianus Marcellinus testatur. Ne hoc Molinæus criminetur, & dicat iam tum in Ecclesiâ incepisse Deum vendi; Religiosi & Ecclesiastici omnes adferent pro se verba illa sancti Pauli: *Numquid non habemus potestatem manducandi & bibendi? . . . . Quis mili-*

Lib. 17.

1. Cor. 9.

militat suis stipendiis umquam? Quis plantat vineam, & de fructu eius non edit? Quis pascit gregem, & de lacte gregis non manducat? . . . . Si nos vobis spiritualia seminavimus, magnum est si nos carnalia vestra metamus? . . . . Nescitis quoniam qui in sacrario operantur, quæ de sacrario sunt, edunt; & qui altari deserviunt, cum altari participant? Ita & Dominus ordinavit iis, qui Evangelium annuntiant, de Evangelio vivere.

Sed nimirum Calvinistæ, quoniam sustulerunt altare, vellent sublatas oblationes pariter, quæ fiunt altari & ministris eius; in altero impij & sacrilegi, in altero invidi & maledicentissimi. Estne hoc verò mensas nummulariorum rursus in templo statuere, Deumque ac remissionem peccatorum vendere? videlicet tametsi oblationes pro peccatis acciperentur, imò exigerentur, nec inferrentur in ærarium templi, sed in crumenam ipsam Sacerdotum, adhuc dici non deberet, vendi remissionem peccatorum. Persuadebit facilè hoc Scriptura sacra, quæ id fieri consuevisse olim, & proculdubio citra omnē culpam, commemorat in hæc verba: *Pecuniam verò pro delicto*, 4. Reg. 12.

& pecuniã pro peccatis (hoc est, pro culpâ seu omissionis seu commissionis) *non inferebãt in templum Domini, quia Sacerdotum erat.*

4. Sed si peculiariter Molinæus hoc iaculum contorsit aduersus Romanum Pontificem, tantum abest, Deum & peccatorum remissionem ab eo Romæ vendi, vt potius dispensationes omnes, quotquot pertinent ad forum conscientiæ, concedantur cum his adscriptis verbis semper, in tribunali sacræ Pœnitentiariæ; *gratis ubique etiam quoad scripturam*: scribuntur tamen prolixè in membrana, & mittuntur quotannis magno numero in exteras Provincias ad eos, quibus integrum non est Romam peregrinari. Gratis solent pariter dari plenariæ Indulgentiæ, & altaria privilegiata, & in Apostolicis literis sæpenumerò exprimitur ea conditio, vt si quid offeratur, aut accipiatur, gratia non valeat. Gratis demum absoluuntur Romæ, quicumque Pœnitentiariorum ad eunt Basilicæ, aut Vaticanæ, aut Lateranensis, aut Libermanæ: tametsi tria illorum Collegia, in quibus vitam agunt, periti linguarum omnium orbis Christiani ex ærario Ecclesiæ Romanæ sustententur. Quæ iam peculiariter commemoravi, vt constet gratis quoque Molinæum calumniari, dum asserit vendi Romæ peccatorum remissionem, & Deum.

5. Iam Sectarios debeo interrogare, Num
 eorum

corum Episcopi, aut Ministri, ducant sibi religioni, res sacras, & præsertim beneficia vendere? referam Historici vnus docti & accurati verba, qui hoc pacto mores eorum describit: Postquam dixerat, *Ille tribuunt suis pistoribus, coquis & agasonibus, in longi & laboriosi seruitij compensationem*; hæc addit: *Hæc vera est causa, quod textores, circumforanei, chirothecarij euaserunt ministri: quia nimirum viri doctiores recusarunt eiusmodi nundinationes. Sartor autem, vel chirothecarius, præclare secum agi putat, si octo vel decem librarum incremento statum suum emendare potest. Libenterq; Patrono reliquum, quod Parocho iure debetur, cedit; modò ipse de hac tali pensione possit esse certus.* Sed & Ministrorum notæ sunt illæ de Episcopis querimonix: *Quemadmodum Clerum subiectum prædentur & exhauriant: quemadmodum beneficia Ecclesiastica elocent, vel agros vel domum Parocho alienent, ob satis magnam pecuniæ summam suis cistis inferendam, vel ob munera vxoribus suis, aut liberis, aut officariis, aut famulis persoluenda: quorum tamen portio ad ipsos reueniat.* Hoc enim verò est, Molinæ, apud Sectarios tuos omnia vendi.

Hallinsbed
in Descriptione
Britanniæ
lib. 2. c. 5.

In Admonit. 2. ad
Parlamentum.

6. Sed & Missas priuatas ait *Les Messes priuées ne non celebrari, nisi pro illis, qui se disent que pour les*

*ames de ceux qui ont
donné à l'Eglise : l'a-
uarice ingénieuse pin-
ce mesme sur les se-
pulchres; un riche ne
peut mourir à bon
marché.*

Ecclesiæ quidpiam dederint; auaritiã verò ingeniosã vi-deri, & scalpüre sepulchra ipsa, studio lucri; ac demum pretio tenui hominem diuitem mori non posse. Si Molinæus Missale

atque eius Rubricas legisset, non ignorasset pro quibusnã toto anno Missæ in Ecclesiã Catholicã soleãt celebrari. Res clarior est, quàm vt indigeat responsione prolixiori: quod attinet ad sumptus dissimiles pauperis & diuitis, quando moritur vterque vel tumulatur, si dentes Molinæo ita pruriunt, vt rodere sepulchra etiã velit, per me licet; sciat tamen inter nos plerumq; institui funeris gloriam, pro copiã eorum qui decesserunt; neque magnopere ad Ecclesiã hoc spectat. Ipse, si lubet, curatorem funerum agat, & præscribat, quonam pacto deceat vel oporteat mori hominem frugi. Carnificem perinde adire posset, ac monere, vt qui pro paupere plectendo humi, & ex æquo loco gladium statim expedit, non exstruat pegma vel theatrum pro diuite obtruncando; neque omnia veste pullã circumornet; clametq; , pretio vili diuitem hominem plecti non posse.

7. Queri deberet pariter, olim diuites pretio æquali atque inopes nasci non potuisse;

tuisse; quando nimirum pro filio diuitis, agnus anniculus & pullus columbæ, pro filio inopis tantum duo turtures, aut duo pulli columbarum exigebantur. Leuit. 12. Eat & adscribat hoc etiam auaritiæ ingeniosæ, si lubet, Molinæus.

C A P V T V I I I.

An rectè Molinæus sentiat de Hierarchiâ Ecclesiæ, & de statu Religionis, hoc tempore in Germaniâ & in Belgio.

1. **N**on potest, Molinæus Ne peut y auoir un plus grand changement, que d'un Regne spirituel en faire vne Monarchie temporelle. inquit, maior mutatio esse in humanis rebus, quàm si è Regno spirituali prodeat temporalis Monarchia. Respon-

deo, nos Hierarchiam semper eandem in Ecclesiâ retinuisse; in quâ præcellit Monarchia, eaq; sita est in Romano Pontifice, cui ad consilia & ad obeundas Legationes assidet sacer ordo Cardinaliû S. R. E. quem admodum olim Pontifici Hebræorû assidebant pariter ad Consilia, & similes Legationes, ij quos idcirco Apostolos nominarunt.

2. Huic tamen Monarchiæ admiscetur aliquo modo Aristocratia: nam suos prætereà Optimates Ecclesiæ, suosque Principes habet, hoc est Episcopos, quibus iure

Epiphani. Hæres. 10. l. 14. Cod. Theod. de Iudæis. Card. Baron. anno Christi 32.

72 SILVESTRI PETRASANCTÆ
diuino suppetit auctoritas ad res fidei de-
cernendas, & ad Ecclesiæ statum ordinan-
dum, quandocumque cogi Oecumenica
Concilia oportuerit. Hoc regnum Dei con-
seruauit Ecclesia studiosissime: & obu-
enit ei feliciter, vt experta sit Oraculum illud;
Matth. 6. *Primum querite regnum Dei, & hæc omnia
adiicientur vobis.* Nam simul ei contulit
Deus regna mundi, præfuitque ipsi Vica-
rius Christi, simul Pontifex, simul Rex &
Princeps Maximus: cum eâ verò honoris
ac temporarij Principatus prærogatiuâ,
quæ spiritualement Monarchiam non de-
struit; sed prouehit in melius, rexit Ecclesiæ
& Christi regale Sacerdotium. Contrà Hæ-
retici, atque eorum in primis Ministri, quia
deseruerunt Deum & regnum eius, ideò
mundi regnum non habent, aut mundi
Principatum, sed opprobrio atque egestate
miseri vrgentur.

3. Quod spectat ad statum præsentem
Hæresis in Germaniâ Belgioque, Molineus
iactat, suam superstitionem esse purum pu-
tum & antiquum Christianismum. Sed
ostendi iam alibi, non vt ouum ouo illam
huic similem esse; sed magis, quàm sit ouis
ouo, esse dissimilem. Dein addit, tempore

*En vn temps auquel parum consentaneo Balzacum
nostre religion prend scripsisse, magnâ nunc fieri Hæ-
reseos*

refeos inclinationē, quoniam *vn si grand accroisse-*
 in Belgio & in Germania po- *ment es Pays bas & en*
 tiùs incrementum capit, atque *Allemagne, & auquel*
 adeò Ecclesia Græca aggregat *les Eglises Grecques se*
 se, ex solâ veritatis euidentiâ, *rangent a nostre Con-*
 Caluinistarû Confessione. De *fession, attirées par*
 Belgio equidem suadeo, ne *l'euidence de la verité.*
 Molinæus plus nimio gloriatur. Nam etsi
 potiti sunt Bataui non ita pridem Siluadu-
 cis, Ruremundâ, Traiecto & Limburgo:
 attamen plurimi & præcipui auitæ Reli-
 gionis sunt retinentissimi; & dummodò ex-
 cipiantur aduenæ ac milites,

Apparent vari nantes in gurgite vasto,
 dum hæretica fit concio. Leodij propin-
 quâ vrbe habito, neque rem incognitam
 scribo. Item ea pars Germaniæ, quam Sue-
 ci, & Principes cum eis fœderati ad Rhe-
 num & ad Mœnum occuparunt, Hæresum
 veriùs dixerim patitur, quàm profitetur.

4. Hic adigit me Moli- *C'est là sans doute vne des*
 næus, vt expendam, verum- *louanges que vous reserués*
 ne illud fit, quod de Rege *au Roy de Suede, d'auoir*
 Sueco iactat magnificè, & *contribué à vne si bonne*
 cupit à Balzaco deprædica- *œuvre, auquel, outre la*
 ri; nempe nihil ab eo vio- *valeur & les succes, vous*
 lenter in vllis vrbibus factū *exalterés la clemence, en ce*
 esse aduersus Clerum Ro- *qu'és places conquises il*
 manum. Sanè habuit ex- *n'vse d'aucune violence*
contre le Clergé Romain.

74 SILVESTRI PETRASANCTÆ
 empla maxima ab antiquis Regibus nationis suæ, tum clementiæ erga victos, tum Religionis, aut saltem verecundię erga omnia illa quæ nostræ Orthodoxæ fidei sacra erant. Alaricus Gothorum Rex, cum urbem Romam victor intraret, quam proditione obtinuerat, militi suo inhibuit seuerè, ne quid inferret iniuriæ vel dâmini ciuibus adeuntibus loca sancta, & Basilicas præsertim sanctorum Apostolorum Petri & Pauli. Totila pariter Gothorum Rex Urbem quidem incendit, sed ciuibus pepercit, & prænuntiari à præconibus voluit, vt qui salui esse cuperent ab irâ victorum, defenderent se templorum religione. Vitiges Gothorum perinde Rex urbem Romam obsidione graui premens, Basilicas Principum Apostolorum, sitas extra Urbis mœnia, quamdiu obsidio fuit, tantâ est profecutus veneratione; vt prohibitâ contumeliâ, permiserit in eis Sacerdotes operari aris perinde, ac si hostis ipse non adesset.

5. Iudicabunt posterit, an eadem exempla possint referri de Gothorum præsentis bello. Saltem in sacrâ æde castri Herbipolensis eadem securitas vel immunitas non fuit; cum ibi quotquot intererant viri, partim laici, partim Religiosi, omnesque aut inermes aut togati, non armis modò, sed

Baron. ex
 Historicis
 illorum
 temporum
 an. 410.

An. 550.

An. 538.

sed securibus crudelissimè fuerint trucidati. Quam lanienam esto Gustauus Rex non iusserit; sed potuisset tamen prævidere & prohibere, insistens vestigiis Totilæ atque Alarici: siquidem profitebatur, fore se antiquæ Gothorum gloriæ restitutorem.

6. Admirabilis eiusdem Alarici abstinentia fuit, quando à milite admonitus, custodiri in Ecclesiasticâ domo, à virgine grandæuâ & venerabili, vasâ ingentia & pretiosa, quæ erant Basilicæ D. Petri; fide optimâ iussit eadem referri, stipante latus virginis regio satellitio, cum exsertis gladiis. Dum interim, quasi pompa duceretur, hymnos pios Deo ac sanctis Apostolis, vno oris plectro, simul Romani & Barbari, per compita Urbis emodularentur. Quo spectaculo multis excussæ lacrymæ fuerunt, atque adèd Ethnicorum non pauci amplexi sunt Religionem Catholicam. Hæc exempla prisca nostro hoc tempore Germania non vidit, cuius passim templa direpta & expilata fuerunt.

7. An pepercerint etiam honestati mulierum, malim ab aliis commemorari. Illud silere non possum, quando idem Alaricus Rex Romam cepit, adductam fuisse ab aliquo eius milite ad sancti Petri templum mulierem formosissimam, ut ibi vi-

ro suo intacta loci religione seruaretur. Sed & Totila Rex in fidem suam recipiens Neapolim, urbem fame domitam, pudori mulierum tum edicto, tum exemplo eo graui consuluit, quòd armigerum proprium sibiq; in paucis carum, frustrà intercedentibus Centurionibus & Tribunis, iusserit nihilominùs, ob illatam vim ingenuæ puellæ, plecti capite; affirmans stare imperia non posse, si disciplina remitteret, aut labaret.

8. Peculiariter an rectè Molinæus affirmet, nihil violenter actum fuisse contra Clerum Romanum, constaret omnibus, si hoc loco insererem funestam narrationē, cui titulus erat, *De Cruelitate Suecicâ*. Continet ea nimirum, in solâ Orientali Franciâ, exercitas crudelitates omnino barbaras contra Ecclesiasticos viros, & aliquibus aut manus aut pedes exustos, aliis nares aurelve abscissas, detractam quibusdam è cranio cutem, nonnullos viuos in terram defossos, contusaq; aliis ora, & dētes excussos.

9. Scio tamen Regem ipsum talia non patrasse, quippe altæ indolis Principem; qui excepit interdum alloquio benigno viros & Ecclesiasticos, & Religiosos, imò ipsos

Et mesmes y laisse des Iesuitas, quod miratur vehemēter Iesuites, lesquels ayans menter Molinæus; atq; addit, *n'agueres appellé ce Roy* à Iesuitis eundem Regem appellat-

pellatum fuisse Antichristum: *l' Antichrist*, *mainte-*
 & nihilominus fuisse postea in *nant en leurs Colleges*
 Collegiis eorum per decla- *font des declamations à*
 mationes laudatum. Falsò *sa loiiange.*

tam multa Molinæus effert, vt delibera-
 uerim etiam iurato nihil credere, sed ex-
 pectare tabulas ac testes publicos. Cedo
 quis Iesuitarum eo ipsum nomine com-
 pellauit? quo in volumine, in quo volumi-
 nis libro, in quo eius libri capite, in quâ pa-
 ginâ? Si tamen id Iesuitarum aliquis dixe-
 rit, scripserit, edideritque; an non sæpiùs
 Lutherani & Caluinistæ Antichristum vo-
 carunt Romanum Pontificem? exstant de
 eo argumento integri codices, nec alio ti-
 tulo inscribuntur. Est tamen ipse magnus
 Princeps, opibusque & liberâ ditione Sue-
 co non impar; Reges habet beneficiarios;
 ei que à Regibus potentissimis & gloriosis-
 simis tantus exhibetur honos, quantus ab
 illis nec Sueco, nec vlli Principum alio-
 rum exhiberetur. Ne putet verò Molinæus,
 Reges dumtaxat Religionis nostræ Pontifi-
 cem ita venerari; ipse Carolus Stuardus Rex
 Magnæ Britannæ prudentissimus, & in æ-
 tatis flore ac magnâ fortunâ moderatissi-
 mus, scribens ad Gregorium Decimū quin-
 tum, dum in Hispaniâ erat, eum idemti-
 dem vocat *Sanctissimum Patrem*, & iterat in
 Epi-

In Mercur.
Gal. to. 9.

78 SILVESTRI PETRASANCTÆ
Epistolâ sæpiùs titulum *Sanctitatis eius*.
Nihilominùs eundem Pontificem à Secta-
riis suis Antichristum appellari, Molinæus
nihil admodum esse arbitratur, & came-
lum deuorans, tussire incipit, ac strepere, si
Iesuitarum aliquis Antichristum appella-
uerit Regem Suecum.

10. At potiùs illud indignum putat Mo-
linæus, eundem Regem à Iesuitis per sum-
mam inconstantiam simul laudari: si ita
est, meminerit quæso Iesuitas plures esse,
& plura lingulis ad loquendum ora suppe-
tere: alioqui malè nobiscum ageretur, quia
si omnes vnum os haberemus, inueniri ali-
quis posset, qui ex charitate Caluinisticâ,
illud obstruendo, suffocaret omnes. Po-
tuerit proinde vnus Iesuita Regem Sue-
cum vocare Antichristum, & alius eum
nihilominùs commendare. Maior fuit
inconstantia, vnum Martinum Lutherum,
eodem & anno, & fortassè etiam mense
scripsisse ad Leonem Pontificem in hæc
verba: *Beatissime Pater, prostratum me pe-
dibus Beatitudinis tuæ offero, cum omnibus
quæ sum & habeo. Vinifica, occide; voca, re-
uoca; approba, reproba, vt placuerit. Vocem
tuam, vocem Christi in te presidentis & lo-
quentis agnoscam. Si mortem merui, mori
non recusabo.* In responsione verò ad Epi-
tomen

Gasp. V-
lenberg. in
Vrâ Luth.
ad an. 1518.

tomen Siluestri Prieratis hæc longè alia effudisse: nempe, *Si Roma sic sentitur & do-* Ibid.
cetur (hoc est, sicut ille scripserat) *scientibus Pontifice & Cardinalibus, quod non spero, liberè pronuntio his scriptis, Antichristum illum verum sedere in templo Dei, & regnare in Babylone illâ purpuratâ Româ, & Curiam Romanam esse synagogam satana.*
 Demus, Regem Suecum Erforti, Monachij, aut in alio Collegio fuisse à Iesuitis laudatum: erat in multis laudandus, ob rei militaris peritiam, ob successum præliorum, ob expeditionum celeritatem, ob alacritatem tum in laboribus subeundis & superandis, tum in spernendis periculis, ob Ducis strenui prouidentiam: neq; enim in eo multi, ex Catholicis etiam, desiderauerunt aliud quàm Religionem & bonam causam. Quippe honorandi sunt Principes, non Christiani modò, sed Ethnici quoque, ex Apostoli præscripto. Si Suecum Regem Iesuitæ laudauerint, hoc egerint sobriè, nec eum aut Seruatorem mundi, aut Deum appellauerint: hoc egerunt potiùs Lutherani & Calvinistæ, Arianos Episcopos imitati; qui Constantium elatum propter victoriam de Magnentio tyranno, & subscribentem manu suâ propriæ æternitati, appellarunt Imperatorem æternum,
 cùm

80 SILVESTRI PETRASANCTÆ
cùm tamen Filium Dei esse æternum impij negarent.

11. Iam paucis dispiciamus illud quoque quod iactat Molinæus, Ecclesiam Græcam aggregari, atque adiungere se Calvinistarum Confessioni. Ergone Asia, quanta quanta est, Calvinum sectabitur? Molinæus, si ita fuerit, deseret æquiori animo titulum, quem antehac vsurpauit, *Pastoris Ecclesiæ Parisiensis*; diciturque Pastor & Episcopus Asiæ, atque surripiet gloriosum eum titulum sancto Ioanni Euangelistæ, vt deprauet liberiùs Euangelium eius. Ceterùm si ea fiet aggregatio, non veritatis euidentiæ, sed conuenientiæ falsitatis adscribenda erit. Græci in Spiritum sanctum iniurij sunt, dum eius à Patre & Filio processionem negant. Sectarij iam affirmant, cuius inesse Spiritum sanctum, tamquam Iudicem controuersiarum fidei: quoties verò sibi duo inuicem contradicunt, fateri debent, Spiritum sanctum in alterutro mentiri, & sunt ideò ei admodum iniuriosi. Græci & Sectarij ab Ecclesiæ Orthodoxæ supremo Capite abscissi, Primatum Petri in eo non agnoscunt; vtrique nuptias Sacerdotio agglutinât: sed soli sunt damnandi ab hac parte hæretici, quia Græci fines rei ab Ecclesiâ iam olim ipsis con-

NOTÆ IN EPIST. MOLINÆI. 81
concessæ non excedunt; at ipsi quoscum-
que desertores instituti religiosi, aut con-
temptores Ordinis sacri, nuptias sacrilegas
inire iubent.

12. Quid credere prudenter tamen pos-
simus de Calvinismo in Græciam recepto,
definire id equidem in præsentia nequeo.
Scio Constantinopoli missos anno M. DC.
XXVII. in Batauiam plures adolescentes
Græcos à Cyrillo Patriarchâ schismatico,
vt hæresis Calvinianæ dogmatis imbue-
rentur. Quam retulerint famam Religio-
nis, in patriam, ignoro. Si ex re simili conii-
cere exitum liceat, existimo nihilo plus eos
effecisse, quàm cum anno M. D. LXXV. Lu-
therani Tubingenses, VVittenbergenses, &
Rostockiani, à Scriptoribus Catholicis
nouitatis & hæreseos damnati, Ieremiæ
Patriarchæ Constantinopolitani commu-
nionem, transmissâ ei Confessione Augu-
stanâ, emendicarunt. Reiecti enim sunt, &
ter eorum Confessio confutata est; pro-
diitque non ita multò post censura Eccle-
siæ Orientalis, edita à Stanislao Socolouio.
Multò id æquiùs decernetur de Calui-
nismo; cum erroribus & fraudibus maio-
ribus scateat, seditionesque perpetuò ma-
chinetur. Annus certè à missione ante-
dictâ iuuenum Græcorum non penitus

Spond. in
Auctar.
an. 1627.

Idem
an. 1575.

82 SILVESTRI PETRASANCTÆ
 fuerat euolutus, quando ingens commota
 est Constantinopoli tempeſtas contra ho-
 mines noſtræ Societatis; & tantum vertere
 ſolum à Turcarum Imperatore iuſſi non
 fuerunt, quia interceſſit patrociniſuo Re-
 gis Chriſtianiſſimi Orator: potiſſimum
 verò id crimini dabatur, quòd impediuiſ-
 ſent, ne vulgarentur elementa hæreſis Cal-
 uinianæ, typis excuſa, vt Græca iuuentus eo
 veneno inficeretur. Quamquam non diſ-
 ſimulauerim, ſpem Molinæi præcipuam de
 magno ſectæ Calvinianæ apud Græcos in-
 cremento trahi ex ſimilitudine maximâ,
 quæ eſt inter eandem ſectam & Mahu-
 metiſmum: quam ſimilitudinem exprimit
 egregiè Guilielmus Reginaldus in Volumi-
 ne ſatis magno, quod ab eo inſcribitur Cal-
 uino-Turciſmus; id eſt Calvinificæ perfidi-
 æ cum Mahumetanâ collatio, & diluci-
 da vtriuſque ſectæ confutatio.

C A P V T I X.

*Refellitur calumnia Molinæi, quâ docere
 ait Ieſuitas, occidi poſſe Principes &
 Reges, & ex eorum Gymnaſiis pluri-
 mos parricidas prodiſſe.*

Combien I. **S**Edani Molinæus hoc ipſum mihi
qu'ils en- obtrudere in alloquio auſus eſt; &
 tum

tum respondi fermè in hæc verba: Henricus IV. potentissimus & sapientissimus Rex agens pro tribunali, & exponens Senatui Parisiensi causas, propter quas Ordinem nostrum in Gallias reuocaret, cum in vitam & mores nostros diu & sedulò inquisiuisset, negauit Iesuitas docuisse vquam, Reges occidi iure posse. Interrogauit proinde vtri habenda fides esset; Molinæo, an tanto Regi? Adhæc vrsi, vt vel vnum Scriptorem proferret, qui vquam ita sensisset vel scripsisset in Societate nostrâ: & cum solus Ioannes Mariana docuerit, posse Tyrannos occidi; petij, an existimaret nullum discrimen esse inter Tyrannum & Regem, Regisque sanctum, Deo charum & populis venerandum nomen? Quòd si adhuc vellet Regis & Tyranni nomina confundere, rursus petij; cur, quod vnus Ioannes Mariana docuit, hoc tribueret Societati vniuersæ, & non potiùs ei tribueret, quod in eâdem Societate Scriptores omnes alij docuerunt; præsertim quia sententiam Marianæ Societas ipsa damnauit, atque prohibuit, priùs quàm damnaretur ab Amplissimo Senatu Parisiensi.

2. Vt iam hæc responsio mea explicatiùs in re tanti momenti prodeat, ordior denuò à testimonio Henrici IV. quod

*seignent
à tuer les
Roys, &
que de
leur E-
schole
soiët fortis
plusieurs
parricides.*

84 SILVESTRI PETRASANCTÆ
conceptis his verbis Rex Maximus dedit :
*Nec umquam inuentus est , qui à Societatis
hominibus necem Regum didicerit : quare to-
tum hoc quod illis obiicitur , vanissimum est .
Triginta & amplius anni effluerunt , cùm
in Galliâ iuuentutem excolit , centumq³ scho-
lasticorum millia ex eorum Collegiis aut stu-
dia absoluerunt , aut ad ea , quæ Iurispruden-
tia siue Medicina sunt , accesserunt . Anne
istorum aliquis , id se didicisse vel audiuisse
ab iis , fassus est ?*

Anton.
Possu.
2. Tom.
facri Ap-
paratus.

Apud Ioã.
nem Ar-
gentium
in Apolo-
getico de
Societ.

3. Attexam testimonium alterum Illu-
strissimi Henrici Gondij Episcopi Pari-
siensis : *Cùm post crudele , inquit , in defun-
cti Regis personam , quem Deus absoluat , per-
petratum parricidium , plurimi rumores hac
ciuitate Parisiensi , in summum Patrum So-
cietatis damnum , disseminati sint : Nos eius-
modi Societatis honori ac fama prouidere
optantes , animaduerso quòd non aliunde ,
quàm ex peruerso atque inimico aduersus di-
ctos Patres animo huiusmodi rumores pro-
cesserint , omnibus , quibus intererit , manife-
stamus , præfatos rumores meras esse caluma-
nias & imposturas , malitiosè contra ipsos
conquisitas & inuentas , in Catholicæ , Apo-
stolicæ , & Romanæ Religionis damnum . At-
que prædictos Patres non modò penitus ab
eiusmodi calumniis immunes esse , verùm et-
iam*

NOTÆ IN EPIST. MOLINÆI. Ss
iam ipsorum Societatem, tum propter doctrinam, tum propter piam vitam, Ecclesiæ Dei maximè utilem, & huic Regno valdè proficiuam esse. In quorum fidem, &c.

4. Tuetur nos prætereà aduersus cruentam istiusmodi calumniam, amor ille Henrici IV. quo dum testamentum conderet, non in secundis heredibus, neque in imâ cerâ Societatem scripsit; sed suum illi Cor, id est, fontem amoris legauit. Atque hoc beneuolentiæ pignus Ludouicus Rex Decimustertius, gloriosissimus tanti Parentis Filius atque heres, æstimauit meritò; dixitque idè in Regio diplomate, confirmans Societatis restitutionem: *Domino ac Patri nostro adè probati sunt, ut in ipsorum manus proprium Cor deponere statuerit. Quod quidem post eius obitum ipsis traditum, & in Flexianum templum delatum fuit.* Peto iam obiter, cur Calvinistis Henricus IV. ex testamento suum Cor potius non dedit? Responso in promptu est, quia nimirum nouerat, quàm iniuriosè, & in corpus Francisci Secundi, & in statuam Ludouici XI. Calvinistæ olim sæuierint. Cùm prætereà Ludouicus Iustus primogenitus, & spes florentissimi Regni, statim ab obitu eiusdem Henrici, communi suffragio atque consensu Serenissimæ Re-

In diplomate Regio.

86 SILVESTRI PETRASANCTÆ
ginæ Matris, Confanguineorum Principum, ac summi Senatus Parisiensis, Petro Cotono Iesuitæ creditus fuerit instruendus educandusque in his quæ ad pietatem spectant, & ad veram Religionem; ij hoc deliberassentne umquam, si Iesuitæ suspicionem ullâ patrati parricidij aspergerentur? cur potius electus ad id muneris non fuit Petrus Molinæus, qui fortasse iam tunc agebat Carentonij, & ut extenderet cum sole famam, venditabat se *Pastorem Ecclesiæ Parisiensis*?

5. Ne multis; cùm in Galliâ, in Hispaniâ, in Poloniâ, in Germaniâ, Cæsar, Reges & Proceres magni, hominibus Societatis singulariter soleant patrocinari, eisque aliqui etiam conscientias suas aperiant, atque adeò cuncti educationem iuventutis in pietate ac bonis artibus eisdem acceptam referant; enimverò aut cæca invidia, aut clara est amentia, velle Societatem istius criminis insimulare. Aliter iudicarunt quidem interdum Reges Sectarij; sed excusandi sunt, quia eiusmodi persuasionem Ministri, velut tristes vlulæ, ac funerei bubones, ipsis iniecerunt. Idcirco Serenissimus Magnæ Britanniæ Rex Iacobus Stuartus id aliquando exprobrauit; sed Robertus Cardinalis Bellarminus, etsi erat
miti

miti vir ingenio , continere se non potuit, quin ad libri eius marginem , dum id primum legeret , adscriberet , atrocissimam eam esse calumniam. Gustauus Rex Suecorum pariter , quo tempore Stockolmij damnauit capite, causâ religionis, tum eum quem habuit à secretis, tum alium Catholicum, vnus municipij consulem, cuidam Sacerdoti è Societate nostrâ, quem simul in vinculis habuit, dixit in quæstione, constare sibi , eo ipsum consilio in Sueciam venisse, vt se Regem interimeret ; addiditque Iesuitis hoc ex Regulâ præscribi. Quoniam verò alter, vti erat aperti & sinceri animi, negauit hanc Regulam se vquam audiuisse ; excepit Rex: Quàm tu es igitur malus Iesuita, qui proprias Regulas ignoras. Sed enim, vt dixi, iudicant aliter Reges & Principes, quibus notæ leges sunt, noti mores, ac nota etiam doctrina Iesuitarum.

6. De quâ peculiariter doctrinâ vt distinctè agam ; quoniam de Tyrannis solus Ioannes Mariana censuit, eos occidi posse, nec nisi post sententiam, de eorum gubernatione tyrannicâ , latam auctoritate publicâ , vel si adsit eruditorum consensus, communisque populi vox clamet , hunc vel illum Principem tyrannum esse: nihilo-

minùs hanc eius opinionem atque sententiam adèd non probauit Societas, vt contra eam potiùs Pater Claudius Aquauiuua Generalis Præpositus, grauissimam in hæc verba ediderit sanctionem: *Quandoquidem Societatis Scriptoribus ac Theologis, qui docent, ceterisq; aliis operariis, haud satis est id solum providere, quod in aliorum Scriptorum libris reperitur; sed illud etiam apprimè considerandum, sintne opiniones validis nixæ fundamentis, tutæ, probatæ, scandalis aut aliis incommodis minimè obnoxia: ideò sanè iustissimas ob causas, quæ ad hoc consiliy nos impellunt, præsentì decreto præcipimus in virtute sanctæ obedientiæ, sub pænâ excommunicationis & inhabilitatis ad quauis officia, suspensionis à diuinis, & aliis arbitrio nostro reseruatìs; ne quis deinceps nostræ Societatis Religiosus, publicè aut priuatim, prælegendo seu consulendo, multò etiam minùs libros conscribendo, affirmare præsumat, licitum esse cuicumque personæ, quocumque prætextu Tyrannidis, Reges aut Principes occidere, seu mortem eis machinari. Ne videlicet isto prætextu ad perniciem Principum aperiatur via, atque ad turbandam pacem, eorùmq; securitatem in dubium vocandam. Quos potiùs, ex diuino mandato, reuereri atque obseruare oporteat, tamquam personas sacras, à Domino*

Apud Andream Eudæm. in Apolog. pro Pr Henrico Garneto.

mino Deo, pro felici populorum gubernatione, in eo gradu constitutas. Prouinciales autem, qui aliquid horum rescuerint, nec emendauerint, aut non prauenerint eiusmodi incommoda, efficiendo ut hoc decretum sanctè obseruetur, volumus eos non solùm prædictas pœnas incurrere, sed etiam officio priuari. ut sic omnes intelligant, quis sit eâ de re Societatis sensus; neque priuati unius error suspectam reddat Societatem uniuersam: quamuis apud æquos rerum æstimatores certum sit, partis unius aut membri culpam toti corpori reliquo attribui iure non debere. Volumus prætereà, ut Prouinciales de hoc accepto decreto certiores nos faciant; idèmq; per suam quisque Prouinciam curent promulgandum, & in singulis domibus & Collegiis referendum in libros ordinationum, ad perpetuam eius memoriam.

7. Ea supremi Capitis vox, & formulæ pœnarum ac censurarum in Societate non vlitatæ, possent esse abundè apud æquos Iudices, efficereque ut sit comperta veritas. Attamen par est quodammodò subscribant etiam ex eâdem Societate Scriptores præcipui, ac proinde minimum vicinos producam, qui suum in eam rem suffragium ferant.

8. Gregorius de Valentia, qui primus

90 SILVESTRI PETRASANCTÆ
ex Societate edidit eruditos Commentarios in vniuersam summam Theologicam sancti Thomæ; *Vel est, inquit, Tyrannus non per arrogatam sibi iniuste potestatem, sed solum per prauum & communitati exitiosum, legitima alioqui auctoritatis, usum in gubernando; aut est Tyrannus per arrogatam potestatem, quam vi obtineat. Si est Tyrannus primo modo, nulli particulari licet eum occidere.*

3. Tom.
disp. 5. q. 8.
punct. 3.

In Sum.
l. 5. c. 6.

9. Franciscus Toletus vir purpurâ & eruditione Illustrissimus, *Tyrannum, inquit, administratione, qui habet quidem verum titulum, sed tyrannicè tractat subditos, non licet absque publicâ auctoritate occidere; & asserere contrarium, damnatur uti hereticum in Concilio Constantiensi.*

Seff. 15.

10. Robertus Bellarminus eâdem sacra purpurâ, & doctrinâ, & sanctimoniâ in toto Orbe Christiano celeberrimus, postquam retulerat decretum Concilij Constantiensis, *Hunc articulum, inquit, ita damnauit Concilium, ut hereticos censendos, & uti hereticos puniendos esse decreuerit eos, qui eiusmodi Articulum pertinaciter defendere voluerint. damnatus porrò Articulus hac habuit: Quilibet Tyrannus potest & debet licitè & meritorie occidi per quemcumque vasallum suum & subditum, etiam per*
clan-

In Apolog.
ad Præfat.
monitor.
Reg. Angl.
c. 13.

clanculares insidias, vel subtiles blanditias, vel adulationes; non obstante quocumque præstito iuramento, seu confæderatione, factis cum eo, non expectatâ sententiâ vel mandato cuiuscumque Iudicis.

11. Franciscus Suarez eminentissimus Theologus, *Dicimus ergo, inquit, Principem propter tyrannicum regimen, vel propter quævis crimina non posse ab aliquo priuatâ auctoritate iustè interfici. & in eam sententiam adfert multa.*

In Defens.
Fidei lib. 6.
c. 4.

12. Alphonfus Salmeron, qui fuit Romani Pontificis Theologus in sacro Tridenti Concilio; *Non licet, inquit, priuato propriâ auctoritate Tyrannum interficere: maximè si in pacificâ possessione sit, & armatus satellitio regnet.*

In cap. 13.
Ep. ad Roman.
disp. 5.

13. Nicolaus Serarius, clarus librorum diuinorum interpres; *In Concilij Constantiensis, inquit, Sessione 15. Hussianus hic damnatur articulus: Quilibet Tyrannus potest licitè à quocumque subdito interfici. Retulerat: etiam ex S. Thomâ, tum eum textum, id priuatâ præsumptione non licet, sed auctoritate publicâ: tum eum alium; magis iudicandus est Aod hostem interemisse, quam populi Rectorem, licet Tyrannum.*

Quæst. p. in
c. 3. Iud.

Opusc. 10.

Lib. 1. de
Regim.
Principis
c. 6.

14. Ludouicus Molina vir doctissimus; *Duobus modis, inquit, aliquis est Tyrannus.*

De Iust. &
Iur. tom. 4.
tr. 3. disp. 6.

Alte-

Altero, quia licet sit verè dominus Reipublica, in quâ tyrannidem exercet; iniquè tamen atque iniuste eam administrat. Altero verò, quia non est Reipublica dominus, sed eam usurpatam habet, & oppressam. Tyrannum primo modo nefas est priuatis interficere.

In Aphor.
vcr. Tyrannus. n. 2.

15. Emmanuel Sà, in sacris Literis, & in Theologicis disciplinis egregiè versatus, *Tyrannicè, inquit, gubernans iuste acquisitum dominium, non potest spoliari sine publico Iudicio.* Sic ipse: quòd si non regno, multò minùs vitâ exui poterit.

Instit. Moral. 2. p. lib. 11. c. 5. q. 10

16. Ioannes Azorius, magnus officiorum conscientia magister, ne Tyrannum quidem illum occidi posse arbitratur, cui titulus regni desit: *Quamuis huiusmodi Tyrannus, inquit, ius & titulum non habeat in regno & principatu, factò tamen habet possessionem: à quâ deiici non potest, nisi priùs audiatur, & iudicetur.*

In Hercul. furent. Senecæ num. 920.

17. Martinus Delrius, quem illustrem fecit omnis generis eruditio; *Illum, inquit, qui iure successione electionisve Princeps est, quamuis Tyrannus fiat, priuato non licet occidere.*

18. Leonardus Lessius, singularis eruditionis Theologus, agens de Tyranno, qui cum sit verus Princeps, administrationem regni

regni flectit ad compendia propria, non ad publicum bonum, subditosque onerat iniustis exactionibus, & leges sibi vni commodas promulgat; *Talis*, inquit, *non potest à priuatis interimi, quamdiu manet Princeps.*

Lib. de Iur.
sit. & Iur.
c. 9. dub. 4.

19. Iacobus Gretserus, cuius calamus sæpenumerò hæreticorum audaciam hebetavit, satis aperuit sententiam suam tum in *Stigmate Misenico*, aliisque libris, tum in *Vespertilione hæretico*, ubi post Marianæ opinionem, quam recensuerat, & quam ostenderat esse vnius Scriptoris singulare pronuntiatum; *Communior*, inquit, *sententia est, numquam licitum esse, manus Principi, in Tyrannum secundi generis transformato, inferre, ante publicam & iudicialiter latam sententiam; quâ hostis Reipublicæ solemniter declaretur, adeoque, potestate, quâ potiebatur, ab his, quibus ius est, exuatur.*

20. Martinus Becanus, etiam ipse Scriptor aduersus hæreticos clarissimus; *Qui est Tyrannus*, inquit, *posteriore modo, nempe ratione administrationis, non potest à subditis interfici; ut definitum est in Concilio Constantiensi Sess. 15. Et ratio est, quia verus & legitimus Princeps, etsi tyrannicè regat, manet tamen superior. Ergo subditi debent ipsi obtemperare, & non interficere.*

In Respōs.
ad Aphor.
rif. Calui-
nistarum.

C. 3. ad 1.
Aphor.
n. 97.

21. Sebastianus Heiffius, confutans Calvinistarum Aphorismos; *Ego sanè, inquit, meliorem plurimumq; hunc sensum esse teneo, neminem priuatum, extra necessitatem se suosq; defendendi, manus inferre posse legitimo Principi, ante publicam iudicialiter latam sententiam, quâ Tyrannus hostisq; Republica declaretur; adeoq; potestate, quâ potiebatur, ab his quibus fas est, exuatur.*

In Expositul. ad Henricum Regem pro Societate.

22. Ludouicus Richeomus, vir elegantissimæ facundiæ, postquam egerat de Tyrannis, qui alienum aut regnum aut Principatum vsurpant; *Alterum, inquit, illud esse aiunt Tyrannorum genus, qui more ac legibus ad regni administrationem acciti, more tyrannico tamen imperant, quos attingere aut ladere nemo priuatus debet, aut subditus. Hinc est quòd diuinissimus Princeps Dauid Sauli Regi numquam est ausus manus inferre.*

In Apolog. pro Patre Henrico Garneto.

23. Andreas Eudæmonioannes, hostis & oppugnator hæreticorum acer iuxta & elegans, tum alibi sæpiùs, tum in Apologiâ pro P. Henrico Garneto, post multa in eandem sententiam, & post explicatum Canonem, *Cùm secundum. de Hæreticis, in 6. Ex quibus efficitur, inquit, primùm nemini priuato non modò in Principem, sed ne in priuatum quidem ius vllum, ne post sententiam*

tiam quidem à Iudice pronuntiatam, vi Canonis eius esse. Ius enim eo Canone solis Principibus in subditos datur. Et post pauca: Nihil est, quod proditionibus suis quidquam eo Canone priuati in Principes blandiantur: cum ne in priuatorum quidem neque vitam, neque bona, nedum in Principes ius vllum habeant. Sed multò plura differuit postea de eodem argumento in Confutatione Anticotoni.

24. Iacobus Salius, Scriptor Anna-
lium veteris Testamenti locupletissimus,
& accuratissimus, postquam narrauit, ab
Aode Eglonem Regem, non vt populi Re-
ctorem, sed veluti hostem, auctoritate pu-
blicâ, atque auctore Deo interemptum,
hæc subdit: *Ex quibus intelligitur, scelestum*
planè prorsusq; nefarium esse sicariorum quo-
rumdam furorem, qui non Reipublicæ hostes,
sed legitimos Principes, populiq; Patres aman-
tissimos, non Dei iussu & electione, sed malo
dæmone instigante, non totius populi consen-
sione, sed priuatâ temeritate, de medio tolle-
re, aut quoquo modo violare moliuntur.

Ad Ann.
Mun. 2669
n. 7.

25. Vincentius Filliucius Scriptor Mo-
ralium Institutionum, Tyrannum solâ
gubernatione *nullo, inquit, modo licet occi-*
dere priuato homini. id verò confirmat,
tum ex Constantiensi Concilio, tum quia
ille

Tract. 18.
p. 2. de 4.
p̄cep. Dec.
cal. n. 12.

96 SILVESTRI PETRASANCTÆ
ille adhuc verus est dominus; nec Ius erga
subditos amittit, ex nequitiâ suâ, vel ex
prauâ Reipublicæ administratione.

Tom. 3.
disp. 4. q. 8.
dub. 3. n. 32

26. Adamus Tannerus Theologus re-
centis, sed magni tamen nominis: *Tyrannum*, inquit, *solum quoad modum regendi, seu
administrationem, quamdiu suâ legitimâ po-
testate non exiit, occidere priuatis non licet.*

27. Possem Petrum Cotonum, Ioan-
nem Argentium, Iacobum Gordonium,
possem alios huius rei compellare testes:
sed vicenos venisse in sententiam, satis ni-
mirum videtur, vt constet, ne Tyrannos
quidem, ac multò minùs Reges ex Iesui-
tarum doctrinâ à quoquam occidi iure
posse. Molinæus interim aut fateatur in-
fantiam, si Scriptorum nostrorum senten-
tiam in tot eorum Voluminibus non lege-
rit; aut si mauult doctus videri, fateatur
cruentam & atrocissimam calumniam.

28. Prodiit etiam recentissimè, dum hæc
scribo, calumnia eadem de Societate no-
strâ, in libello quem Auctor inscribit *Stri-
cturas politicas*, & in quo inprimis acerbis-
simè inuehitur in Iustum Liptium. Sapit
verò Ministrum aliquem, & eius non Spiri-
tum sanctum dixerim, sed spiritum satanæ.
Frustrâ obgannit, & blaterat aduersus vi-
rum, quem summa tum eruditio tum pruden-
den-

dentia, maiorem inuidiâ, & compotem laudis æternæ, reddiderunt: quemque dum considero ab homine ferrei oris tam inclementer accipi, defensum nihilominus ab iniuriâ iudico. Venit quippe in mentem Symboli sanè ingeniosi, quo vsus est Fride-ricus Dux Urbini, dum circa igniarium silicem & ignitabula scripsit hoc lemma; *Non quous teritur*: non enim ferro, sed chalybe dumtaxat tangi debet silex igniarius, vt stricturas seu scintillulas emittat. Talis est Iusti Lipsij gloria; etenim Scriptoris istius ferrei violentiâ teri aut lædi non potest; & idè inanes omnino sunt stricturæ eius.

Auctorem
Symbolis
Heroicis
l. VI. c. XVI.

29. Ceterùm cùm hoc obiter dixerim de Viro præstantissimo, cuius famæ Patroni ac defensores alij magis disertis non deerunt; ad rem nostram tacit, incendiarium eundem scriptorem, qui potiùs odiis quàm stricturis ardet, Regicidas passim Loiolitas seu Iesuitas appellare; præter alias impudentissimas calumnias, quarum ferè dixerim plaustra ex æquo in nostrum Ordinem, atque in Romanum Pontificem, Regemque Hispanum, exonerat. Ei tamen & cuius eiusmodi calumnias congerenti, ac præcipuè Molinæo, respondere glorioso utique patrocínio videtur Eminentissimus

Cardinalis de Richelieu, dum affirmat no-

Vous pensez nuire aux Iesuites, & vous leur seruez grandement: n'y ayant personne, qui ne reconnoisse, que ce leur est grande gloire, d'estre blasmez de la mesme bouche qui accuse l'Eglise Catholique, reiette les bonnes œuures, calomnie les Saints, fait iniure à Jesus Christ, & rend Dieu coupable. In libr. contra Ministros Carenton. initio c. 9.

Pour finir ce Chapitre, il ne me reste qu'à supplier Dieu de vous départir les eaux des fontaines de sa grace, puis que la calomnie noircissant son auteur, & non celuy qu'on en veut diffamer, sans le pouuoir faire, vous en auez tant de besoin pour vous laver, que toutes celles de ce monde n'y pourront suffire. In fine eiusdem c. 9.

cumento Iesuitis non esse, sed prodesse potius eis istiusmodi mendacia: cū omnes norint, magnum ipsorum decus esse, vituperari illo ex ore, quo accusatur perpetuò Ecclesia Catholica; bona opera repudiantur; sancti & Cælites calumniis impetuntur; Christo Iesu irrogatur iniuria, & reus culpæ Deus ipse constituitur. Atque adeò dum ita concludit: Mihi nihil iam superest, quàm vt Deum supplex orem, impertiat vobis (nam alloquitur Ministros Carentonij) aquas de fontibus gratiæ suæ. Cū enim calumniæ auctorem suū tingant, nec aspergant infamiâ vllâ eos quos traducere frustra conantur; vos aquis illis tantopere indigetis, quò eis possitis elui atque extergi; vt aquæ omnes Oceani vel Mundi vobis eluendis sufficere non videantur.

30. Vnum insinuo, antequam absoluaui, scopum, in quem collineant Molinæus &

Mi-

Ministri sodales eius, dum ad eò inuehuntur in Societatis nostræ doctrinam, alium non esse, quàm vt ei munus docendi instruendiq; iuuentutem aliquando adimatur: eodem vtique consilio, atque olim Iulianus Apostata, cum inhibuit Christianis, ne publicè literas humaniores docerent: à quibus videlicet norat simul pietate, Christianis moribus, & verâ religione imbui iuuentutem. Quamquam, vti vafrò erat ingenio, consilium teget, diceretq; esse potius Ethnicorum concinnè loqui, & græcari: atque ad eò decere Christianos infantiam & barbariem, quorum vtique sapientia aliud nihil esse debuerat, quàm *crede*. Ideò exprobrat Molinæus ex Iesuitarum Gymnasijs multos prodijisse parricidas: si tamen aliqui prodierint, & hoc dare nobis crimini velit; crimini etiam dabit Christo Domino, quòd ex ipsius Gymnasio Iudas maximus parricidarum omnium prodierit.

Gregorius
Nazianz.
Orat. I. in
Iul.

C A P V T X.

Arguitur summæ impudentiæ Molinæus, ostenditurque, hæreticos potius docere, occidi posse Principes & Reges.

I. **M**artinus Lutherus classicum canet, qui ad initia suæ Apostasiæ, Siluestro Prierati rescribens, ac refutans Epito-

Gaspar
Vlenberg.
in Vitâ Lu-
theri ad
an. 1518.

IOO SILVESTRI PETRASANCTÆ
men eius, in secundâ epistolâ; *Si fures, in-
quit, furcâ, si latrones gladio, si hereticos igne
plectimus; cur non magis hos Magistros per-
ditionis, hos Cardinales, hos Papas, & totam
istam Romana Sodoma colluuiem, qua Eccle-
siam Dei sine fine corrumpit, omnibus armis
impetimus, & manus nostras in sanguine isto-
rum lauamus?* Paulò antè ad eam lanienam
Romanitarum, quos vocat, Imperatorem,
Reges, ac Principes euocauerat. Interroga-
tus etiam, num esset licita coniuratio Smal-
caldica, eo tempore contra Cæsarem inita,
dixit sententiam his verbis: *Quoniam hoc
tempore tam dubio, tamq; periculoso, multa
possunt incidere, sic vt non modò ius ipsum, sed
conscientia quoque necessitas arma nobis por-
rigant, defensionis causâ, fœdus iniri potest;
siue Cæsar ipse, siue alius bellum faciat.* Con-
stat ab eodem Luthero passim Catholicos
Principes vocari Tyrannos, Euangelij per-
secutores, Dei hostes, lictores, porcos, sues,
bestias, animalia fera, apros, vrsos, lupos,
stultos, scurras, moriones, lendes capitis;
sub quarum lendium titulo edidit de illis
probrosum canticum, vt eos magis redde-
ret odiosos. Cónstat perinde, quàm fœdis
iniuriis, edito libello, Henricum Octauum
Regem Britannix onerauerit, quando is
Defensor fidei à Romano Pontifice meruit

Sleidanus
l. 8. hist.

Ioannes
Cochlæus
in lib. qui
inscribitur
Septiceps
Lutherus.

appellari. Videlicet hoc est seruare illud ; *Deum timete, Regem honorificate.* aut illud ; *Subditi estote in omni timore dominis, non tantum bonus & modestis, sed etiam dyscolis.* Epist. 1. Pe- tric. 2. *Hac est enim gratia, si propter Dei conscientiam sustinet quis tristitias, patiens iniuste.* Lutherus tamen detestatur eam gratiam. aut illud ; *Subiecti estote omni humanae creaturae propter Deum: siue Regi, quasi praecellenti ; siue Ducibus, tamquam ab eo missis ad vindictam malefactorum, laudem vero bonorum ; quia sic est voluntas Dei.* Sed nimirum alia est voluntas Lutheri.

2. Zvvinglius, *Quando Rex, inquit, perfide & extra regulam Christi egerit, potest cum Deo deponi: cum autem in manifeste impios & delinquentes non animaduertit, extra regulam Christi ambulat ; magis vero cum sceleratos prouehit, & innoxios prae grauat, ut cum inutiles ventres, otiosos sacrificulos defendit.* Deinde interminatur populis punitionem diuinam aliquoties, nisi Reges & Principes, quandocumque ita se gesserint, & fuerint dyscoli, deponant. Zvvinglius in Explan. art. 42.

3. Caluinus sublimiori vsus oratione, *Abdicant se, inquit, potestate terreni Principes, cum insurgunt contra Deum: imò indigni sunt, qui in numero hominum censeantur ; ideoque in capita potius eorum conspuere oportet,* In 6. c. Daniel. v. 22. & 25.

Surius l. 4.
 ad an. 1561.
 Petrus
 Carpentanus.
 Genebrardus in
 Chronol.

quàm illis parere, ubi sic proteruiunt, ut velint spoliare Deum iure suo. Parum fuit suadere, ut sacra Regum capita conspuantur; suasit prætereà, ut conspergantur crines eorum sanguine: nam actum Genevæ in Conciliabulo fuit de Francisco II. Rege Galliarum, de Reginâ Vxore, de Reginâ Matre, eiusque aliis liberis, de Dynastis, de Regni Optimatibus ad præfinitum diem trucidandis, Caluino inprimis auctore.

4. Beza, qui subscripsit eidem Conciliabulo, non ille quidem Oraculum ex Arâ Superùm, sed grunnitum ex harâ suum videatur emisisse; dum pronuntiaturus, quid facto opus, de Reginâ Francisci II. Matre, deque illius regiâ prole, dixit pro concione; scropham cum porcellis mactare ac discerpere oporteret.

5. Synodus Calvinistarum Bernæ habita anno M. D. LXXII. decretum hoc tulit: *Habeant Iudices & Præfecti omnes hoc axioma instar oraculi, numquam ut fidant ijs (nempe Regi & Regijs) qui toties & tam insigniter fidem violarunt; nec umquam arma deponant, quamdiu viderint eos persequi doctrinam salutis, aut eius discipline discipulos.* Paulò post: *Si Deo, inquit, placuerit mollire corda Tyrannorum, eosque mutare (ut Calvinistæ nimirum etiadant) tunc bonâ*
cum,

cum voluntate omnes se submittent ijs, quos Deus nobis dedit Principes naturales. Si verò malum sit insanabile, & diuina voluntatis sit eos exterminare; tunc si Domino placuerit, aliquem Christianum (hoc est, Calvinistam) Principem suscitare ad peccata istorum ulciscenda, & populum suum liberandum, ei se Principi subiectos tradant, tamquam alteri Cyro diuinitus ad eos misso.

6. Goodmannus Minister Anglus, sententiam referens omnium Ministrorum Angliæ, Rhetiæ ac Geneuæ; *Quamdiu Principes, inquit, & Magistratus, etiamsi coram Deo impij sint, scelesti & reprobj, exterius tamen curant Dei leges custodiri & obseruari ab alijs, tamdiu debemus illis obedientiam: sin verò audacter & ipsi leges Dei transgrediantur, & alijs idipsum præcipiant, tum perdiderunt eum honorem & obedientiam, quam aliàs subditi eis præstare tenebantur; neque deinceps habendi sunt pro Magistratibus, sed puniendi tamquam priuati homines.* Dein ostendit, potestatem ipsos puniendi penes populum esse iure diuino in hæc verba: *Si Principes & Magistratus omnes repugnant legi diuinæ, habetis vos, qui è populo estis, expressum verbi diuini testimonium pro parte vestrà: & Deus ipse vobis Dux & signifer erit, qui præcipit non solum Primo-*

In lib. cui
titulus est,
Quemad-
modum su-
perioribus
magistrati-
bus sit obe-
diendum,
c. 9.

Cap. 13.

16.

104 SILVESTRI PETRASANCTÆ
 ribus & Magistratibus auferre malum ex ip-
 sis, siue idololatriam, siue blasphemiam, siue
 apertam iniuriam; sed hoc à totâ multitudine
 requirit, cui gladius iustitiæ ex parte commis-
 sus est. Ideoq; si Magistratus omnes simul de-
 spicere velint iustitiam & leges Dei, vestrum
 est contra Magistratum aliosq; omnes, eos de-
 fendere & conseruare quantâ maximâ vi &
 contentione potestis. Hoc enim Deus à vobis
 postulat; toti populo hoc onus incumbit, vt ani-
 maduertat in idololatriam quemcumque: ne-
 mo excipitur, siue Rex, siue Regina, siue Impe-
 rator. Idem Goodmannus alibi, Reges, in-
 quit, ius regnandi à populo habent, qui occa-
 sione datâ illud reuocare potest.

In Admo-
 nit. ad No-
 bil. & Pop.
 Scot. atque
 Angliæ.

7. Knoxus, Si Principes, inquit, aduersus
 Deum & veritatem eius tyrannicè se gerant,
 subditi eorum à iuramento fidelitatis absol-
 uentur. Idem præter alia multa, Illud, inquit,
 audacè affirmauerim, debuisse Nobiles, Re-
 ctiores, Iudices, Populumq; Anglicanum, non
 solum resistere & repugnare Maria illi Ie-
 zabel, quam vocant Reginam suam; verùm
 etiam de eâ & Sacerdotibus eius, & alijs omni-
 bus, quotquot ei auxilium tulerunt, mortis
 supplicium sumere, vt primùm cæperunt Euan-
 gelium Christi suppressere. Hic tamen
 Knoxus à Caluino vir insignis, eximius &
 frater ex animo colendus, à Beza Euangelij
 apud

Cal. Epist.
 305.
 Beza Epist.
 748.

apud Scotos restaurator, à V Vitakero, ex omnium Scotorum sententiâ, spiritu prophético & Apostolico præditus appellatur.

V Vitak.
Cont. 2.
q. 5. c. 13.

8. Osiander, Nullus est, inquit, Dominus ciuilibis, nullus est Prælatus, nullus Episcopus est, dum est in peccato mortali. & alio in loco, Vulgus, inquit, pro voluntate suâ punire potest Principes peccantes.

In Epitom.
Centur. 9.
& 17.

9. Buchanani hæc sunt Oracula: Populo ius est de sceptro Regni disponendi pro libertu suo. Populus Principem in ius capitis vocare potest. Optandum est vt premia à plebe decernantur ijs qui Tyrannos occidunt, vt fieri solet ijs qui lupos cadunt.

Lib. de Iur.
re Regni.

10. Calvinistæ sunt ergo ij qui docent, Reges & Principes occidi iure posse; & ex solâ ipsorum Synagogâ prodit eiusmodi laniena Regum. Dum verò peculiariter populo tribuunt potestatem in eos animaduertendi, immeritò in inuidiam vocant Romanum Pontificem, quem aiunt sibi arrogare similem potestatem. Vt sapienter propterea circa hoc punctum responderit eis in hæc verba, Eminentissimus Cardinalis de Richelieu: Ego efficiam, *Je feray paroistre clairement, que vous donnez re auctoritatem multò maiorem populo, illâ quam negatis Pontifici; quod cede-*

ment, que vous donnez une puissance beaucoup plus grande au peuple, que celle que vous deniez

au Pape : ce qui est grandement desadvantageux aux Roys ; n'y ayant personne qui ne iuge , que ce leur est chose beaucoup plus perilleuse, d'estre commis à la discretion d'un peuple , qui s' imagine quelques fois estre mal-traitté, quoy qu'il ne le soit pas ; & qui est une beste à plusieurs testes qui suit d'ordinaire ses passions ; que d'estre soumis à la correction d'un Pere plein d'amour pour ses enfans.

Cap.8. Responf. contra Ministros Carentonij.

re potest in Regum magnum detrimentum. Nemo enim est , qui non iudicet longè ipsis periculosius fore, vt ex populi arbitrio pendeant ; cui sapenumè persuasio erit duræ tractationis, tamen si secus fuerit ; qui est bellua plurius capitum ; qui sequitur plerumque suos perturbati animi motus. At eiusmodi periculum non est, si Reges submittantur correctioni vnus Patris, qui est charitate plenus erga filios suos.

II. Sed non ij sunt Sectarij nostri temporis, qui doceant, & ea quæ docuerint, non faciant : multos eorum nefarios conatus in sacrosancta Regum ac Principum capita recenset idem Eminentissimus Cardinalis de Richelieu ; nempe duos ab ipsis comparatos fuisse exercitus aduersus Carolū V. vt imperio & vitâ eum exuerent. Adhæc ipsos gladium strinxisse , ac stetisse in acie contra tres Christianissimos Reges , Franciscum II. Carolum IX. & Henricum III. Imò, regnante Carolo IX. ausos insuper exponere nummos , percussos icone ac nomine

mine alterius, quem designauerant Regem. Mariæ Stuardę Scotię Regine vincula procurasse, & eam coëgisse vt Regno abdicaret se; demum ceruices eius securi fregisse. Ter aduersus alteram Mariam Britannię Reginam signa intulisse; Philippum Hispanum Regem multis Prouincijs in Belgio spoliasse; Christiernum Regem Cimbrorum exegisse Regno, & in vinculis veneno sustulisse; Regi Polonię Sigismundo Regnũ hereditarium Suecię ademisse, ei que subrogasse Carolum Patruum; cui successit filius Gustauus Adolphus; denique Imperatori Rudolpho surripuisse Transiluaniam, quæ ipsi debebatur, tamquam Regi Pannoniæ.

12. Neminem latet Hugennottarum conspiratio Ambosæ præparata contra Regem, & Regiam profapiam; quando Caluini sanguinaria lecta, sublato publicis ludis Henrico II. contemptaque Regum tenerâ ætate, miscere visa est vniuersam Galliam intestinis simulatibus. Fuerunt quoque Calvinistæ, qui Corpus Francisci II. Regis in æde sanctæ Crucis tradiderunt flammis, & qui statuam Ludouici Regis XI. raptarunt & proturbarunt, abscissis cruribus, brachiis & capite, in cloacam. De quibus alijsque perturbati Regni motibus

Spond. in
Auct. anno
1560.

Spondanus
in Auct. ad
an. 1560.

1563.

1567.

1589.

In Procr-
mio lib.

Βασιλ. δ'ωρ.

Lib. 2.

In Præfat.
monit.

bus ex furore Caluinistarum, est frequens apud Historicos mentio.

13. Doctrinæ huic actuosæ Sectariorum subscribit egregie Serenissimus Iacobus Rex magnæ Britanniæ: nam de Puritanis, *Laudis*, inquit, *sibi ducunt, Reges habere aduersarios, omniaq; humana & diuina in Republicâ miscere*. Postea memorans ea quæ in Scotiâ moliebantur; *Hic*, inquit, *è Ministerio homines nonnulli precipites, ignei, audaces, in hac humanarum diuinarumq; rerum confusione, tam gratiosi ad plebem facti sunt, ut degustatâ dominationis dulcedine, cæperint Democraticam Reipublicæ formam sibi somniare; & primo Auiæ, deinde Matris meæ subuersione elati (& nimium sanè blandiebantur ij successus) postremò pupillari meâ ætate ad Democratia suæ stabilimentum diu abusi, iam potestatem tribunitiam spe certâ deuorauerant, ut in populari Republicâ, cùm plebem, quò uellent, facillè circumducerent, omnium negotiorũ momenta soli temperarent*. Alibi idem Rex, Puritanos ait vitæ suæ insidiosos, dum adhuc in Genitricis suæ utero erat: *Ego igitur*, inquit, *Puritanus, qui à Puritanis non solum à natiuitate continuo vexatus fui, verum etiam in ipso Matris utero propemodum extinctus, antequam in lucem editus essem?* Proinde addit: *Ego meipsum fiderem potius im-*

immaniſſimis nemorum & montium latronibus, quàm huius generis hominibus.

14. Hæc dum animo mecum reputo, videntur Sectarij huius æui poſſe appellati Chriſtianorum antiquiſſimi ſaltem ideò, quia natam primo Chriſti anno hæreſim Galilæorum profitentur; & amore libertatis ebrij, perſuadere plebi conantur, Deum dumtaxat Dominum & Principem hominum eſſe: cuius hæreſis inuidiâ tingere Chriſtum & Apoſtolos eius, vtpote Galilæos, illi ex diui Hieronymi ſententiâ voluerunt, qui rogarunt, num Cæſari tributum ſoluere liceret. Quemadmodum aduerſus eandem hæreſim ſanctus Petrus & ſanctus Paulus obediendum eſſe Dominis carnalibus & Regibus & Ducibus pronuntiarunt. Saltem rediſſe videntur opiliones & agricolæ illi, qui fermè ad ſexaginta millia, in Galliâ, ſpecie recuperandi terram ſanctam, explicato Agni Vexillo, & Paſtorcelli appellati, reipſâ lupi ac fures apparuerunt, cœperuntque Regnum vniuerſum populari.

In Epiſt. ad
Tim. c. 3.

Matth. 22.

1. Pet. 2.

Rom. 13.

15. De Traiano illud memoriâ dignum perhibetur, quòd nimirum coram Proceſſibus diſtrictum enſem tradiderit Præfecto Prætorij, *Cape hunc enſem, inquit, & ſi bonus fuero, pro me; ſi malus, contra me coſtor,*

Dio in
Traian.

2. Reg. 1.

tor. Scias Molinæe, ne contra malum quidem Principem Iesuitas gladio vfueros, tametsi hac eâdem conditione gladius ipsis traderetur. Norunt à Dauide fuisse animaduersum in eum, qui Saulem, Regem ceteroqui exauctoratum à Deo, interemerat. Norunt, Tyrannum & multò minùs legitimum Regem, auctoritate priuatâ occidi non posse; cum hoc fuerit definitum in Concilio Constantiensi, & quemadmodum omnem aliam hæresim, ita & hanc, vtpote seditiosam, diram, sacrilegam, abominantur.

Concil.
Constanti.
sess. 8.

16. VViclefus & Ioannes Hus illi fuerunt, qui affirmarunt, Principes ob quamuis culpam letalem cadere omni iure ad Principatum, atque à subditis corripì & in ordinem redigi posse. Hi iidem asseuerarunt, posse interim licitè ac meritoriè Tyrannos, hoc est veros Reges: nam id aiebant licere, non obstante quocumque præstito iuramento, quod solis & veris Regibus præstari solet.

17. Hæc depromere volui ex ipsis codicibus hæreticorum, & ex eorum vel patratìs vel tentatis parricidiis, contra viuos peræquè ac mortuos Reges ac Reginas: vt Molinæus non infantia vel calumnia tantummodò, sed impudentia non ferendæ

ar-

NOTÆ IN EPIST. MOLINÆI. III
arguatur, dum Iesuitas auctores dixit do-
ctrinæ cruentæ; cuius magistros & duces
atque antesignanos agnoscere potiùs Secta-
rios suos debuisset.

C A P V T X I.

*An rectè Molinæus exprobret, Romæ
manare simul exempla vitiorum &
Fidei decisiones.*

1. **B**Alzacum ait clarè ad- *Vous estes trop clair*
modum videre, & ag- *voyant, pour ne recogni-*
noscere infirmitatem caulæ *stre pas la foiblesse de vo-*
propriæ; vtpote qui Romæ *stre cause, ayant long*
diu vixerit, vbi velut vno fluût *temps vescu à Rome, d'ou,*
alueo decisiones Fidei & vi- *avec les exemples des vi-*
tiorum exempla. *ces, viennent les decisions*
Efficiam, *de la Foy.*
vt ipse Molinæus fiat lynceus & tam clarè
videns, vt agnoscat, cum vitiorum exem-
plis, manasse potiùs Euangelij reformati
decisiones.

2. Martinus Lutherus deseruit clau-
strum, Sacerdotium spreuit, & Monachus
apostata, monialem nihilo meliorem, præ-
ferente facem tartareo hymenæo, cum do-
te locupletissimâ vitiorum sibi copulauit.
Itaque ab apostasiâ, à sacrilegio, à stupro
decisiones Euangelij reformati auspicatus
est hic Euangelista mœchus perinfamis.

Iacta-

112 SILVESTRI PETRASANCTÆ
 Iactabat se tantò probiorem euasisse, quan-
 tò recesserat longinquiùs ex Vrbe Româ :
 atqui sat sciebat desertor cellæ vnus, futu-
 rum fuisse, vt si mansisset Romæ, relegare-
 tur ad Centum cellas, quò ibi laxiùs habi-
 taret ; & tum, quando quidem malus Mer-
 curius alas dederat vt ex claustro elabere-
 tur, parasset ei bonus Vulcanus pedicas
 ferreas, quibus inter Remiges ibi retinere-
 tur ; nisi fortè maluisset flammis suis tem-
 pestiuè Orbem Christianum expiare à con-
 tagio hæresum eius. Demù eò libertatis ve-
 nerat, vt affirmaret, excussum ab se omne
 iugum potestatis humanæ : quamquam ne
 potestatis diuinæ quidem iugum tolerauit ;
 sed cornua in cælum, in Superos, in Deum
 erexit, tamquam taurus immanis : quod fa-
 tis indicauit impia illa vox, quâ in arce Lip-
 siensi, agens de Religione cum Ioanne Ec-
 cio, dixit : *Res hæc cæpta non est in Dei nomi-
 ne, nec in Dei nomine finietur.* Discere vel à
 Platone Ethnico potuisset illud : *Cùm om-
 nes, qui mentis quoquo modo compotes sunt, in
 operis cuiusque vel magni vel parui principio
 inuocare Deum soleant ; quantò nos equiùs
 est de Vniuerso (sive genitum sit, sive ingeni-
 tum) disputaturos inuocare diuinam opem.*
 Sed impos mentis, & expers pietatis erat
 Lutherus ; potuitq; hoc negligere, tametsi
 de

Gaspar.
 Vlenberg.
 in Vitâ
 Luth. ad
 an. 1519.
 In Timæo.

de re maioris momenti, hoc est, de verâ religione disputaret. Interim auxit multorum opiniones, seu de ipso genito operâ incubi dæmonis, antequam Ioanni Luthero mater eius femina infelicissimi vteri nuberet; seu de familiari dæmone, cuius confortio vteretur, & à quo exciperet præcipua dogmata; vt qui ex patre diabolo erat, non ab alio magistro instrueretur, sed spiritus mendacij inflaret primam tubam Euangelij reformati. *Loquere, vt te videam*, dixit olim Pythagoras: qui mores Lutheri cognoscere perfectiùs desiderant, ij dumtaxat codices eius, non atramento exaratos, sed fæce luxuriæ, euoluant. Excerpta ex eius codicibus quædam, & proposita honestis auribus, sola consilium dederunt deferendi Synagogam eius. Ita vir Princeps in Germaniâ expugnaturus pertinaciam coniugis suæ, post adhibitas fortiores Theologorum persuasiones instructionesque, hoc vsus fuit stratagemate, neque in irritum cecidit ingeniosus conatus eius. Quadam die, dum adpositæ iam in mensâ erant dapes, à Lutheri codice fingebat se auelli non posse; etsi primùm à famulis, dein à coniuge fiebat prandij significatio; cùm omnes mirarentur tantam eo die, & horâ tam alienâ, cum libris amicitiam.

Gaspar
Vlenberg.
in Luth.
Vitâ ad
an. 1521.

H

striâ

114 SILVESTRI PETRASANCTÆ
striâ meditabundus, nec explicato uti aliàs
animo in mensâ sedit, exarsit coniux desi-
derio indagandi, quid demum legisset: &
statim à mensâ codicem adiit, deprehen-
ditque steterisse virum in consilio Lutheri,
quo suadet; ut, quia nemo ultra dies quin-
que potest continere, si vxor renuat, à mari-
to ancilla vocetur. Cœptæ idè confestim
audiri muliebres querimonix & exprobra-
tiones etiam; quasi, hoccine à viro legi tam
studiosè oportuisset. Qui mox adfuit, &
eam hortatus ut composito esset animo, al-
latisque codicibus editionis variæ, senten-
tiâ nusquam variante, ne, quod illa suspica-
batur, vitiatus textus ad invidiam Lutheri
videretur; effecit, ut agnosceret, quale
monstrum Lutherus esset: cui vni tamen
religionem suam & suam fidem, veluti ora-
culo, acceptam referebat. Quapropter, vbi
præsertim ex Ministris quoque hoc affir-
mantibus, etsi necessariâ verecundiâ suffu-
sis, cognouit Lutherum ita pròstituisse san-
ctam connubij honestatem; eum eiuravit,
tamquam Epicuri de grege porcum, & in-
cepit castam Religionem Catholicam pro-
fiteri.

3. Calvinus haud præbuit exempla ho-
nestiora, cum auspicatus est decisiones fi-
dei reformatæ; nam is erat, cui propter pro-
brofa

NOTÆ INEPIST. MOLINÆI. IIJ
 brosa Veneris nefandæ diuerticula, stigma
 inuri oportuit Nouioduni. Habemus nos
 magistrum fidei sanctum Paulum, dicen-
 tem, *Stigmata Domini Iesu in corpore meo* Gal.6.
porto. habent Calvinistæ magistrum suæ
 fidei reformatæ Caluinum, qui Sodomæ
 stigmata in corpore suo portauit; desertor
 Cleri, mendacijsque & calumniæ pater. De Hieron.
 ipso certè illud perhibetur, deliberatum Bolsecus in
 ipsum habuisse, ad promouendam, vti aie- Vit. Calu.
 bat, Dei gloriam, & Euangelium suum, c.20.
 non mentiri modò, sed etiam innocentes
 calumniis circumuenire. Neque id sanè mi-
 ror, quia Euangelium fraudulentum solis
 poterat fraudibus promoueri.

4. Theodorus Beza exemplis æquè ob-
 scœnis fundauit & ipse pariter Euangelium
 reformatum. Mœchus fuit, & Pæderasta:
 nec vtrumque scelus dissimulauit; sed pro-
 priæ turpitudinis præco fescenninis versibus
 tum Candidam scortum nigerrimum, tum
 Audebertum famosum catamitum cele-
 brauit. Prouoco ad obscœnos illos hende- In Iuueni-
 casyllabos: libus Beza.

Abest Candida; Beza, quid moraris?

Audebertus abest; quid hic moraris?

Tenent Parisij tuos amores,

Habent Aurelij tuos lepores,

Et tu Vezelij manere pergis,

Procul Candidulâ, amoribusq̃,
 Et leporibus, Audebertuloq̃?
 Imo Vezely procul valete,
 Et vale pater, & valete fratres.
 Namque Vezelys carere possum,
 Et carere parente, & his, & illis,
 At non Candidulâ, Audebertuloq̃.
 Sed utrum, rogo, præferam duorum;
 Vtrum inuisere me decet priorem?
 An quemquam tibi, Candida, antepo-
 nam?
 An quemquam anteferam tibi, Audeberte?
 Quid si me in geminas secem ipse partes?
 Harum ut altera Candidam reuifiat,
 Curratq̃ altera versus Audebertum?
 At est Candida sic auara, noui,
 Ut totum cupiat tenere Bezam:
 Sic Beza est cupidus sui Audebertus,
 Bezâ ut gestiat integro potiri:
 Amplector quoque sic & hunc & illam,
 Ut totus cupiam videre utrumque,
 Integrisq̃, frui integer duobus.

Utinam lectus & discerptus in duas & plu-
 res partes potius fuisset! Sed ecce in dele-
 ctum simul & in carnem alteram mox abi-
 iuit; proposuitque remedium obscœnissi-
 mum aduersus procaces Candidæ queri-
 monias, ita concludens:

Præferre attamen alterum necesse est.
 O duram nimium necessitatem!

*Sed postquam tamen alterum necesse est,
Priores tibi defero Audeberte.*

Quid si Candida fortè conqueratur?

Quid tum? Basiolo tacebit imo.

O hircum! Riserunt Ministri captâ Sylva-
ducis, Sanctum aliquem in vitris specu-
laribus templi pictum, cum inter Christum
eiusque Matrem constitutus interim dice-
ret: *Positus in medio quò me vertam nescio.*
rati videlicet puram putam stultitiam esse,
vtri accedendum foret, consultare. Quasi
stultitia fuerit, prius in nuptijs Canæ Gali-
lææ vertisse se ad Mariam, quàm ad Chri-
stum; in petitione verò Sunamitidis prius
aut potius Bethsabeam, quàm Salomonem
adiisse. Ingeniosè vir quidam Princeps,
cum id Hagæ Comitum referretur in conui-
vio, dixit oportuisse, vt Ministri aduerte-
rent, in Mariæ vlnis Christum paruulum
fuisse; & à Diuo ibi picto optionem habi-
tam, inter Christum nascentem, & Chri-
stum morientem. Sic eorum argumentum
eludit; & quoniam à vitris desumptum erat,
ostendit pariter fuisse vitreum, nulloque
negotio potuisse frangi. Peto ego iam, vt
Molinæus definiat, vter meliùs dicere po-
tuerit, *Positus in medio, quò me vertam ne-
scio*; Sanctus ille inter Christum & Mariam,
an Beza inter Candidam & Audebertum?

Ioan. 2.
3. Reg. 2.

5. Quòd si hoc nequeat definire, agnoscat saltem per quàm enormia vitiorum exempla venerint Euangelij reformati de-
 cisiones. Quid de Gebennâ dixerim, quæ Huguenottarum Paradisus est; alius tamen
 ab altero illo & vero Paradiso, in quo *neque nubent neque nubentur, sed erunt sicut Angeli Dei*. Quippe ibi & adulterant & mœchantur apostatæ plurimi, ideoque appellari non deberet Gebenna, sed ademptâ particulâ tertiæ litterulæ, Gehenna.

Matth. 22.

In Vitâ
 Henr. IV.

6. Istiusmodi monstris Roma non scaret: quòd si ea ingruerēt, ab iisdem, ut dixi, purgaret se confestim aquâ & igni. Esto, praua Romæ sint etiam exempla: at bona exempla ibi suppetunt multò plura; essentque longè maius hæc habitura pondus, si vtraque appenderentur in staterâ: quod affirmavit Petrus Matthæus Historicus Regius. Quin etiam Theodorus Amydenus Belga, librum ante annos paucos edidit, cui titulus est; *De Pietate Romanâ*. atque Antonius Sanderus item Belga alterum impressit librum, in quo Elogia Cardinalium, & in eis virtutum maximarum exempla referuntur. Ego, si Moderatores mei annuent, ubi Romam, quæ mihi est patria, rediero, primas curas dedicaui Operi, cui titulus sit, *Roma Pia*. Certum habeo, ostensurum me,

si

si sæcula conferam, ab annis fermè octingentis, Romam non fuisse meliorem, quàm sit iam post Lutheri & Caluini hæresim. Optimo amico & pessimo inimico dicitur egere vir illustris. Amici eius optimi fuerunt Patres Concilij Tridentini, hæretici sunt inimici eius pessimi; Romamque ambo illustrem hoc sæculo reddiderunt; in quo peculiariter nulla interuenerunt schismata, sed ex singulari Dei prouidentia vnũ Caput rexit vnam Ecclesiam, atque vnam eius fidem. Quòd si beatæ Birgittæ Suedæ vox lapsa de cælo suasit, vt Romam peregrinaretur, his verbis; *quia Roma facilior est ad calum via*: eritne ibi hæc via iam difficilior, dum ea vrbs sanctior & probior habetur?

In Vita
eiusdem.

7. Absque vitiorum exemplis, fateor, Roma non est; quæ tamen dixi exemplis virtutum superari: sed an ideò rectè Molinæus ea euulgat? O Constantini aureos & verè Christianos mores! criminosos Ariannorum Episcoporum libellos, contra Episcopos Orthodoxos, nec legit quidem, sed flammis dedit; ratus populo aperienda non esse vitia Sacerdotum. Quin etiam, si stuprũ vidisset ab Episcopo inferri alienæ vxori, profitebatur suã statim purpurã suoque paludamento se id occultaturum. At Cal-

uinistæ non Episcoporum dixerim vera crimina, sed falsissima, quæ eis calumniosè affingunt, illa impudentissimè euulgant, & prædicant super tecta.

8. Ad hæc, an propter praua eorundem Episcoporum aut Præsulùm exempla, quæ Romæ sint, vel fuerint, deserenda ideò fides fuit? Et quot habuit prauis moris documenta domus Iacob? Ruben primogenitus, cum Balâ nouercâ se incestans, fœdauit thorum patris sui. Simeon & Leui, *vasa iniquitatis bellantia*, appellati sunt, quia Dinam sororem malè vlti, Sichimitarum cædem sacrilegio miscuerunt. Conspirauerunt denique fratres contra innocentulum Ioseph, nec falsò ab eo fuerunt accusati de crimine pessimo. Perinde in familiâ Dauid, Thamar sororem compressit Amnon, & hunc Absalom in conuiuio trucidauit; qui prætereà Absalom læsit parentis, læsit Regis maiestatem; dum Nouercas publicè constuprauit, & dum regnum violenter inuasit. An ideò fides Dauid, aut Religio Iacob erat deserenda? Si Molinæus, si Ministri sodales eius iactant, se purum sequi Evangelium; seruent illud: *Super cathedrâ Moysi sederunt Scribae & Pharisei: omnia ergo quaecumque dixerint vobis, seruate, & facite: secundum opera verò eorum nolite facere.*

Hoc,

Gen. 34.
& 49

Gen. 37.

1. Reg. 13.

1. Reg. 16.

Math. 23.

Hoc, inquam, seruent: & tametsi aliqua vitiorum exempla sint Romæ; credant nihilominus, ac viuant, quemadmodum esse credendum, ac esse viuendum Roma docet. Videlicet Romani Pontificis Cathedra idem sensit, idem credidit, idem docuit semper; nec habet opinionum dissidia, quibus aut Lutheri, aut Caluini, aut Zvvinglij cathedra pestilentia fatiscere videtur.

9. Sed quid? gloriantur Sectarij, sanctius multò seruari ab se legem suam, quàm seruemus nos ipsi legem nostram. Itane? sustulerunt omnia Christianæ legis onera graua; nempe corporis afflictationes, auricularem confessionem, largitiones pias alendis integris Religiosorum mendicantium familiis, abstinentiam ab esu carniū facile ad tertiam anni partem, ieiunia in Sanctorum peruigiliis, in Aduentu, in Quadragesima: ut omnia verbo complectar, sustulerunt opera bona; & iactant nihilominus, ab se legem suam seruari melius. O strenuos & egregios athletas! estisne vos

Et certare pares, & respondere parati? Virgil.

Tolle molem, tolle pondus, & formica humeris, præ ipso Atlante vel Hercule, Cælum atque Orbem terrarum sustentabit.

10. Illud interim certum est, quotquot sunt viri prudentes inter Sectarios, totidem

fateri etiã, inter Catholicos inueniri exempla virtutum maximarum; nec suorum virtutem exprimere aliter, quàm similitudine virtutum nostrarum. Ita nuper Sedani, qui Matronam ibi Principem & Dominam laudarunt, dixerunt, modestè admodum & instar feminae religiosæ ipsam viuere. Id olim perinde agnouit Iulianus Apostata; vtpote qui Sacerdotes idolorum, eorumq; mores exigebat ad normam Sacerdotum nostrorum; quò ita faciliùs promerentur amorem populi, pluresq; allicerent ad idololatriam. Hinc litteris datis ad Arfacem Galatiæ Pontificem, hortatus est, proponeret mystis & sacrificulis suis mores Christianorum imitandos; commendaretq; eis benignitatem in pauperes, in peregrinos hospitalitatem, & circa eos qui excederent è viuis, curam funeris ac sepulturae. Vsq; adeò etiam oculis hostis inuidi ac maligni pulcherrima esse videbantur instituta Christianorum.

CAPVT XII.

An rectè in Vrbe Româ & Iudæi tollerentur & Heretici comburantur.

Où les
Iuifs, en-
nemis du
nom de

1. **Q**Veritur grauitè Molinæus, Iudæos inimicos nominis Christi Romæ in tranquillo agere; Christianos verò & fideles,

les, hoc est Lutheranos, Calvinistas, Anabaptistas, comburi. Miror profectò, Sectarijs nostri huius æui adeò parum cum Iudæis conuenire, vt eorum oderint tranquillitatem: morum similitudo, mutui peccatoris vicissitudinem plerumque conciliat; ipsi verò sunt Iudæis quàm simillimi. Quid enim? templum nec Sectarij nec Iudæi habent: Sacerdote & vate sacro & sacerdotio ambo carent: sunt sæpenumerò quidem è Sectariis filij Sacerdotum, Monachorum & Monialium; quibus vtique inter nos Catholicos haud licuisset, esse tam fœcundis: sed hoc eis non suffragatur; quia successionem consecrationis quærimus, non autem successionem fornicationis. Iudæi Sanctorum icones nullas colunt, Sectarij iconomachiam profitentur, quam Leo Isauricus, primus eius impietatis auctor, à Iudæis didicerat. Merum in Paschate panem Iudæi, & merum panem Sectarij in cœnâ suâ edunt; nihilominus accepturi ambo ex officina pistoris, vel ex molendino. Iudæi non adeò coluerunt virginitatem perpetuam, eamque ideò filia Iephte lamentata est flebiliter moritura: Sectarij eamdem furiosè exterminant ex Orbe Christiano, tantaque id agunt impudentiâ, vt Theodorus Beza, hoc est sus lota in volutabro luti, vtriusque libi-

*Christ,
viuent en
paix;
mais les
Chrestiens
& fideles
y sont
bruslés.*

Beza in
Præf. Te-
stamenti
noti.

124 SILVESTRI PETRASANCTÆ
libidinis, ausus fuerit rostrum immundissi-
mum inferre in ipsam Mariæ Deiparæ Vir-
ginitatem; ac reuocare in dubium, an post
Dei puerperium virgo perseuerauerit. Iu-
dæi ad solam Scripturam prouocant, Secta-
rij perpetuò Scripturam Scripturam cla-
mant. Iudæi ex eâdem Scripturâ sacrâ ve-
teri eraserunt multa, quibus Christi aut di-
uinitas, aut passio, aut redemptio generis
humani euentissimis Prophetarum vati-
ciniis asserbatur: Sectarij temerario ausu
Scripturam & veterem & nouam pluribus
in locis deprauarunt, quò in hunc modum
stabilirent sacrilegos errores suos. Cùm sint
itaque tam similes, miror sanè vtrisque non
conuenire.

2. Vt respondeam Molinæo, qui ægrè
fert Iudæos Romæ tolerari, quamuis Chri-
stum Dominum appellent seductorem
(quod & Sedani coràm exprobrauit) scire
eum velim, à Theologis & à viris doctissi-
mis hoc neutiquam improbari. Confir-
mant enim Iudæi Religionem nostram,
dum sine ciuitate, sine patriâ, sine lare, tot
iam sæculis perseuerant, & perpetuò seruire
coguntur; quod tamen alteri Nationi, do-
mitæ armis Populi Romani, numquam
euenit; vt dubitari non possit de ipsorum
punitioe diuinâ: sunt infamiâ æternâ no-
tati;

tati; nec promouentur ad honores vlllos, aut Magistratum; reijciuntur ab ipsâ militiâ, Romæq; ac passim alibi non possunt bona stabilia possidere. Sed & natura ipsa videtur conspirare in eorum punitionem; quorum vtique corporibus inest semper grauis quidam odor, vt propterea nomen fœtentium promeruerint, nec aliter ipsos appellet Ammianus Marcellinus.

3. Sunt insuper Iudæi Religioni nostræ vtiles ex alio eo capite, quia Scripturas sacras nobis exhibent minùs corruptas, quàm hæretici Iudæis multò nequiores. *Quid aliud est hodie, inquit Eucherius, gens ipsa Iudaorum, nisi quadam scriniaria Christianorum fidelium, baiulans leges & Prophetas, ad testimonium assertionis Ecclesiæ: vt nos haberemus per Sacramentum, quod nuntiat illa per litteram?*

4. Ceterùm est circa eos Romæ maior quædam disciplina: nam habitant ædibus coactis intra limites præfinitos; clauduntur noctu septa eorum, & sunt propositæ pœnæ graues, si qui audeant egredi, aut diuagari. Vt à Christianis quoque interdum possint distingui atque internosci, non aliter prodire possunt, quam colore croceo petasati. Quauis item hebdomadâ die Sabbati venire numero satis magno ad Christianam

nam

126 SILVESTRI PETRASANCTÆ
nam concionem debent; & si pauciores ad-
sint, exsoluunt multam grauem. Neque
hoc sine fructu fieri solet, quia quotannis
sunt, qui ad castra Ecclesiæ aggregant se,
& Christo Domino nomen atq; animam
consecrant. Est autem frequentior nume-
rus eorum qui fonte lustrali eluuntur, si
contingat aliquem præcipuum è Synagogâ
eorum conuerti: quo pacto initio Pontifi-
catus Pij V. cum Eliâ Synagogæ Præfecto
Iudæi amplius trecenti Christianis ritibus
initiati fuerunt. Porrò ij qui Religionem
nostram amplectuntur, tum ex multâ, de
quâ modò memini, tum ex piâ fundatione
aluntur in domo Catechumenorum; do-
nec instructi in his quæ ad fidem Catho-
licam spectant, conditionem inueniant, aut
exerceant opificium aliquod honestum.

5. An hæc meritò reprehendit Moli-
næus? vel cur id exprobrat soli Romano
Pontifici, si Principes, si Respublicæ, si libe-
ræ ciuitates, etiam Augustanæ Confessio-
nis, & professionis Calvinianæ, Iudæos pas-
sim admittunt; nec ijs tamen legibus eos
regunt, aut ad fidem pertrahere conantur?
Vbi procurandæ salutis alienæ studium?
vbi est Ministrorum zelus Euangelicus?
Nimirum stertit, quia vxorius est, & diui-
sus, imò penitus abscissus à Deo.

6. Quam-

6. Quamquam irritus labor eorum esset, nec enim Iudæi tales Ecclesiastes audirent, cum agnoscant veræ Christianæ Religionis caput esse Romanum Pontificem; & sciant Lutheri & Caluini asseclas hæreticos ac schismaticos esse: quod apertè profitentur, quoties interrogantur, mallentne nostras an eorum partes sequi, si aliquando Religionem mutarent. Sanctus Augustinus de Donatianis & Rogatianis agens, & eorum paucitatem contemnens, si cum Ecclesiæ Catholicæ partibus comparentur (ex quo partem Rogati ex Donati parte abscissam, appellauit breuissimum frustum de frusto maiore præcisum) vt ostendat eos nullâ ratione posse dici Catholicos seu vniuersales; hæc subdit in rem præsentem:

Planè & Iudæi & Pagani si tam paucos putarent esse Christianos, quàm pauci vos estis, qui solos vos Christianos esse perhibetis, nec blasphemare vos dignarentur; sed & numquam ridere cessarent. Non timetis, ne vobis dicant Iudæi: Vbi est quòd Paulus vester Ecclesiam vestram intelligit; vbi dictum est, Latere sterilis, quæ non parit, erumpe & exclama, quæ non parturis; quoniam multi filij desertæ magis, quàm eius quæ habet virum; præponens multitudinem Christianorū, multitudini Iudaorum, si Christi Ecclesia est paucitas vestra?

Epist. 48.
ad Vincent.

7. Displicuit Sedani Molinæo, cum ego sciscitanti, cur Iudæos magis quam hæreticos Romæ Pontifex toleraret, respondi causam eam esse; quoniam à Iudæis perinde atque ab hæreticis infectionem Ecclesia non metuit. Sed profectò ita est: nam utrosque dum comparo, Iudæos verum esse triticum iudico, antiquum tamen, marcidum, tabidumque, & quod ætatem amplius non ferat: fuit enim ipsorum olim vera & sola Religio. Hæretici contrà sunt lolium, quod zizania Græci appellant; sunt, inquam, lolium, hoc est morbus frugum, segetis contagium & pestis; quod, ex diuini consilij præscripto, relinqui tantùm

Math. 13. in agro vsque ad messem debet; quando periculum est, ne simul triticum eradiceatur. Vti videlicet contingit in Regionibus & ciuitatibus, in quibus iure ac prudenter metuitur numerus seu potentia hæreticorum. Secùs eradicandi sunt, neque est expectanda messis: atq; hæc est vera Evangelij expositio, quam communiter Theologi atque Interpretes sacri tradunt. Non recedam à lolij cum hæreticis comparatione, nisi priùs insinuauerim, lolio maximè oculorum aciem hebetari, propter vapores eius acres, ac cerebrum afficientes: quod causæ fuit, cur lolio victitare dicerentur olim

olim ij, qui visu erant imbecillo; & cur Ouidius Plautus.
dixit

Et careant lolij's oculos vitiantibus agri. Ouidius.

S. Sanè hæresis oculos animæ vitiat instar lolij, ideoque non nisi res materiatas & corporatas hæretici iam vident; sed & cerebrum ipsorum efficit tam acre, vt agi furore impotenti, & contra homines, contra Superos, contra Deum incitari, tamquam ebrij & fanatici videantur. Neque hoc etiam est mirum; quia sicut lolium idiomate Gallico ebrietatē sonat, ita hæresis nomine nihil aliud quàm ebrietas mentis iudicatur. Interim ne Molinæus iniuriæ adscribat, Iudæis hæreticos à me postputari; patrocinium quæram ex sancto Hieronymo, qui In Isai.
ait, neminem esse tam impium, quem hæ- l. 7.
reticus impietate non vincat. Quippe fidem euertit, quæ fundamentum spiritualis ædificij, principium vitæ, ac veluti cor est. Quòd si, vt verbis S. Augustini vtar, Serm. 22.
Dei credendo fundatur, sperando erigitur, di- de Verbis
ligendo perficitur; quantum adfert detri- Apost.
menti hæresis, quæ illud ipsum fundamen-
tum subruere atque euertere conatur? Id causæ nimirum fuit, cur olim, quando aduersus Ecclesiam Tyranni sæuiebant, Christiani tempestatem expectauerint domi; nec patriam, aut lares, aut commoda pro-
pria

pria deferuerint: at quotiescumque hæresis noua ingruerat, ex templò, perinde ac si classicum audiretur, centeni & centeni Episcopi, ex remotissimâ quauis regione, relictis aris, templis ac sedibus suis, ad Concilia Oecumenica venerint, quo hæresim eandem propulsarent; qui tamen ad alia vitia tollenda de statione suâ non recedebant. Fateor, Christianos, ait Molinæus, Romæ comburi: sed vocabula consultò transfert, tametsi sciat solos hæreticos Romæ ita puniri. Hoc verò agit, quia sciebat Calvinum, Lutherum, Bezam sententiam dixisse prolixam & grauem, de Hæreticis omnino exurendis: nec ausus est eis contradicere, sed in rogam agi Romæ Christianos & fideles questus est. Quod supplicium esse crudelissimum, dum Sedani eram, idem tamen succlamauit, damnans Tribunalia sacra Inquisitionis Romanæ atque Hispanicæ: cuius ego vindicias tunc suscepi, atque asserui, Romæ præsertim, ob primam hæresim supplicio extremo neminem puniri, nisi hæresiarcha fuerit, verùm corripidumtaxat, & dimitti, hæresi tamen priùs abiuratâ; solos verò relapsos in eandem hæresim morti adiudicari, nec viuos comburi tamen, sed strangulari priùs, & mox incendium pati, quando sentire acerbiter eum

nequeunt, si resipiscant & errorem abijciant morituri. Quòd si obstinati fuerint, tunc viui exuruntur; neque hoc fit studio exerendæ sæuitiæ, sed spe potiùs excoquendæ ipsorum pertinaciæ, si quomodo ex pœnæ magnitudine saltem adduci possint ad professionem fidei Orthodoxæ.

9. Tunc idoneam occasionem nactus, cœpi Molinæum adhortari, vt, quoniam viridi est senectute, vegetumque adhuc animum habet, demum sanam doctrinam sectaretur: fore enim dixi maiorem gloriam victo, quàm si vinceret; & secuturos triumphum plurimos, quos seduxit. Addidi etiam, posse id euenire certiùs, si Romam cogitaret, quam vtrique esset reperturus longè aliam, atque in epistolâ ipsius describebatur. Cùm autem responderet; Papa exureret me, si ego Romam proficiscerer; oblata ei statim est securitas & fides publica: nec exempla filii plurimorum, qui vbi hæresim suam posuerunt, Romæ figere larem opesque ad familiam honestam alendam obtinere, ex Pontificiâ liberalitate meruerunt. Vt non immeritò dixerit aliquando Scipio Cardinalis Cobellutius, agens de his qui ab hæresi in Ecclesiæ Romanæ sinum recepti, ex ærario Apostolico splendidè admodum alebantur; nullis Romæ tam sub-

132 SILVESTRI PETRASANCTÆ
itò benè esse, quàm his qui aliquando fue-
rant mali. Sed enim surdis auribus hæc ac-
cepit Molinæus, mansitque in inchoatâ ex-
probratione sæuitiæ, saltem contra Inqui-
sitionem Hispanicam. Respondi ego ta-
men, multò ibi clementiùs Hæreticos,
quàm in Regno Magnæ Britanniæ Catho-
licos, præfertim Sacerdotes, tractari; quibus
fauces laqueo interstringunt, pectus secant,
cor & præcordia extrahunt, abscissis quo-
que humanis membris. Cùm autem nega-
ret ea supplicia sumi causâ Religionis, pro-
uocauit ad Prætorij Londinensis publicas
tabulas. Denique vt constaret, in tribunali-
bus Ecclesiæ videri non debere, vltra cri-
men esse pœnam illam, quâ in Hæreticos
animaduerti solet; dixi, à Constantino Ma-
gno propositam pœnam capitis, contra eos
qui Arii damnatos codices domi suæ atti-
nerent; & ideò multò magis æquam existi-
mari debere pœnam capitis, latam in eos
qui ipsam hæresim profitentur. Nihilomi-
nùs id Molinæus adhuc execrabatur, ne-
que admodum ego mirabar. Quis enim
vinqum reus vincula, vel quis fur restina
& patibulum laudauit?

10. Omnis Iuris tamen humani & diui-
ni obliuiscabatur Molinæus, cum damna-
uerint supplicio extremo, mirâ consensio-
ne,

ne, Lex ciuilis, Lex Canonica, & Lex diuina eandem hæresim, vti apertè docent Gomez, Couarruias, & alij Iuris consulti, atque ad eò eiusmodi pœnam debere infligi per ignem, esseq; id receptum consuetudine omnium prouinciarum atque regnorum Europæ, imò totius Orbis Christiani, asserant Caretius, Afflictus, Menochius, Martinus Delrius & Couarruias. Exstant præterea constitutiones duæ, altera Friderici Imperatoris, altera Caroli Quinti, de eâ re; idemque sancitum est ab Hispanis & Neapolitanis Regibus; & peculiariter etiam à Regibus Christianissimis, Francisco I. Henrico II. Francisco II. & Carolo IX.

L. Ariani. §. Manich.
C. De Hæreticis.
Et L. Quicumque. §. Eas
verò C. eodem.
Gomez Var. resol. p. 3.
c. 2.
Couarr. Var. resol. l. 1.
c. 10. n. 10.

Caret. tr. de Hæresi
n. 182.
Afflictus in Constit.
regni de Hæretic. rubric. 1.
n. 29. & 41.
Menoch. de Arbitr. Iud.
l. 2. c. 374.
Delrio Disq. Mag. l. 5.
sect. 16.
Couar. loc. cit.
Apud Pegnam in Direct.
Inquisit.
Apud Damhauderium
in Praxi criminali.
Apud Claudium Brunium.

11. Si hæc ignorat Molinæus, saltem cum sit magnus Rabbinus in Synagogâ Hugennottarum, ignorare non debet, quid Lutherus, quid Caluinus, quid Beza, censuerint. Lutherus qui Papam & Papistas Hæreticos putauit, postquam Decretales & Bullam Pontificiam exusserat, lusum eum esse dixit, & maius quiddam reliquum videri; nempe, vt ipse Pontifex, & sedes Romana, cum omnibus eius abominationibus

Gaspar
Vlenberg.
in Vitâ Lutheri ad
an. 1529.

134 SILVESTRI PETRASANCTÆ
bus incendio consumeretur. Calvinus li-
bros & Tractatus integros de cremandis
hæreticis scripsit: qui etiam Michaëlem
Seruetum curavit Genevæ comburi, tam-
quam hæreticum. Beza non dubitare se ait,
quin Magistratus optimo iure in Anaba-
ptistas gladium strinxerit.

Spondanus
in Auct. ad
an. 1553.
Beza Ep. 4.

12. Libet iam ex duabus solis D. Augu-
stini Epistolis expendere accuratiùs, an lau-
dabile sit & liceat vi ac pœnis vti aduersus
eos qui Religionem aliam profitentur, ab
illâ quam veram & Catholicam hauserant
à parentibus suis. Quod ad vim attinet;
*Vbi est, inquit, quod isti clamare consueverunt,
Liberum est credere, vel non credere? cui vim
Christus intulit? quem coëgit? ecce habent
Paulum Apostolum; agnoscant in eo priùs co-
gentem Christum, & postea docentem; priùs
ferientem, & postea consolantem.* de quo san-
cto Paulo hæc habet: *Cùm Petrum & alios
Apostolos solo verbo vocasset, Paulum priùs
Saulum, Ecclesiæ suæ postea magnum adifica-
torem, sed horrendum antea vastatorem, non
solâ voce compescuit; verùm etiam potestate
prostravit, atque infidelitatis tenebris sauien-
tem, ad desiderandum lumen cordis vt surge-
ret, priùs corporis cecitate percussit. Si pœna
illa non esset, non ab eâ postmodum sanare-
tur.* Adducit deinde rationes alias plures,

Epist. 50.
ad Bonifa-
cium.

Ibidem.

in hæc verba: *Cur, cum datum sit diuinitus homini liberum arbitrium, adulteria legibus puniantur, & sacrilegia permittantur? An fidem non seruare leuius est animam Deo, quàm feminam viro? Et prætereà: Cur ergo non cogeret Ecclesia perditos filios, ut redirent; si perditum filij coegerunt alios, ut perirent? Vfus deinde parabolâ, in qua Dominus ad* Luc. 14.
 magnam cœnam suam prius iussit adduci conuiuas, & postea cogi; fatetur, se ac plures alios Episcopos Catholicos existimasse, quamuis Donatistarum rabies vndequaque sæuaret, non fuisse petendum ab Imperatoribus, ut iuberent eorum hæresim non esse, pœnamque constituerent aduersum eos qui illam sectarentur: sed tum in hac tum in alterâ Epistolâ sententiam meliorem Epist. 48.
ad Vinc.
de Hæret.
vi corri-
gendis.
 postea iniuit, propositis exemplis, quibus hoc fuisse consultius, experientia ipsa demonstrauit. *His ergo exemplis à collegis meis mihi propositis cessi: nam primitus mea erat sententia, neminem ad vnitatem Christi esse cogendum; verbo esse agendum, disputatione pugnandum, ratione vincendum, ne fictos Catholicos haberemus, quos apertos hæreticos noveramus. Sed hæc opinio mea, non contradicentiũ verbis, sed demonstrantium superabatur exemplis. Nam primò mihi opponebatur civitas mea, qua cum tota esset in parte Dona-*

ti, ad unitatem Catholicam, timore legum Imperialium, conuersa est: quam nunc videmus ita huius vestra animositatis perniciem detestari, ut in eâ numquam fuisse credatur. Prosequitur hanc eandem vtilitatem, quam ex iis imperialibus legibus plurimi perceperant. O si possem, inquit, tibi ostendere, ex ipsis circumcellionibus, quàm multos iam Catholicos manifestos habeamus, damnantes suam pristinam vitam & miserabilem errorem; quo se arbitrabantur pro Ecclesiâ Dei facere, quidquid inquietâ temeritate faciebant: qui tamen ad hanc sanitatem non perducerentur, nisi legum istarum, quæ tibi displicent, vinculis, tamquam phrenetici, ligarentur. Neque peculiarium hominum, sed ciuitatum multarum erat ea vtilitas, & illud gaudium: idcirco, non illos, inquit, aut illos homines, sed multas ciuitates videmus fuisse Donatistas, nunc esse Catholicas, detestari vehementer diabolicam separationem, diligere ardentem unitatem, quæ tamen timoris huius, qui tibi displicet, occasionibus, Catholicæ factæ sunt per leges Imperatorum. Cùm hæc scribat ad Vincentium, scribens ad Bonifacium agit perinde de simili gaudio eorum qui ad veram Religionem fuerant hac felici necessitate compulsi: Cum indignatione, inquit, & detestatione mendacium Magistrorum;

rum; quòd modò cognoscant, de nostris Sacramentis quàm falsa iactauerint. Denum postquam narraffet horrendam & feruè incredibilem cædem illatam Maximiano Episcopo Catholicæ Ecclesiæ Vagiensis, legem refert, quæ tunc aduersus hæreticos fuerat promulgata. *Vt tanta*, inquit, *immanitatis hæresis Donatistarum, cui crudeliùs parci videbatur, quàm ipsa seuiebat, non tantùm violenta esse, sed omnino esse non sineretur impunè.* Addit verò sæuitum in eam non fuisse supplicio capitali, *propter seruandam*, inquit, *etiam circa indignos mansuetudinem Christianam, sed pecuniarijs damnis propositis, & in Episcopos vel ministros eorum exilio constituto.* Atque hoc est quod iam fit interdum à Catholicis Principibus, in regionibus, prouincijs, vrbibusque, in quibus interest boni communis, agrum Domini à tam pernicioso lolio repurgari. Abstinet perinde, vt dixi, Ecclesia in puniendâ primâ hæresi à supplicio capitali: sed cùm fidem Catholicam, iterùm receptam, iterùm quis deserit; tunc is pœnâ capitis crimen luit, & experitur seueritatem legis, quandoquidem ei clementia eiusdem legis nullatenus profuerat.

13. Hoc citra iniuriam Rei ab Ecclesiâ & à Catholicis Principibus fieri, fatebitur

138 SILVESTRI PETRASANCTÆ
quoque Molinæus, si perpenderit, quantum
sit scelus à Religione auitâ desciscere : sin
minùs hoc fateri voluerit , venient ad iudi-
cium contra ipsum, vnus Imperator Ethni-
cus, & vnus Arianus Rex; qui, propter eius-
modi impiam ac sacrilegam incōstantiam,
in Christianos & Catholicos aliquando
grauiter animaduenterunt. Etenim Con-
stantinus Chlorus ; cùm accersitis domesti-
cis, quotquot erant Christiani, optionem
dedisset, vt vel Diis immolarent, & sic ob-
tinerent in aulâ pristinos honores, vel si re-
nuerent, honoribus atque aulâ confestim
abirent ; pertentato in eum modum animo
ipsorum, auxit gloriâ illos qui fuerant con-
stantes in fide, erasitque alios ex familiæ al-
bo, existimans fidos sibi numquam futuros
eos qui Deo fidem violauerant. Theodori-
cus Rex Gothorum ita vsus est Catholicis,
vt indignè ferret, si quis promerendi causâ
ipsius animum fieret Arianus : atque id cau-
sæ fuit, cur vitâ priuauerit vnum quem ce-
teroquin habuerat in amore præcipuo di-
cens, Quonam pacto mihi homini fidem
& conscientiam sanam præstabis, si Deo il-
lam negasti? Utinam Reges & Principes
hoc intelligerent; tranquillissima enim ue-
rò Regna possiderent, quia mutatâ Religio-
ne semper solet status Reipublicæ mutari

atque conuelli, cùm soror hæreseos sit rebellio. Hispania est pacata, quia in prouincijs suis nullas patitur sectas. Gallia est tranquillior, hæresi partim ad Rupellam debellatâ, partim in vniuerso regno satis domitâ; quod agnoscit Molinæus, suæque ideò hæreseos ibidem inclinationem deplorat. Germania turbinibus sæuis colliditur & quassatur; quia hæresis in eâ furit iam solutis habenis, atque omnino negat illa quæ sunt Cæsaris Cæsari, & illa quæ sunt Dei Deo. Matth. 22.

14. Ieroboam, post decem tribuum defectionem, in corde suo dixit: *Nunc reuertetur regnum ad domum David, si ascenderit populus iste ut faciat sacrificia in domo Domini in Ierusalem: & conuertetur cor populi huius ad Dominum suum Roboam Regem Iuda, interficientq; me, & reuertentur ad eum. Et excogitato consilio fecit duos vitulos aureos, & dixit eis: Nolite ultra ascendere in Ierusalem; ecce Dÿ tui Israel, qui te eduxerunt de Terrâ Aegypti. Posuitq; unum in Bethel, & alterum in Dan: & factum est verbum hoc in peccatum.* En hæresis & rebellio, veluti sorores de stirpe Eumenidum, & veluti gemellæ simul nascuntur, simul nocent, nisi dum adhuc paruulæ sunt, statim Psal. 136. allidantur ad petram.

CAPVT XIII.

An Molinaus rectè vitio vertat Pontifici, quòd Romæ permittat meretrices.

Où en Carefme les boucheries sont fermées, & les bords deaux ouverts. 1. **I**N vrbe Româ, inquit, dum Quadragesima est, clauduntur officinæ lanionum, sed patent de integro lupanaria. Videtur Molinaus

Matth. 17.

vtrumque accusatorio supercilio carpere ac damnare: sed si est ex eo genere dæmoniorum, quod eijcitur oratione & ieiunio; ego iam vt eum compescam, obtrudam illi vel inuito Romanæ Quadragesimæ ieiunia. Sciat nemini Romæ, nisi valetudo aduersa sit, licere in Quadragesima, butyro, lacte, ouis, aut carnibus vesci: pro ægris verò illa eadem emi non posse, absque tesserâ, in quâ excuset Medicus necessitatem; atque adeò auctoritatem conferat eadem coëmendi comedendique, seu Cardinalis Vicarius, seu qui eius vices gerit, seu nonnulli Supremi Antistites Ordinum Religiosorum. Datur porrò ea facultas semper gratis; ne gratiam ieiunij pariter vendi Romæ, mussitet Molinaus. Et hoc addo, quia eiusmodi venia ab Episcopis Angliæ vendi solet: ita quidam Eques Auratus, ab Archiepiscopo Cantuariensi Georgio Abbots, pre-

pretio emit potestatem edendi carnes in Quadragesimâ, dum hæreticus erat, quod à viro intellexi eiusdem Equitis perfamiliari: fuerat tamen liberalis & comis Archiepiscopus; nam permiserat, vt sex conuiuas habere posset, compotes eiusdem veniæ, ne foret in mensâ tristior, si solus carnibus vesci debuisset.

2. Ceterùm si Molinæus æstimat, Romæ gulam domitam pluris fieri, quàm domitam luxuriam, & ided miratur macella simul & prostibula non claudi; errat profectò: nam gulâ domitâ, domatur simul luxuria. Lutherus, qui incrassatus, impinguitus recalcitrauit, continere vltra quinque dies proculdubiò potuisset, si ieiunasset in Quadragesimâ dies quadragenos, si Feriâ sextâ & sabbato, hòc est dies quotannis ampliùs centenos, à carnibus abstinuisset. Quippe superfluum secundæ digestionis appellant Medici & Philosophi humorem, ex quo in nobis prurit luxuria; sed nihil redundat, dum in ieiunio necessaria quoque subtrahitur sustentatio. Quocircà in Quadragesimâ, dum suas lanij tabernas claudunt, simul luxurię pruritus non parum hebetatur.

3. Interim quia toto anno patere in Vrbe Româ lupanaria Sedani pariter Molinæus

næus exprobrauit, pronuntiauitque Romanum Pontificem excusari non posse propterea à culpâ letali, dum hoc permittit. Quem insuper maiori cum iniuriâ fouere in Ecclesiâ & stabilire fornicationem, affirmavit in libro quem inscripsit clypeum fidei (etsi est potiùs clypeus referens fidem mortuam atque prostratam, iuxta Spartanæ mulieris antiquum dictû, *Aut cum hoc, aut in hoc*) quia, inquam, hæc aded frequenter blaterat, iteravitque pariter eadem nuper, dum extremo Autumno erat Leodij; possem ego sophistam hunc maledicum, & qui abutitur Theologi nomine, arguere inconstantix, ex iis dumtaxat quæ aliquando ipsemet de vi & naturâ permissionis disseruit. Sed malo à Theologis nostris discat, quàm vt videatur nostrorum aliquem docere; præsertim quia si quid promit interdum sanæ doctrinæ, id è nostris haurit fontibus puris limpidisque, non autem ex cloacis Caluini vel Bezæ cœnosis ac lutulentis.

4. Vt summatim dicam, quidnam sit, & quotuplex permissio; ea generatim sumitur aliquando, accommodaturque; etiam ijs rebus, quæ nec prohibentur nec præcipiuntur. In quo sensu accepta comprehendit quoque minora bona; quando hæc eliguntur, posthabito bono maiori: vt quando

Plutarchus

In Anatom.
Armenianismi.

S. Thom.
in 4. dist.
33. q. 2. a. 2.

do Matrimonium eligitur potius quam Virginitas vel Cœlibatus. Sumitur deinde magis peculiariter, vti ad ea refertur, quæ sunt & iudicantur mala: atque hæc distribuitur in duas; nempe in permissionem facti, atque in permissionem iuris. Permissio facti est, quâ Princeps aliquis tolerat prudens ac sciens ea quæ sunt mala; nec lege vllâ, aut vllò præcepto impedit, aut prohibet, quo minus ea fiant. Permissio iuris est, quâ idem Princeps legem fert; ac permittit, vt mala illa fiant, quæ aliàs prohibita erant. Hæc porrò lex interdum confert solum immunitatem, efficitque vt mala impunè fiant; interdum confert exemptionem, hoc est, prohibitionem tollit, efficitque, vt sine culpâ deinceps fiant, quæ sine culpâ priùs fieri non solebant: atque hoc pacto in veteri lege, vxorum numerus, libellus repudij, vsura cum alienigenis, ingressus in vineam alterius, & esus vuarum eius permittebantur. Permissione illâ generatim acceptâ, quæ complectitur minora bona, fornicatio à nullo Christiano Principe potest permitti; quia est res semper mala, cum inter diuina præcepta secundæ tabulæ tertium sit, non mœchari. Quod spectat ad permissionem propriè acceptam, & quæ solet referri semper ad res malas; potest
for-

Suar lib. 9.
de Legibus
c. 6. à 9. arr.
vsq; ad 10.

144 SILVESTRI PETRASANCTÆ
fornicatio permitti permissione facti, studio
vtique vitandi maius malum. Id enim citra
omnem culpam sæpenumerò fit. Quem-
admodum citra culpam est, quòd Deus
permittat hoc genere permissionis, multa
peccata, quæ impedire posset quòd minùs
fierent, nec vult impedire tamen; sed po-
tiùs directè vult sinere vt fiant, quemad-
modum loquitur Suarius. Imò S. Thomas
docet, in actu permissionis diuinæ inesse bo-
nitatem, etsi bonitas ea desit in obiecto
eiusdem actus. Alibi etiam, *Humanum re-
gimen*, inquit, *deriuatur à diuino regimine, &
ipsum debet imitari. Deus autem quamuis sit
omnipotens, ac summè bonus, permittit ta-
men aliqua mala fieri in Vniuerso; quæ prohi-
bere posset, ne ijs sublatis, maiora bona tolle-
rentur, vel etiam maiora mala sequerentur.*
Sic ergo & in Regimine humano, illi qui
præsunt, rectè aliqua mala tolerant, ne ali-
qua bona impediuntur; vel etiam ne in ali-
qua mala peiora incurramus. Rectè ideò
meretrices hac permissione facti permit-
tuntur ac tolerantur: atque hæc est senten-
tia expressa Diui Augustini: qui, *Aufer*, in-
quit, *meretrices de rebus humanis, & turbae-
ris omnia libidinibus.* Ex eo capite perinde
etiam sanctus Thomas assumit, tolerari
posse ritus Iudæorum, ritus infidelium, &
ali-

Lib. 10. de
Naturâ le-
gis c. 15.
à n. 7.
De Veto
q. 8. a. 1.
2. 2. q. 10.
2. 11. in
corp.

In lib. de
Ordine.

aliquando etiam ritus Hæreticorum, in regionibus, atque urbibus, in quibus magna eorum sit multitudo. Nam iudicat tunc locum habere parabolam de zizaniis non eradicandis, quando nimirum metui potest ne simul triticum eradicetur. Quòd si ergo Matth. 23. permissio facti congruè tribuitur Deo, Rectori summè bono; & si eadem permissio est in Deo actus bonus, erit etiam actus bonus in Rectore vnus Principatus, dum is, ob causas consentaneas, prudens ac sciens meretrices permittet, nec vllâ lege, præcepto, pœnâ impediet, quò minùs eæ sint in suâ ipsius ditione vel Principatu.

5. Adhæc, simplex fornicatio potest à Christiano Principe etiam permitti permissione Iuris, sed eâ tantùm quæ conferat immunitatem, non auferat verò culpam; imò nec pœnam etiam auferat, quantum attinet ad obligationem illius, sed solum dissimulet eiusdem pœnæ executionem. Vt enim loquitur sanctus Thomas, *Lex humana dicitur aliqua mala permittere, non quasi approbans, sed quasi ea dirigere non valens.* I. 2. q. 93. art. 3. ad 3. posse autem permitti hac permissione Iuris, quæ fundatur in præcepto positivo, & quæ malum permittit per legem positivam, statuens vt non puniatur is qui aut omittit bonum, aut committit malum

146 SILVESTRI PETRASANCTÆ
(in quo differt à permissione facti, quæ includit solam negationem impedimenti, non autem præceptum statuens, ne is qui deliquerit puniatur, cum prohibeat semper ne malum fiat, & præcipiat semper vt fiat bonum) posse inquam meretrices permitti eâ permissione Iuris, probatur inductione

In Extrau.
de Iudæis.
c. Iudæi.
c. Confu-
luit. c. Et si
Iudæus.
In Decret.
dist. 45. c.
Qui sine-
ius.

Math. 23.

manifestâ : quia circa ritus Iudæorum ex-
stat talis permissio Iuris, daturque eis fa-
cultas vtendi Synagogis, ac celebrandi mo-
re perueteri festos dies anniuersarios legis
eorum. Imò exstat hæc eadem permissio
Iuris in Euangelio ipso : nam omnes & Pa-
tres & Scripturæ sacræ Interpretes, tam-
quam permissionem Iuris accipiunt verba
Christi de tritico, deque internatis eidem
tritico zizanijs ; hoc est, *Sinite utraque cre-
scere* : eaque referunt ad permissionem Iu-
ris, quæ fiat per legem positiuam, & quæ
statuat vt maneat hæretici, quando est pe-
riculû ne tollendo Catholici detrimentum
graue patiantur. Itaque poterit perinde fie-
ri permissio Iuris, in formâ legis positivæ,
cuius vi tolerantur in Principatu aliquo
meretrices.

De Leg.
tract. 14.
disp. 3.
sect. 4.

6. Porrò illud aduertere oportet, quod
Salas docet ; permissionem videlicet non
habere vim legis, nisi vti obligat alios, ne
impediant in exequendâ eâ re quæ permit-
titur,

titur, & uti efficit ne puniantur legis violatores, dum ij malè agunt. Etiam si enim ipsos malè agere, res est quæ cohonestari non potest; at potest cohonestari saltem Principis permissio, quæ fiat præcepto positivo. Ita exercere ritus infidelium, aut Iudæorum, aut Hæreticorum, est graue malum; at permittere exercitium eorundem rituum, ut maius malum tollatur, vel obtineatur maius bonum, est, ut dixi, actus honestus. Mœchari perinde est graue malum; at hoc permittere, interdum est actus bonus: numquam tamen, ut dixi, fornicatio permitti potest à Christiano Principe eâ Iuris permissione, quæ tribuat exemptionem, seu efficiat ut sine culpâ exerceatur; neque enim est ex illis actibus malis, qui ex circumstantiis quibusdam cohonestari possunt. Quo pacto, etsi Christianos persequi malum est, non idèò remiges Christiani in Turcarum triremibus peccant, quando piraticas suas remis promouent, dum hæ Christianos persequuntur: nam id agunt ut euitent proprium damnum, quo afficerentur grauiter, si segniùs remigarent. Item etsi res mala est homicidium; sit nihilominùs res licita, si accedat moderamen inculpatae tutelæ. Est itaque fornicatio ex iis actibus malis, qui non possunt ex circum-

148 SILVESTRI PETRASANCTÆ
stantiis vllis fieri actus boni ; ex quo genere
sunt, coram Iudice legitimo fidem negare,
conculcare res sacras, ad torum alienum
aspirare, ac dicere in Superos vel Deum
atrocia verba.

7. Ex iis quæ dixi apparet, posse Roma-
num Pontificem, citra onus conscientiæ, in
ditione propriâ meretrices tolerare seu per-
mittere, tam permissione facti, quàm per-
missione illâ Iuris, quæ dat solam immuni-
tatem, culpamque non adimit, sed dum-
taxat executionem pœnæ dissimulat. Re-
ipsâ nihilominus Pontifex, vti est simul
temporarius & Ecclesiasticus Princeps, &
præsertim vti est Romanæ Urbis Episcopus,
haud sinit eas corpus suum impunè prosti-
tuere. Quippe ab vsu Sacramentorum,
tamquam impuræ & propter luxuriam cor-
poris marcidæ animæ, arcentur; mortuæ
verò templis & cœmeteriis piorum carent
solamque extra mœnia Urbis, in loco fœ-
do ac tetro, obtinent a fini sepulturam. Hæ
autem grauissimæ sunt pœnæ, & quas, in-
ter hæreticos, Ministri numquam meretri-
culis suis irrogarunt: neque enim sicut ob
alia delicta, ita propter fornicationem eius-
modi, Cœnâ suâ eis interdiciunt; quam-
quam excusandi sunt, quia in eadem ipso-
rum Cœnâ, tam panis quàm vinum nihilo
plus

plus sanctitatis habent, quàm habeant, aut panis apud pistorem, aut vinum apud œnopolam in tabernâ. Certè istiusmodi pœnarum terrore sunt sæpenumerò quæ ineunt consilium vitæ honestæ, imò vitæ aliquando etiam sanctæ: nam earum aliqua vel nubunt, & sunt contentæ iusti tori solâ voluptate, vel fiunt illustres Pœnitentes, intra Cœnobij septa, quod Romæ fundatum est ad eas excipiendas. Est & aliqua circa modestiam earum disciplina: nam si publica dederint exempla licentiæ vel petulantia, mulctantur; carnificis manu cæduntur virgis, & sententiam exilij accipiunt. Rhedarum vsus quoque est eis ademptus, sicut olim Domitiano Principe vsus lecticarum; vt hic honor pariter à probrosis feminis matronas honestas discriminet. Ad hæc in Aduentu, in Quadragesimâ, &, si rectè memini, in Feriâ sextâ cuiusuis hebdomadæ, nulli apud eas licet pernoctare, propositâ pœnâ carceris, & mulctæ grauis.

Sueton. in
Domit.

8. Quæ cum ita se habeant, ne permitti quidem omnino, eo vtroque genere permissionis, Romæ meretrices fermè videri possunt; quandoquidem has incontinentiæ pœnas exsoluunt. Cur tamen sint aliquo modo, hæ causæ potissimæ vrgent: ne videlicet homines lubrici, exemplo Calui-

150 SILVESTRI PETRASANCTÆ
ni & Bezzæ, abeant in carnem alteram: quocirca Thuanus refert, eas Romæ à Pio V. Pontifice restitutas, cum initio Principatus faceffere illas iussiffet. Item ne ijdem incontinentes viri fructum carpere tori alieni, aut puellarum florem audeant. Confluunt enim Romam nationes, & earum aliquæ afueuerunt plerumque in Prouinciis multiloquio cum feminis; in quo maximè non deerit peccatum. His nisi pateat aditus ad prostitutas saltẽ mulieres, aspirarent ad matronarum aut puellarum honestatem; atq; idèd pudicas vel maritales domos crimine, aut saltem suspitione criminis, aspergerent.

In Genes.
cap. 19.

9. Peculiariter cur lex humana non puniat simplicem fornicationẽ, sicut eam puniat lex diuina, hoc ita explicat Abulensis: *Non decebat, inquit, quòd lex diuina & humana simul punirent fornicationẽ, nec quòd amba simul vetarent; sed quòd vna vetaret, altera permetteret. Si enim vtraque vetaret, homines qui mali sunt, fugientes punitionem, qua datur à lege humanã, conuerterentur ad alia peiora mala, qua sunt magis occulta. & paulò pòst: Nunc autem, quia lex diuina vetat, illi qui boni sunt, & timentes Deum, propter istã prohibitionem, fornicationem fugiunt; qui autem mali sunt, non curantes de istã prohibitionem, ad peiora non conuertuntur.*

10. Quid

10. Quid si dixerò, Scripturam sacram, ne meretrices sint, numquam prohibuisse? en idem Abulensis, magnus in eâ magister; *Omnes, inquit, Politia humana meretrices to-* In cap. 19. Leuit.
lerant, ut maiora excludant mala: lex autem Euangelica, quæ nullum malum permittit, etiam hoc non permittit; quamquam specialiter non prohibet. sic ipse: quasi diceret; non prohibet, ne ex possint permitti. In veteri dein Testamento crebra fit earum mentio. Iudas enim Thamar nurum suam com- Gen. 38.
 pressit in habitu dissimulato & meretricio. Salomon inter meretrices litem de filiis, superstitite altero, & altero extincto, expediuit iudicio sapientissimo. Prophetarum 3. Reg. 1.
 aliquis iussus est vxorem accipere meretricem, quam vtique accersere ab Indis & Garamantis nõ oportuit, cum ex infames mulieres in Iudæâ essent, & permitterentur. Osez 2.

11. Aliter cum adulterio agebatur, cuius nimirum actus, & permissio illius, peræquè interdicebatur; eratque pœna in adulteros constituta, nempe vt lapidibus obruerentur. Contrà solus simplicis fornicationis actus prohibitus fuit, non verò prohibita est vmquam permissio eius, nec pœnæ latæ sunt in mœchos & fornicarios. Sicut verò diximus, permittere crimen nihil censerî aliud, quàm crimen non punire; ita nec

152 SILVESTRI PETRASANCTÆ
censeri aliud debet crimen punire, quàm
idem crimen non permittere.

12. Exemplum statuo in re haud omni-
no dispari: vetat lex homicidium, permit-
tebatur nihilominus consanguineis homi-
nis occisi, vt homicidam perimerent, nisi
reciperet se in ciuitatem refugij; & ea fuit
permissio Iuris, lata per legem positiuam.
Denique humana lex permittit viro, vt
adultero atque infidæ vxori mortem infe-
rat, deprehensis in scelere; & vt manum iu-
stitiæ seu publicæ seueritatis non exspectet.

13. Exempla, quæ in alijs præceptis sup-
petunt plura, prætereo quidem; sed vnum
addo quæstiunculæ accommodatum, quam
haud ita sanè mundâ excitauit Molinæus.
Vetitum erat Iudæis, ne suillas carnes ede-
rent, néve eas immolarent. At non ideò eis
erat vetitum, ne sues alerent, néve in vr-
bibus aut prædiis propriis faginarent: cum
satis constet dæmones intrasse in porcos ad
mare Tiberiadis: qui vtique pro Romanis
& alijs Ethnicis alebantur. Sic ergo veti-
tum perinde fuit meretrices adire, & scor-
tari cum eis; non autem meretrices permit-
tere, seu eas tolerare. Ceterùm, an hoc
idem sit atque easdem stabilire, iudicabunt
ij, qui erunt Molinæo æquiores iudices. *Li-
cet leges humane,* inquit Abulensis, *aliqua*
mala

Math. 8.

In cap. 8.
l. 7. Reg.

mala permittant non puniendo, nullum tamen malum permittunt statuendo.

14. Sed meum est iam rogare, cur Sectarij nostri huius ævi exprobrent Romano Pontifici, libertatem ab eo illis dari, qui inœchari voluerint; si solos ipsi mœchos habuerunt Euangelij sui reformati auctores & magistr̃os. Mœchus enim Lutherus fuit; Calvinus verò & Beza mœchis fuerunt nequiores. Nónne viris, Ordine sacro saltem, & professione religiosâ castis, obtrudunt sæpè mulierculas; & quasi desint lenones, nónne Ministri exercent se in officio eo charitatis? Adhæc Sectarij permittunt alia sæpenumerò, quæ sunt magis graua. Ebrietas ab eis passim non permittitur modò, sed est in honore etiam, & maius vitium est tamen, quia est simul luxuria: cùm enim sanctus Paulus dicat, *Nolite inebriari vino, in quo est luxuria*; exinde fit, vt ebrietas simul luxuria esse videatur. Ad hanc certè vinum frequentissimè impellit, quia, vt loquitur sanctus Hieronymus, venter si vino immaduerit, despumat luxuriam; & ebrietas iustum Noë ad obscœnam nuditatem, Loth verò ad incestum adegit.

Ephes. 5.

Gen. 9.

Gen. 19.

15. Vt concludam, quia permittere mala, est solùm mala non punire; & quia me-

154 SILVESTRI PETRASANCTÆ
retrices Romanus Pontifex ita Romæ to-
lerat, vt aliquo modo etiam eas puniat; in-
telligat Molinæus, malè eundem Pontifi-
cem, quasi culpæ ideò sit reus, abs se tradu-
ci, vel damnari.

C A P V T XIV.

*Ineptè à Molinæo recensentur publicæ
pœnitentiæ inter abusûs Ecclesiæ Ro-
manæ.*

Où les Penitens se 1. **R**omæ, inquit ipse, Pœ-
fouëtent en public nitentes publicè flagel-
pour les péchés d'an- lant se, ob ea quæ peccauerint
1787. alij.

Miror, præconem Euangelij tam cele-
brem carpere pœnas illas, quæ ob aliorum
piacula subeuntur; cùm hoc in Scripturis
sacris esse quid heroicum existimetur.
*Maiozem hac dilectionem, inquit Christus
Dominus, nemo habet, vt animam suam po-
nat quis pro amicis suis. Itaias verò, Ipse au-
tem, inquit, vulneratus est propter iniquita-
tes nostras, attritus est propter scelera nostrâ:
disciplina pacis nostræ super eum, & liuore
eius sanati sumus.*

2. Sed enim dum hoc reprehendit Mo-
linæus, nec laudat illos qui sibimet hume-
ros proprios laniant flagellis; excusari pos-
set,

set, dummodò vellet fateri, propterea id à se non probari, quia absque infamiæ metu nequiuisset Calvinus hoc perinde agere; humero enim nudato, stigma ei impressum Nouioduni statim patuisset. Alioquin si hoc seridè improbat, aut ex Epistolâ diui Pauli expungat illud: *Castigo corpus meum, 1. Cor. 9. & in seruitutem redigo, ne fortè cùm aliis prædicauerim, ipse reprobus efficiar.* aut se reprobum agnoscat, seu deserat nomen Prædicantis.

3. Interim quis ignoret, ex antiquissimâ veterum Canonum censurâ, pœnas fuisse inflictas iis qui peccassent? Iplimet Augusti, & Reges, & Principes in his pulchris institutis ac moribus splenduerunt, ne vilis videatur aut obscura consuetudo. Philippus Augustus Pater, qui cum Philippo filio Christianam fidem professus fuerat, quoties post Baptismum admisit ea propter quæ debuit ei sacris interdici, toties obitâ publicè exomologesi, magno pietatis exemplo, ea diluit. Theodosius Magnus expiauit eadem Thessalonicæ, ad liberâ vocem Ambrosij Episcopi, monentis, vt qui secutus fuerat Dauidem errantem, sequeretur pœnitentem; & in templo prostratus humi, ac gemebundus, *Adhasit pauimento, Psal. 118.* inquit, *anima mea: viuifica me secundùm*
ver-

Baron. &
Spondan.
Bzouius.

verbum tuum. Pipinus I. non nisi calceis exutis ac nudo pede ad Confessionem sacram accessit. Carolus Magnus, si in vegetâ ætate minùs sanctè castitatem coniugij seruauit, senile corpus iugi veste cilicinâ afflixit; eaque pœnitentiæ gloriâ maculam illam exterfit. Svveno Cimbrorum Rex, propter iniustam necem illatam quibusdâ Regni Magnatibus, à S. V Vilhelmo Episcopo Roschildensium, pedo sacerdotali, eiectus ex loco sacro, piè & constanter repulsam tulit; exiitque mox insignia inaequalitatis, & cum sagulo Pœnitentium in templi aditu prostratus, tamdiu expectauit, donec veniam dederit sanctus Episcopus, eumque piorum cœtui restituerit. Sed & biduo post, ornatus Regio paludamento, intra idem templum, postquam fuerat ritu solemniori aris perlitatum, ex alto pegmate accusatione graui semet perstrinxit, ac sancti Episcopi laudatâ indulgentiâ, qui statim crimen condonasset, pro eiusdem criminis expiatione addixit Ecclesiæ vnus Prouinciæ dimidium. Henricus II. Rex Britanniae, post sancti Thomæ Cantuariensis cædem, obsecutus prompto animo Legatis Pontificijs, extra valuas Ecclesiæ, nixus genibus, absolutionem ab eis accepit. Postea ex Normanniâ in Regnum traiiciens, Can-

tuariæque metropolim conspicatus ex longinquo, pauperis ac serui schema induit; nudisque pedibus, ac fermè nudo etiam corpore, nisi quòd lacernâ humili tegetetur, urbem intrauit; perque asperfas luto plateas, lacrymabundus, sancti Martyris sepulchrum adiit: ibi vigil ac ieiunus in oratione noctem exegit, donec dies illucesceret, ac sol ipse interesset spectaculo tam illustri pœnitentiæ. Tum verò caput inferens in tumuli ostiolum, nudosque humeros Episcopis Regni & Monachis Cantuariensis Ecclesiæ præbens, ipse Rex, quinque ab vno quouis Episcopo, ter à singulis Monachis, qui numero erant octoginta, virgis cæsus fuit. Godefridus Dux Lotharingus exutus ab Imperatore propria ditione, propter incendium Verdunense, in quo ipsa Deiparæ Virginis ædes conflagrauerat, pœnitens facti, voluit publicè flagellis cædi, & capillos, ne tonderentur more pœnitentium, ære satis amplo redemit; nec sumptus modò liberales repræsentauit, vt moles ea templi exusti rursus exstrueretur; sed ipse amictus vili penulâ & instar cémentarij, idemtidem fabris murariis est famulatus. Meruit verò singularis ea pietas in hac vitâ quoque præmium consentaneum: nam paulò pòst, connubio inito cum Beatrice

158 SILVESTRI PETRASANCTÆ
trice Tusciæ ac Liguriæ Dominâ, in parte
maximâ Italiæ obtinuit Principatum.

6. Hos Augustos, hos Reges, hos Princi-
pes, nos vere Christianos esse arbitramur,
atque imitatores sancti Pauli : quemad-
modum hic erat Christi verus imitator.
Pœnitentiam autem pro admissis, aut pro-
priis, aut aliorum culpis, laudamus inpri-
mis, & ad remissionem peccati eam esse ne-
cessariam censemus. Id vt faciliùs Molinæo
persuadeatur, referam hoc loco theses
Oxonij propositas ac defensâs proximè
superiori anno cum hac epigraphe :

*Ad remissionem peccati grauioris necessaria
est pœnitentia actualis.*

*Crudelis pomi malè faustus ab arbore raptus
Perpetuis mundum merserat in lacrymis.*

*Quid faceret tragici proles infausta parentis,
Cui nō tam vitæ est quàm necis ille parens?*

*Quid faceret? puro nisi formosissimus amne
Ille salutiferis fons sacer iret aquis?*

*It verò, & teneram vocat alma in flumina
gentem.*

*Isto qui niueum spargitur imbre latus,
Exiit Adamum & veteris mala semina
culpa,*

*Protinus & sacris iam nouus exit aquis.
Scilicet huic mites fons ille accommodat undas,
Ne desit tenero lacryma multa reo.*

At

*At tibi robusto, cui flore ferocior atas
 Et vitam & vitæ crimina adulta dedit,
 Indole cui miserâ, creuit cum robore culpa,
 Si qua grauem maculam tristior hora tulit;
 Quarendi non sunt alieno è flumine rores:
 Crede mihi, est undis illa pianda tuis.
 Forsitan assiduis quæ circum plurima pennis
 Inferni volitat gens minor illa chori,
 Forsitan assiduis illa est arcenda medelis,
 Aut planctu, aut gemitu, murmure, vel lacrymâ:
 At moles ubi saua mali vorat undique mentem,
 Turbine quam tristi maior Erynnis agit;
 Non hæc assiduis, non est arcenda medelis,
 Non planctu, aut gemitu, murmure, vel lacrymâ:
 Sed planctu, & gemitu, lacrymâq; & murmure,
 & omni
 Quod sauum atque atrox ira doloris habet.*

ERGO

*Delicti veniam, grauius post flumina sacra
 Peccanti, solum POENITVISSE dabit.*
 Si studeret huic Theologiæ Molinæus, non
 vtique aduersus eos latraret, qui pro admif-
 sis aut propriis aut aliorum culpis mœrent,
 aut se idemtidem flagellant.

CAPVT XV.

An iustè Romanus Pontifex pro sacerdotijs & pro dispensationibus admittat vel exigat iura consuetæ.

Où s'exerce *vn trafic d'annates, de benefices, de dispenses & absolutions.* I. **R**Omæ ait Molinæus esse nundinas perpetuas, Sacerdotiorum, dispensationum atque absolutionum: vtitur verò eâ celebri voce, & hoc tempore inuidiæ plurimum obnoxia, nempe *annates*.

Summus Pontifex non patrimonia laicorum, sed Ecclesiasticorum prouentus exigere solet, quoties alicui eorum sacerdotium confert. Idque agit eâ moderatione, vt vnus anni reditus dimidios ab eis poscat. Quisnam à Principe proprio terrarum iugera & latifundia non acceptaret, cum onere repræsentandi prouentum primi anni eidem Principi erga se tam benefico? aut quis hoc esse onus graue vnquam quereretur? Hæ tamen querimoniæ, quod ad Romanum Pontificem spectat, iam passim audiuntur. Attamen quod ei penditur velut vnus anni prouentus, dimidium eius, vt dixi, non excedit: imò sæpiùs nec dimidium dimidij, nec huius etiam dimidium æquat; quamuis appellari soleat vocabulo

com.

communi *annata*. Exemplo sint Sacerdotia seu Canonicatus, quos Romanus Pontifex cis Alpes, in Septemtrione, apostolicis mensibus confert. Pro singulis eorum pendere ex pacto aureos quatuor & vicanos oportet; quid est ea summa, si comparatur cum aureis millenis, quos annuè Canoncorum aliqui percipiunt? Constat deinde, eadem iura Romæ multò exigi benigniùs, hoc est, taxatione multò exiliore, quàm cum Episcopi in mensibus propriis Sacerdotia distribuunt. Constat prætereà, suffragari Pontifici Romano antiquissimam possessionem, atque adeò Principum, Regnorum, Prouinciarum, Regionumque Orbis Christiani consensum. Constat demum, haud posse hoc videri nimiùm excedens tributum, si ad comparisonem veniant dumtaxat oblationes necessariæ, quæ olim templo Ierosolymitano & Sacerdotibus eius fiebant: cuiusmodi erant oblatio pro singulis primogenitis tam hominum quàm pecudum, oblatio votorum & hostia pro peccato. Ut nihil dicam de oblationibus innumeris, quæ sponte dari consueuerant. Profectò sicut populus credentium & eorum liberi, & greges, & vota, & peccata fermè supra modum creuerunt; ita supra modum cresceret id quod Summo

Exod. 22.

& 27.

Leu. 4. 5. 7.

Antistiti, hoc est, Romano Pontifici, iuxta veterem eam legem repræsentari deberet. Quod autem in præsentia eidem repræsentatur, ægrè aut vix æquaret æra minuta duo, quæ vidua illa inops, sed pia, quondam in Gazophylacium misit.

LUC. 21.

2. Interim considerare oportet, quosnam sumptus quotannis Romanus Pontifex exponere soleat in regimine omnium Ecclesiarum. Tres in Germaniâ, vnum in Galliâ, duos in Hispaniâ, vnum in Poloniâ, vnum in Belgio, quatuor in Italiâ Nuntios Apostolicos habet, qui tueantur religionem pariter & Iurisdictionem Primæ Sedis. Seminaria insuper nationum alit, & ex iis quidem aliqua, vti Fuldæ, ac Duaci, ex proprio ærario sustentat. Sine opibus item seruare ditionem suam temporariam, sacrum Cardinalium Senatuum retinere in pristinâ & præcipuâ dignitate, alia Præsulum tribunalia fouere, atque adedè pias Religiosorum familias largitionibus Romæ atque alibi nutrire numquam possiet. Sæpe numerò debet stipendia subministrare exercitibus Catholicorum Principum aduersus Hæreticos, aut Barbaros; præter ordinariam fræremium classem, quam habet contra iniurias piratarum, ne ora maritima Ecclesiastici Principatus pateat infestis

eorum excursionibus. Atque hæ fuerunt causæ præcipuæ, cur Bonifacius IX. Constitutionē ediderit de his annuis prouentibus vacantium beneficiorum exsoluendis: nam ijs recuperauit Patrimonium sancti Petri, & conscripsit exercitus, vt præsidia in eo collocaret, atque in mole Adriani munitionem Romanam extruxit. Consensere autem Nationes omnes Orbis Christiani tam quoad Episcopatus, quàm quo ad minora Sacerdotia; dummodò solus Clerus Angliæ excipiat, qui dumtaxat in Episcopatibus id oneris admisit; impositum alioqui ante Bonifaciū IX. à Ioanne XXII. etli ad tempus fortasse, vt Scriptores aliqui tradiderunt.

Alphonf.
Ciacconius
in Bonifacio IX.

Geneb.
Plat.
Spond.

3. Æquiùs multò, si aut de Sacerdotiis antè dictis, aut de dispensationibus criminumve absolutionibus, quæ ad fori notitiam manauerint, loquamur; æquiùs multò, inquam, queri Molinæus deberet, iura eorum exigi absque moderamine, vel titulo vlllo, inter Sectarios suos. In Regno magnæ Britanniæ singuli Episcopatus, quoties vacant, debent Regi omnes prouentus vnus anni, quos primos fructus appellant; & quia sublato è viuis copiosiore aliquo Episcopo, substituitur ei alius minùs copiosus, cunctique alij gradatim ascendunt,

164 SILVESTRI PETRASANCTÆ
exinde fit, vt frequenter primos fructus om-
nium Episcopatum Rex simul exigere vi-
deatur. Quod ad dispensationes seu abso-
lutiones attinet, Georgius Abbotus pseu-
do-Archiepiscopus Cantuariensis, Serenif-
simo Regi Iacobo multam satis grauem
soluit, vt haberet ab ipso dispensationem in
irregularitate, quam contraxerat fortuitò
alium interimens dum venaretur. Possent
Equitem Auratum eiusdem Regni nomi-
nare, qui propter initum cum nepte ma-
trimonium, absque Regis dispensatione,
coactus est pendere viginti quatuor aureo-
rum millia. Quid Molinæus ad ista? hoc
est profectò Sacerdotia, dispensationes ab-
solutionesq; nundinari; si nundinas vocat,
iura æquissima, quæ cum longè aliâ mode-
ratione, ex pacto, vt dixi, atque consensu,
& ex possessione perueteri, ac demum cum
titulo iustissimo, à Pontifice Romano, Ec-
clesiæ vero ac supremo Præsidente, exiguntur.

C A P V T X V I.

*Referuntur & confutantur aliquot alij
errores Molinæi, tam circa Regulam
fidei quàm circa Sanctorum Reliquias.*

1. **B**alzaco Molinæus quædam tribuit,
aut potiùs imponit, quibus profectò
de

de se omnibus manifestum reddit, quàm sit conscientiæ depositæ, & quantâ depravatione animi laboret. Omitto quæ de aula Romanâ, eiusque pravis exemplis denuò adfert; neq; enim egent nouâ responsione, cùm de his alibi disseruerim: illud potiùs commemoro, ex quo, si vel cetera siluisset, impius & scelestus hæreticus appareret.

Ait Balzaci religionem delicatam esse; neque admittere ex his quæ vulgus credit, aut quæ præscribit Ecclesia, nisi tantùm illa, quæ ipsius proprio genio fuerint consentanea.

Vous avez une Religion plus delicate, qui de ce que croit le vulgaire, & que vostre Eglise ordonne, n'en prend que ce qui est conuenable à vostre humeur.

Res ipsa loquitur: fatis est dicere, sanctum Paulum à veris Christianis exigere, vt captiuent intellectû in obsequium fidei, à Molinæo autem virum Christianum laudari, qui captiuet fidem in obsequium proprii genij; atque ab eo inlinuari tacitè, vniuscuiuslibet genium esse regulam infallibilem fidei.

Adhæc putat à Balzaco irrisui & contemptui haberi pietatem hypochondriacâ eorum qui adorent ossa, icones ornent, & eas exosculentur.

Je ne doute pas, que vous ne vous mocquiez de la devotion hypochondriacque de ceux qui adorent des os, & baisent & habillent les Images.

Tu enim verò, Molinæ, qui hæc improbas, & qui hanc ipsam Sanctorum venerationem hypochondriacam vocas, sanandus videris hypochondrij curatione, quam Medici præscribunt; hoc est, cremore tartari: sed utique illius Tartari, ex quo Lutheri & Caluini tartareæ animæ, in Ministros, progeniem suam, efflant spiritum satanæ.

2. Ceterùm nos Icones Cælitum veneramur, & exosculamur ossa eorum; quia Ecclesia Catholica ita nos instruxit, eademque omnibus anteaëctis sæculis id semper in more habuit; aded ut coactis Conciliis damnauerit tamquam hæresim sententiam eorum qui aliter docuerunt. *Disputare*, inquit sanctus Augustinus, *quin faciendum sit quod vniuersa Ecclesia facit, insolentissima amentia est.* agnoscat itaque Molinæus sapientiam suam. Quod si idem sanctus Augustinus alibi, *Ego verò*, inquit, *Euangelio non crederem, nisi me Catholica Ecclesia commoueret auctoritas:* quantò magis credere oportet, exhibendam venerationem esse Reliquiis & Imaginibus Sanctorum, cum id suadeat tum eiusdem Ecclesiæ, tum Scripturæ ipsius auctoritas? adeat Molinæus sacram Regum historiam, leget in eâ hæc verba: *Quidam sepelientes hominem, viderunt latrunculos, & proiecerunt cadaver in sepul-*

Epist. 118.
ad Ianuar.
c. 5.

Lib. contra
Epist. fundam.
c. 5.

4. Reg. 13.

sepulchro Elisei; quod cum tetigisset ossa Elisei; reuixit homo, & stetit super pedes suos.

Alibi hæc habentur: *Mortuum propheta- Eccli. 48.*
uit corpus eius. Inest itaque Sanctorum ossibus
 virtus Dei, qui custodire illa perhibetur; & Psal. 33.
 venerationem ea virtus Dei promeretur.

3. Prætereà sanctus Paulus veniens Ephesum, quoniam ibi miracula patrauit? nonne sudaria illius & semicinctia ad absentes Actor. 19.
 ægros, ad energumenos missa, illos restituebant? Sed & sancti Petri umbra nonne Actor. 5.
 nabat quoscumque tangebatur? Plus est Petri, ut ita dicam, in ossibus, quàm in umbra eius; & plus est Pauli in ipsius item ossibus, quàm in eius sudariis, quàm in semicinctiis. Ideò omnibus sæculis omnes nationes, nec modò Episcopi atque Antistites magni, sed Imperatores & Reges ossa eorum adorauerunt; Basilicas eis dedicauerunt, & ut verbis sancti Ioannis Chrysostomi vtar, magnam gratiam putauerunt, si non prope ipsos quidem Apostolos & Sanctos, sed extra eorum vestibula sepelirentur, fierentque Reges ac Cæsares Ostiarij Piscatorum. Orat.
 Quòd
 Christus sic
 Deus.
 Quod de Constantino Magno scripsit, qui sibi ac successoribus sepulchrum statuit Constantinopoli ante sacram ædem Apostolorum, quam idè ibi extruxerat, atque eorum Reliquiis locupletauerat.

4. Vt confundant insuper Molinæum exempla Regum Barbarorum, nōne Attila Hunnorum Rex, quando cum septingentorum millium exercitu in Imperij Romani viscera penetrauit, multis sæpè ciuitatibus pepercit propter Sanctorum Reliquias, quæ in eis colebantur? Fama miraculorū, vti reor, ab Ethnico Rege obseruantiam eam extorserit; & fortasse eius tempore contigerat id, quod sanctus Gregorius Magnus de sancto Leone item Magno refert; nempe cū dubitassent ex Græcis nonnulli de virtute Brandeorum (erant hæc vela seu sudaria, quæ superposita sepulchro sanctorum Apostolorum Petri & Pauli, virtute diuinâ ita imbuebantur, vt miracula ederent, & pondus quoque in ipsis augeretur) vnum ex illis, incisum forcibus à sancto Leone, confestim sanguine manasse. Omitto tam certam olim fuisse persuasionem de virtute miraculorum in iisdem Sanctorum Reliquiis, vt sanxerint Patres secundi Concilij Cæsaraugustani, esse probandas igni Reliquias repertas in templis Arianorum, & retinendas ab Episcopo vti legitimas tantummodò illas, quas flamma non læserat.

5. Interim ne prisca solūm referam, miracula etiam nunc edit maxima in Sanctorum

3. Epist. 30.
ad Const.
Aug.

Baron. ad
an. Christi
396.

rum suorum Reliquiis Deus, quæ à nemine sanæ mentis negari aut obscurari possunt. Neapoli sanguis sancti Episcopi & Martyris Ianuarij, cùm in phialâ semper constrictus appareat; quoties tamen iuxta eiusdem sancti Martyris caput ponitur, liquefcit illicò & ebullit; videturque clamare etiam sanguis huius iusti Abel coram Deo contra Sæctarios nostri huius æui, qui Sanctorum Reliquiis omnem cultum & venerationem detrahere conantur. Barij de ipso genu sancti Nicolai Episcopi perennat liquor, cui admiratio pariter vocabulum illud antiquum *Manna* promeruit; eâque fluit copiâ, vt ampullulæ centenæ ac millenæ, ob curationes ægrorum, ex illo distribuuntur. Bouoniæ visitur à ducentis amplius annis beata Catharina tam integra, vt sedeat perinde ac si adhuc spiritum duceret, nouisq; amiciatur vestibus: cùm ei diu creuerint vngues, creuerintque crines, & præfecti plurimis etiam ad valetudinem profuerint. Assisij adhuc pedibus suis insistit corpus integrum sancti Francisci. Ostenduntur in Monte-Falco terni ex carne globuli, in sanctæ Claræ Virginis corde cælitus nati, tamquam in conchylio gemmæ; & eo nomine sunt admirandi, quòd euincant diuinitus, Deum Vnum & Trinum esse:

170 SILVESTRI PETRASANCTÆ
nam ita sunt æquales pondere, vt in trutinâ
commiffi, tam vnus, quàm duo, quàm tres,
vnus ponderi respondeant ex æquo: fic
Patri æterno æqualis est Filius; Patri & Fi-
lio æqualis est Spiritus fanctus: neq; aliquid
plus cenferi pöteft vnus Deus quàm fint hi
tres, Pater, Filius, & Spiritus fanctus. Nihil
attinet iam dicere de transfatâ ante annos
ampliùs trecentos ex Illyricorum oris, per
finum Adriaticum, ædiculâ Virginis Dei-
paræ in Picenum agrum; quæ abfque fun-
damentis adhuc fupra dumos hæret, nec
vllis circum parietibus fulcitur.

6. Sed hæc miracula adire tam peregrè,
& in Italiam proficifci non audeat Moli-
næus; quandoquidem dixit fore, vt ftatim
combureretur, fi aliquando Romam iret.
Adeat faltem propinquas regiones, in qui-
bus ea patiter non defunt. Atrebatî eft
Candela, quæ fola poffet illuminare tene-
briones illos omnes, qui Sanctorum aut
Imaginibus aut Reliquiis cultum ac vene-
rationem adimunt: accenditur ea frequen-
ter, & præfertim in omnibus anniuersariis
celebritatibus beatiffimæ Virginis; diuque
ardet, nec tamen minuitur, fed perennat:
quamuis & flammulam nutriat & perfluat
guttis deciduis, quæ fufficiunt ad habendos
ex eâ cereos minores. Nota temporis, in
quo

quo primùm cœpit ante sacram iconem Virginis confulgere, suumque retinere lumen absque ceræ diminutione (sicut eadem Virgo habuit fecunditatem & partum absque diminutione Virginitatis) nota inquam illa temporis exprimitur felicissimè in vnicâ eâ voce *CereVM*.

7. De sancti Huberti admirabili curatione, peto an Molinæus eam possit ignorare; utpote qui Sedano tam propè absit, ut vno die adire liceat. Inseritur fronti tenue licium ex eiusdem Sancti sacerdotali stolâ, quam ad eum attulit fideus nuntius, & citra omne dubium à rabie curat, persanaturque omnes; sed & stola ipsa, quotannis decisa, ut medeatur, numquam deficit; quia cæleste donum est, refert ipsiusmet cæli æternitatem. Notabile illud fuit, filium Caluini frustra expertum alia quævis amuleta, missum Geneuâ Andainum ab impio & sacrilego parente, ut ibi ope sancti Huberti à rabidi canis morsu curaretur. Quemadmodum ille reipsâ ibidem, abiurata simul hæresi, ab vtraque, hoc est, caninâ & Calvinâ, rabie conualuit. Exstant verò de eâ re carmina Bartholomæi Honorij, Poëtæ illius ætatis, quæ nunc ex parte referam:

Ioannes
Roberti in
Vitâ eius-
dē Sancti.

Quod-

*Quodq̄, precabatur Superos, erat, ut sibi vel-
lent*

*E membris morbum pellere tabificum;
Néve sibi obijcerent male sani dogmata patris,
Qua modo per mundi climata nota forent:
Nam se cum stolido non consentire parente
Velle, sed in veteri Relligione mori.
Hac ubi fatus erat, sacrâ cum veste Sacerdos
Prodyt, illius vulnera dira fouens.
Nec multos mansisse dies narratur ibidem,
Quin fuerit dono sanus, Huberte, tuo.
Sparserat interea Calvinus in vrbe Geneuâ,
Saxonicas natum nuper adisse plagas.
Ille quidem dignus, non qui luat à cane tali
Vindiçtam, sed quem Cerberus ipse voret.*

An. Chri-
sti 500.

● Multò minùs ignorare Molinæus po-
test, missam è cælo, in columbulæ ore, am-
pullam Chriftatis, adhuc à sancti Remigij
tempore oleum dare inaugurationi Chri-
stianissimorum Regum Gallix; nec pari-
ter ignorare potest, ab iisdem Christianif-
simis Regibus solo contactu strumas sanari.
Quæ omnia hætenus à me narrata, sunt
enim verò miracula manifesta, & fiunt in
prouinciis, in quibus viget Religio Catho-
lica Apostolica Romana. Proferat iam Mo-
linæus miracula seu Lutheri seu Caluini
aliqua pro Euangelij reformati confirma-
tione: necessitas vrget, quia eiusmodi
Euan-

Euangelio multi non credimus, & veri Euangelij confirmationem à miraculis petendam esse, Christus Dominus & Apostoli nos docuerunt. Iuxta Sectariorū Euangeliū, verba illa, *Hoc est corpus meum*, significant dumtaxat, non ponunt in Euchariștiâ verum Christi corpus; aut ita ponunt, vt substantia panis maneat. Nos Euangelio huic non credimus; sed miracula expectamus, quibus id confirmetur: & tamen cū hæc ipsis desint, & semper defutura sint, nulla est regio, quæ miracula certissima proferre non possit, pro asserendâ præsentia Corporis Christi in eadē Euchariștiâ, iuxta nostrum, hoc est verum Euangelium. Sectarij perinde aiunt, nec Imaginibus nec Reliquiis Sanctorum deberi cultum aut venerationem: si possunt, miraculis confirment hoc alterum dogma Euangelij reformati; & ostendant nos utique errare, & quod plenis buccis declamāt, omnino idololatrias esse. Videlicet desunt hæc miracula ipsis, & semper deerunt; nos interim eis abundamus, ostendimusque, nos item verum Euangelium veramque Religionem sectari.

8. Ne Molinæo fortasse plus nimio displiceam; tacitus præterire deliberaui ea quæ conatu sanè ridiculo atque infelici seu Luth-

the-

174 SILVESTRI PETRASANCTÆ
therus seu Calvinus edere miracula tenta-
runt. Insinuo tamen, id semper Hæresiar-
chas, illorum antesignanos, pari exitu tenta-
tasse, vt in imagine saltem Lectori ea repræ-
sentem. Manes ægrotanti filio Regis Per-
farum sanitatem virtute diuinâ promiserat,
submotis ab eius curatione Medicis, à qui-
bus sanari potuisset. Eo nihilominus mor-
tuo cùm fugisset in Mesopotamiam, retra-
ctus in Persiam, à Regis satellite exutus pel-
le in pœnam fuit, ac feris obiectus: pellis ve-
rò in vestibulo Regiæ suspensa diu mansit.
Item quando Hunericus Vandalorum
Rex Arianus, Episcopus Catholicos Afri-
cæ ad colendos agros, ad cædendas silvas
relegauit, inter quos erat sanctus Eugenius
Episcopus Carthaginensis, miraculis clarus,
tunc primus Arianorum Pseudo-Antistes,
Cyrola nomine, famam & gloriam eius
æmulaturus, pretio quemdam induxit, vt
cæcum se adsimularet, cuius tamé vix ocu-
los tetigit, quasi eum sanaturus, cùm eum-
dem re ipsâ cæcum effecit: quem eum-
dem, quia statim fraudem aperuit, sanctus
Eugenius signo crucis impresso tetigit, &
confestim cæco reluxit dies.

S. Gregor.
Tur. 2. hi-
stor. 3.

9. Vt non auferam tamen Molinæo ac
Sectarijs miraculi omnem speciem, fateor
me in eorum Euangelio reformato vnum
ingens

ingens miraculum agnoscere, sed stuporis mentisque omnino hebetis; dum nimirum video reperiri aliquos, qui possint tamquam veram Religionem sectari doctrinam tam alienam, & prorsus enormem, destruenteq; aras, templa, & quidquid est sanctum ac sacrum; ita ut credant missos fuisse à Deo viros omnino atheos, desperatissimos & apostatas, vel eorum liberos; hoc est, vipers & genimina viperarum, à quibus Ecclesia, ipsorum etiam aliquando Mater, crudeli parricidio discerpitur atq; laniatur.

10. Quod spectat peculiariter ad Sanctorum Reliquias, Molinæus in Christianissimo Galliarum regno, si vspiam, debuisset à conuivio illo abstinere; quo adoratores earumdem Reliquiarum hypochondriacos appellauit. Nam quotquot ex illustri prosapia Hugonis Capeti hætenus in Galliâ regnarunt, & quotquot ex eadem prosapia deinceps perpetuò (si valebunt nostra & omnium piorum vota) erunt regnaturi; hi omnes & florentissimum Regnum, & vniuersam illius felicitatem acceptam referent Sanctorum Reliquiis, & earum venerationi. Videlicet mortuo Ludouico, qui fuit ultimus Rex ex Carolinâ stirpe, delatum est regnum Hugoni Parisiensium Duci, iuxta diuinam pollicitationem Sanctorum Ricarij

VVillelm.
Mangius
in Chron.

176 SILVESTRI PETRASANCTÆ
carij & VValerici; propterea quodd Hugo
Magnus, illius parens, & Parisiensium Co-
mes, dum Galliam Nortmanni vastarent,
Sanctorum eorundem lipsana in Mori-
nos, ad sancti Audomari, transtulerat, ne
quâ iniuriâ afficerentur à Barbaris. Nimi-
rum visi adesse Hugoni Comiti, nuntiarunt
præmium tantæ pietatis hoc futurum, vt
eius stirps & posteritas Regnum Franciæ
perpetuum consequeretur. Sic planè diui-
nitus euenit, vt duæ maximæ & poten-
tissimæ Orbis Christiani familiæ regnent
in Europâ potissimum, ex præmio Chri-
stianæ & Catholicæ pietatis, atque in his
quidem punctis, quæ Sectarij rabidè oppu-
gnant: nam Borbonia familia, vt dixi, ob
cultum erga Sanctorum Reliquias, familia
verò Austriaca ob venerationem sanctissi-
mæ Eucharistiæ, Regnum atque Imperium
obtinent.

II. Itaque Regnum Galliæ eâ pietate
partum, eadem etiam conseruabitur: &
Christianissimis Regibus Galliæ Molinæus
est maximè iniuriosus, dum eos, ossa San-
ctorum venerantes, insimulat superstitionis
hypochondriacæ. Certè ipse gloriossi-
mus Rex Ludouicus tertius decimus colit
Sanctorum Reliquias more maiorum; do-
nauitque ideò, instar magni thesauri, Ec-
clesiæ

NOTÆ INEPIST. MOLINÆI. 177
clesiæ Romanæ nostræ Societatis os ex bra-
chio sancti Ludouici Regis; quod enim-
uerò, in primario illo nostri Ordinis domi-
cilio, erit vtriusque Ludouici in annos con-
sequentes nobile ac perpetuum monu-
mentum.

C A P V T X V I I .

Afferitur vsus linguæ Latinæ in sacrifi- cio Missæ.

I. **C**VM dixisset Molinæus cre- *Sans doute, vous*
dere se, haud probari à Bal- *ne trouuez pas bon*
zaco eos qui voluunt ac reuoluunt *que le seruire se*
grana benedicta, iterant que ignoto *fasse en langue non*
idiomate numeratas preces; assu- *entenduë: comme si*
mit nec perinde probari ab eo, vt *Dieu estoit deuenus*
sermone item ignoto diuina cele- *barbare aux hom-*
brentur; quasi Deus, inquit, barba- *mes, ou comme si le*
rus esset, vel Deo Papa inhibuisset, *Pape auoit defendu*
ne Gallicè loqueretur. *à Dieu de parler*
François.

2. Est ingenij cultissimi Latinè vel scri-
bere vel loqui; & custos omnis tum sapien-
tiæ, tum elegantix, solus fermè iam sermo
Latinus censetur, solusq; disciplinas tradit,
humanaque ac diuina oracula dispensat.
Cur ergo Molinæus ait, fieri Deum hoc
tempore Barbarum, dum Latinè cum eo

Catholici agunt? aut cur Pontificem eo

178 SILVESTRI PETRASANCTÆ
nomine in inuidiam vocat, quòd velit La-
tinè peragi mysteria sacra? Queri debuif-
set solùm, si idioma propriæ ditionis, hoc
est Italicum, ab eo præscriberetur. At Lati-
nus sermo est communis omnium natio-
num Europæ; & idèò vsui fuit semper in
Ecclesiâ Occidentis, dum Diuina fiunt, sic-
uti sermo Græcus in Ecclesiâ Orientis.
Confert verò ad commoditatem, quia hoc
pacto Missæ sacrificium potest vbique in
Europâ eodem idiomate atque eodem ritu
celebrari, hoc est à Germano cùm in Italiâ
est, ab Italo cùm est in Galliâ, à Gallo cùm
est in Hispaniâ, ab Hispano cùm est in Ger-
maniâ.

3. Adhæc Latina lingua meritò adhibe-
tur in ministerio Sacrificij incruenti, quia
eiusdem Sacrificij cruenti inscriptio nobi-
lior & potior Latina erat; proxima videlicet
capiti sacrosancto Christi morientis, præ
Græcâ, & Hebraicâ. Atque ita iudicarunt
sancti Patres: suadetque insuper ea ratio,
quòd existimandus non fuerit Pilatus Ro-
manus Præses in Crucis titulo, linguam
Dominam & Reginam ancillantibus Græ-
cæ & Hebraicæ postputare ac subijcere vo-
luisse. Idcirco Synodus Tridentina, ijs qui
affirmarent idiomate vulgi debere Missam
celebrari, meritò anathema dixit. Aduerte-

Scilicet. 16.
cap. 9.

re autem oportet, ne Græcos quidem linguâ vti vernaculâ, sed antiquâ & eruditâ, cuius peritiam non habet vulgus Græcorum, sicut nec linguæ Latinæ peritiam habet vulgus Italorum.

4. Elto, Calvinus existimavit, his Ecclesiæ mysterijs populum instrui, & ad pietatem excitari; & ided esse, cur potius sermone vernaculo peragi ea oporteat. At Synodus Tridentina, cum fateatur in eis contineri magnam instructionem populi, censuit nihilominus ab idiomate vulgi abstinendum esse. Quid enim? verba intelligeret populus, sensum rarò assequeretur, præsertim in his quæ recitantur subinde, aut ex Psalmis, aut ex Prophetis, aut ex Apocalypsi. Magna sæpenuerò ingenia hebescunt, & diu gemunt, antequam oracula ea diuina percipiant, vt meritò proinde Apostolica Sedes vetuerit, ne pariter Biblia sacra edantur sermone vulgi; & satis constat, hac potissimum arte suos plebi errores initio Lutherum in Saxoniâ propinasse.

Lib. 3. Institut. c. 20.
§. 33.
Sess. 22.
c. 8.

Gaspar Vlenberg. in Vita Lutheri ad an. 1522.

5. Neque obest, quòd sanctus Paulus dixerit: *Si incertam vocem det tuba, quis parabit se ad bellum? ita & vos per linguam nisi manifestum sermonẽ dederitis, quomodo scietur id quod dicitur? eritis enim in aëra lo-*

1. Cor. 14.

180 SILVESTRI PETRASANCTÆ
quentes. id, inquam, non obest; quia ibi
sanctus Paulus loquitur de piis adhortatio-
nibus; easque præcipit fieri ad ædificatio-
nem, non ad linguarum ostentationem.
Alioquin cum hæc subdat; *Ceterum si be-
nedixeritis spiritu, qui supplet locum idiotæ,
quomodo dices Amen super tuam benedictio-
nem; quoniam quid dicas nescit*; videtur pro-
culdubio insinuare, etiam tunc res diuinas
consueuisse peragi eiusmodi sermone, quem
non intelligebant idiotæ, & idcirco adhi-
bito dumtaxat interprete respondebant
Amen.

In Præfat.
ad Ana-
tom. Ar-
men.

6. Sed quid? Molinæus, qui hæc repre-
hendit, laudavit tamen Senatam fœdera-
tarum Prouinciarum à prudentiâ vel ideò,
quia vetuerat ne idiomate vulgi prodirent
Acta Conciliabuli Dordraceni. Hoc ipse
quidem exalrat, & deprædicat præ omni-
bus aliis Ecclesiæ Conciliis, & præ ipsâ pu-
tem Synodo primâ Ierosolymitanâ; sed nos
Missæ sacrificium, & mysteria diuina non
existimamus esse quid inferius Actis vnus
profanæ Synodi, quæ erat congregata in
nomine satanæ, & in quâ, quotquot affede-
rant, erant veri Patres, reperturi etiam ve-
ras domi matres, cum ad lares proprios re-
meassent. Ceterum etsi prostitui vulgo sa-
cra nostra non patimur; integrum est sal-
tem

tem cuique, eo quo voluerit idiomate, minores preces dicere, & Deo sacrificium laudis immolare.

CAPUT XVIII.

*Agitur breuiter de vsu Indulgentiarum,
& de Purgatorio.*

1. **V**ideri potuisse Molinæus à Balzaco ait Romæ altaria complura, cum affixis Indulgentiis ad centurias & myriades annorum; cum nescio quot etiam quadragenis, & cum facultate liberandi animas ab igne expiatorio.

Vous avez peu voir à Rome plusieurs autels, où le Pape a attaché des pardons de cent & deux cens mille ans, avec autant de quarantaines, & la faculté de tirer une ame de Purgatoire.

Quidquid mussitet tamen, Pontifici Romano est & semper fuit quædam cum Cælo societas, & communis iurisdictio, quæ erga viatores utitur per modum absolutio- nis atque sententiæ; per modum verò suffragij, petitionis & impetrationis erga eos qui è viuis decesserunt, Deo quidem grati, sed pœnarum adhuc rei, quas, dum erant superstitès, exsoluere vniuersas non potuerunt.

2. Cur verò hæc Molinæo non placeant, verbo dicam: Purgatorium esse nullum credit; & ego sanè, ne perpetuò dissentiam,

182 SILVESTRI PETRASANCTÆ
affirmo pariter non esse, sed pro ipso, & pro
Sectariis, quia infernus domus eorum est, ac
paradisi refrigerium Gehenna. Nos interim
sanctorum Patrum, Conciliorum & Scri-
pturæ sacræ magisterio instructi, credimus
fide constantissimâ, omnino esse ignes ani-
marum expiatorios.

1. Mach.

12.

3. Fortissimus ille Iudas Machabæus,
*factâ collatione, duodecim millia drachmas ar-
genti misit Ierosolymam offerri pro peccatis
mortuorum sacrificium; benè & religiosè de
resurrectione cogitans (nisi enim eos, qui ce-
ciderant, resurrecturos speraret, superfluum
videretur & vanum orare pro mortuis) &
quia considerabat, quòd hi qui cum pietate
dormitionem acceperant, optimam haberent
repositam gratiam Sancta ergo & salubris est
cogitatio pro defunctis exorare, ut à peccatis
solvantur. Quid potest dici manifestius,
dum Historicus sacer ait, magnam gratiam,
hoc est beneficium, mortuos accepturos, si
à peccatis solvantur, quantum attinet ad re-
siduæ pœnæ obligationem?*

Matth. 5.

4. Christus Dominus in Euangelio, *Esto,
inquit, consentiens aduersario tuo citò, dum
es in viâ cum eo; ne fortè tradat te aduersa-
rius iudici, & iudex tradat te ministro, & in
carcerem mittaris. Amen dico tibi, non exies
inde, donec reddas nouissimum quadrantem.*

Quid

Quid clariùs? En suadet, vt dum viatores sumus, satisfaciamus pro offensis aduersus proximum admissis: nam alioqui de viâ, hoc est de vitâ egressi, vocabimur in Ius, trademurque à iudice tortori, & ab hoc in carcere torquebimur, donec fiat debiti vniuersi repræsentatio: carcer verò est locus, quod Purgatorium appellamus.

5. Idem Christus Dominus, *Quicumque* Math. 12.
dixerit verbum, inquit, contra Filium hominis, remittetur ei; qui autem dixerit contra Spiritum sanctum, non remittetur ei, neque in hoc saculo, neque in futuro. En Christus insinuat, remissionem alicuius peccati, quod videlicet sit contra proximum, aut contra Filium hominis, fieri in sæculo futuro; & vel fateri oportet, Purgatorium dari, vel Christum otiosè dixisse, non remitti in futuro sæculo ea quæ dicuntur contra Spiritum sanctum, si nulla fiat ibi remissio. Assumptio hæc tam videtur euidens, vt Calvinus ausus non sit eam negare; sed affirmauerit potiùs, Christum alia tunc cogitasse, & minùs attentè locutum esse. Itaque hic blasphemus Hæresiarcha constituit inter peccatores & iudicandos, Christum, Redemptorem omnium & Iudicem; siquidem ipse pronuntiauit illud: *Dico autem vobis, quoniam omne verbum otiosum, quod locuti*

Ibidem.

184 SILVESTRI PETRASANCTÆ
*fuertint homines, reddent rationem de eo in
die iudicij.*

6. Adhæc, si decedat quis vnus tantùm
verbi otiosi reus, cuius nec pœnituerit ante
obitum, nec præcesserit sacerdotalis abso-
lutio; cùm Christus Dominus dixerit red-
dendam de eo rationem in die iudicij, peto
quæ ratio erit reddenda? non vtique dam-
nationis æternæ, cùm ea sit minima culpa-
rum venialium; ergo intelligitur ratio pu-
nitionis alicuius temporaria, & hoc fiet vi-
delicet medio loco inter Cælum & Ge-
hennam, quod Purgatorium vocamus.

C A P V T X I X.

*Quàm impudenter Molinæus loquatur de
vsu piarum Peregrinationum.*

Vous y auez veu la 1. **C**VM Balzaco agens Mo-
fureur des peuples, ve- **C**linæus, Videris Romæ,
nans de deux & trois inquit, furorem populorum, qui
cens licuës au Iubilé, à leucis ducentis aut trecentis
pour gagner la remis- veniunt ad Iubileum, studio
son de leurs pechés, la- consequendæ remissionis pec-
quelle Dieu nous pre- catorum; quam nobis tamen
sente chez nous par la Deus offert per solam doctri-
doctrine de l'Euangile. nam Euangelij.

Mira est sanè hæc Molinæi locutio. Da-
1. Par. 29. uid Rex, *Populum tuum*, inquit, qui hîc reper-

tus est, vidi cum ingenti gaudio tibi offerre donaria. at Molinæus, si Romæ fuisset in Iubileo, dicere maluisset, Populum tuum, qui hîc repertus est, vidi cum ingenti rabie: atque ideò furorem vocat consilium pium veniendi ex longinquis oris, ad thesauros Ecclesiæ consequendos.

2. Attamen frustra istiusmodi peregrinationes carpit, quarum itinera trita sunt frequentatione omnium sæculorum, nec semitas eas salutis abrumperè unquam poterit dicterijs suis. Sanatus est Naaman Syrus à leprâ, quoniam ad Eliseum & ad Iordanem peregrinatus est. Promittitur etiam Numen propitium tum Israëlitis tum alienigenis, si quoties ingrueret necessitas, ad templum Ierosolymitanum adoraturi profiscerentur. Ut tantò sit damnabilior Molinæus, qui pias peregrinationes, nec eas quidem alienigenarum, sed ipsorummet Christianorum, esse furorem quemdam existimavit.

3. Quid si eâ ætate vixisset, cùm Bonifacius Octavus, studio diuinæ iræ aut auertendæ, aut mitigandæ, sæcularem annum primò instituit, veniamque omnium delictorum obtulit adeuntibus ritè sacras Basilicas sanctorum Apostolorum Petri & Pauli? quo nimirum tempore fama illius

186 SILVESTRI PETRASANCTÆ
nouæ largitionis, peruagata præcipuas Or-
bis Christiani prouincias, eam frequentiam
totius Occidentis exciuit è sedibus suis, vt
sanctus Antoninus scribat, vix diem abi-
uisse, in quo Romana Vrbs, tunc maximè
hospitalis & benigna, peregrinos ad ducen-
ta millia non exciperet. quantus ille furor
populorum Molinæo visus fuisset? atta-
men profuisset id ei fortasse ad frugem ani-
mæ: nam ea charitatis, & liberalitatis, &
pietatis exempla videntur, in Cardinalibus
quoque, & ipso Pontifice Maximo, qui ac-
cumbentibus peregrinis ministrare in
mensâ, pedes proluere, aures præbere con-
fidentibus solent; vt è Sectarijs multi, hæresi
abiuratâ, Religionem Catholicam, inuita-
ti & incitati spectaculo tam egregio, fuerint
tum sæpenuerò complexi: cuius rei testes
plures afferre possem; sed duo sufficient,
celebres in Galliâ Scriptores, Spondanus
nimirum, & Petrus Matthæi, quos adire, si
lubet, Molinæus poterit.

Spond. in
Auctar. ad
an. 1600.
Petrus
Matth. l. 3.
Hist. Hen-
rici IV.

Sed quid illud est, quod Molinæus ait,
dum penes se affirmat esse remissionem
peccatorum per doctrinam Euangelij? an
ipse Sectariorum confessiones audit? atqui
auricularem confessionem ipse cum Secta-
rijs detestatur, tametsi sanctus Iacobus
hæc habeat: *Confitemini alterutrum pecca-*

In Epist.
Cathol. c 5

ta vestra, & orate pro inuicem, ut saluemini.

& tametsi sanctus Matthæus, vel ante sancti Ioannis Baptismum insinuet necessariam fuisse peccatorum Confessionem,

cùm dicat : *Baptizabantur ab eo in Iordane,* Matth. 3.
confitentes peccata sua. At erit fortasse sensus,

penes Sectarios omnes eam remissionem peccatorum reperiri ; atque Euangelio credere, hoc demum esse à peccatis liberari.

Sanctus Augustinus tamen, considerans Saulum, etli diuinâ voce appellatum, ad Ananiam missum esse, Cornelium

In Prologo
de Doctr.
Christ.

verò Centurionem ad sanctum Petrum, etsi Angelus fuerat eum allocutus; his exemplis ostendit, spiritus interni iudicio neminem tutò ac sapienter posse committi; atque insuper docet, falli eos miserè, qui putant, solâ Euangelij doctrinâ & propriâ

dumtaxat interpretatione se posse ad certum & infallibile magisterium animæ peruenire. Multò minus sola Euangelij doctrina sufficit ad remissionem peccatorum:

alioquin frustra Christus Dominus Apostolis suis dixisset, *Quorum remisseritis peccata,*

remittuntur eis, si Confessio & absolutio

Matth. 18.
Ioan. 20.

seu actualis remissio minimè requireretur.

CAPVT XX.

An dignum sit reprehensione, pro remissione peccatorum aliquid offerre.

N'ignores pas de quels fonds le Pape tire ceste liberalité. C'est qu'il ramasse le superabondant des ieunes, battures, pelerinages des Saints & des Moines, & les conuertit en payement pour les pechés d'autrui.

NON tu ignoras, inquit Molinæus cum Balzaco agens, ex quonam fundo Papa eruat ac promat liberalitatem istam: colligit videlicet quæ superabundant ad ieiunia, flagellationes & peregrinationes Sanctorum & Monachorum, & conuertit ea in pretium pro peccatis aliorum.

Molinæi stomachum plus nimio indigestum & marcidum reddit hic vnicus cibus; nempe opes Ecclesiæ, & piorum largitiones: ideò materiàm eandem frequentius vomit. Ego ne frustrà iterem ac repetam quæ aliàs dixi; tantùm admoneo, vt adeat Cæsarem Cardinalem Baronium: qui cum narrasset, Cardinalem Petrum Damiani referre consuetudinem veterem, quâ Sacerdotes à Pœnitentibus accipere terras & prædia solebant, & iuxta oblationis mensuram, pœnas eis relaxare; sapienter notat, post crebra Ecclesiarum naufragia, & collapsam aliquoties Ecclesiasticam disci-

Ad ann.
Christi
1055.

disciplinam , tandem priscam antiquorum Canonum censuram , quæ diu exulauerat, reuocatam veluti postliminio fuisse.

2. Cùm verò sæpè contingeret , peccata hominum grauia & letalia iterari frequentius ; & pro eorum expiatione imponi pœnitentiam annorum plurium ; adedò vt sub pondere illius nonnulli sæpenumerò desperarent , nec tota ætas par videretur ad eam explendam : idcirco ait cœptam aperiri ianuam redemptionis eiusdem pœnitentiæ, impositæ videlicet in longissimum diem. Ne utique aliquis morte præuentus , & adhuc existens debitor Ecclesiæ , traderetur in aliâ vitâ carceri ac licitori Iudicis æterni, donec solueret vltimum quadrantem. Quapropter illi quibus suppeterent opes erogandæ in subsidia inopum , tot annos pœnitentiæ redimebant, iuxta pretium Sacerdoti oblatum ; quot annos pro peccatis singulis vetus lex Ecclesiæ præscribere olim solebat.

3. Acceptatæ sunt præterea voluntariæ corporum afflictationes, quibus tam egeni homines quàm alij etiam copiosi (si has utique mallent) spatio breui redimerent pœnitentiam annorum plurium. Tunc itaque introductæ fuerunt pœnæ, sponte obitæ ; hoc est, abstinentiæ, flagellationes, ciliciæ

190 SILVESTRI PETRAS ANCTÆ
 licinæ vestes, & corporis aliæ asperitates;
 quæ solæ iam in vsu retinentur. Cùm verò
 in vsu ampliùs non sit illa peccatorum re-
 demptio, per oblationem vel pecuniæ, vel
 prædiorum, iniquissimè Molinæus Roma-
 num Pontificem ex hoc capite iam auari-
 tiæ infimulat ac traducit.

C A P V T XXI.

*An Molinæus prouocet sapienter ad Mis-
 salis rubricas circa usum Eucharistiæ
 in Missæ sacrificio.*

Si vous vouliés auoir la curiosité de prendre le Missel, & y lire les cauettes & rubriques qui pouruoient aux inconueniens, au cas que le vent emporte Dieu, ou que les rats ayent mangé Iesus Christ, ou que le Prestre le renouisse, vous nous excuseriés & diriés: Certainement ce n'est pas de merueille, si ces poures gens trouuent ces choses de dure digestion, & mal conuenables à la dignité du Fils de Dieu.

1. **B** Alzaco Molinæus spondet fore, vt si paulò esse curiosior voluerit, ac legere in Missali monita seu rubricas, quibus instruitur Sacerdos, vt sciat, quid factò opus, quando, quod ait ipse, aut ventus Deû auferat, aut edant mures Iesum Christum, aut eum insuper Presbyteri euomiant; Seditarios profectò excuset, ac fateatur, mirum non videri, si Catholici incurrât ab hac parte in res nimis duræ digestionis, & quæ dignitati Filij Dei nullâ ratione congruere videntur.

2. Tam

2. Tam acutè ratiocinatur Molinæus, quàm si manè, post noctis sordidæ imbres in terram effusos, vellet suadere, vt sol non oriretur, ne radios suos in cœno inquinaret. Miror, Theologum scilicet magnum inter Hugenottas eâ ignorare, quæ tyrones ipsi in Theologiâ nostrâ vtique non ignorant; nempe verum Christi corpus, vti existit in Eucharistiâ, à nullâ naturali causâ quidquam pati posse. Sit ignis in propinquo, vel sit etiam gelu: species quidem, seu panis, seu vini, fient illicò calidæ, vel frigidæ, at non ideò calefcere incipiet vel algere corpus Christi, tum quia gloriosum est atque impassibile, tum quia existit in hoc Sacramento absque extensione partium in ordine ad locum.

3. Quòd autem rubricæ præscribant ea quæ à Molinæo recensentur, partim hoc fit, ne species panis & vini accipiantur indigniùs, quandoquidem venerationem promerentur, cum inuoluant Corpus & Sanguinem Domini, & ne idem Dominus aliter quàm decentissimè in eis habeatur (quamquam, vt dixi, tunc non magis Filius Dei, quàm solis radij à cœno, inquinaretur) partim verò fit, vt sacrificium Missæ consummetur.

4. Profectò si vel Rubricas saltem intel-
lige-

192 SILVESTRI PETRASANCTÆ
ligeret Molinæus, aduertere potuisset, illa
monita vel consilia eò spectare, vt non ig-
noret Sacerdos, nouam hostiam substi-
tuendam, & absoluendum Sacrificium, si
contingat vt eam ventus vel miraculum
auferat, si eam tangat venenatum animal,
vel si stomachus ægri Sacerdotis eam re-
ijciat.

C A P V T XXII.

*Satisfit breuiter Molinæi desiderio, tam
circa præsentiam Corporis Christi in
Eucharistiâ, quàm circa Primatum Pe-
tri in Pontifice Romano.*

*Sur deux points princi-
palement nous insistions: A
sçauoir sur la succession du
Pape en l'Apostolat & Pri-
manté de S. Pierre, & sur la
charge que les Prestres s'at-
tribuent, d'estre sacrifica-
teurs du Corps de Christ, &
n'auons iamais peu obtenir,
qu'on nous monstrast l'insti-
tution de ces deux choses par
la parole de Dieu.*

1. **S**Vnt duo præcipua, in-
quit Molinæus, quæ
nos urgemus, Successio Pa-
pæ in Apostolatum & Pri-
matum S. Petri, & Potestas
sacrificandi Corpus Christi,
quam Presbyteri sibi vin-
dicant. At impetrare num-
quam potuimus, vt eius v-
triùsq; rei institutio demõ-
stretur nobis ex verbo Dei.

Etiam dum aliquando Clemens VIII.
Pontifex Romæ, in Supplicatione anniuersariâ
Corporis Domini, intra hierothecam

cir-

circumferret augustissimam Eucharistiam, incedens nudis pedibus, ac perfusus lacrymis, adfuit qui diceret: En duo illa præcipua, in quibus quasi cardinibus tota vertitur moles Religionis Christianæ; nempe Christus in Eucharistiâ, & Pontifex Christi Vicarius, ac successor Petri.

2. Malam farinam haud sanè moleret Molinæi molendinum, si hæc terere seridò inciperet, donec ad ipsas veritatis delicias perueniret; sed illud non videtur ferendum, quòd affirmet tam audacter, à partium nostrarum Scriptoribus non potuisse hætenus demonstrari ex verbo Dei huius vtriusque rei institutionem; cum præ aliis, Cardinalis Perronius, & Cardinalis Bellarminus, tanta nomina, ediderint grandia Volumina, alter de Eucharistiâ, & alter de Romano Pontifice. Si Molinæus tamen stare in gradu velit, & circa hæc duo pugnare; ego non congrèdi modò deliberatum habeo, sed etiam virum prouoco; nec scribam atramento tantùm, scribam, si oportuerit, ipso sanguine.

3. Vt de vtroque iam aliqua seorsim libem: Quod ait Molinæus, Presbyteros Catholicos vindicare sibi potestatem sacrificandi Corpus Christi; hoc ei mirum videri non debet, quia Christus eis hanc po-

194 SILVESTRI PETRASANCTÆ
 testatem tribuit; & ipsi assumunt sibi honorem, quia sunt vocati à Deo, tamquam Aaron. Videlicet ab eis offertur panis, & offertur vinum ante cónsecrationem: in cónsecratione vtrumque dein mutatur destruiturque, quemadmodum exigit ratio Sacrificij. Nam quod erat panis, destruitur, & fit Corpus; quod erat vinum, destruitur, & fit Sanguis Christi: solæque manent species viduæ omni substantiâ materiâtâ. Ita semper Catholica Ecclesia tam Occidentis quàm Orientis credidit; nec ante vndecimum sæculum id vquam fuit reuocatum in dubium, hoc est, ante Berengarium: qui, vt alibi etiam insinuavi, retractauit errorem ante obitum suum.

Exod. 18.
 Hebr. 5.

V Vilhelm.
 Malmes-
 buriensis.

4. Olim autem, inter alias tam diuersas hæreses, mansisse nihilominus fidem eandem de Eucharistiâ, non miror; quia nimis euidens est sermo diuinus. Christus Dominus apud sanctum Matthæum, *Accipite, inquit, & comedite: hoc est corpus meum.*
 Cap. 16.
 Apud sanctum Marcum, *Sumite, inquit, hoc est corpus meum.* Apud sanctum Lucam:
 Cap. 14.
Dedit eis, dicens: Hoc est corpus meum. Apud
 Cap. 12.
 sanctum Ioannem: *Panis, quem ego dabo, caro mea est pro mundi vitâ.* Prætereà S. Paulus,
 Cap. 6.
 1. Cor. 11. *Quicumque, inquit, manducauerit panem hunc, vel biberis calicē Domini indignè,*
 reus

NOTÆ IN EPIST. MOLINÆI. 195
reus erit Corporis & Sanguinis Domini. Et paulò pòst: Iudicium sibi manducat & bibit, non dijudicans Corpus Domini.

5. Lutherus quidem fassus est, diu se ac multùm cogitasse, quam posset ratione veram Christi præsentiam in Eucharistiâ negare; sed non potuisse tamen, Euangelij euidentiâ coactum: & ideò eam admisit, sed simul cum substantiâ panis. At Zuinglius & Calvinus maiori audaciâ pronuntiarunt, propter solam similitudinem & figuram, panem dici Corpus, & vinum dici Sanguinem Christi, sicut Christus etiam vitis dicitur, ovis, agnus, leo, petra, & lapis angularis.

6. Inter hæc nihilominùs discrimen faciunt verba illa: *Ego sum panis vitæ. Hic est panis de celo descendens. Ego sum panis vivus, qui de celo descendi. Panis, quem ego dabo, caro mea est pro mundi vitâ.* etenim hæc ad verum Christi corpus, non ad vllam eius similitudinem vel figuram referuntur. Sed vtinam ij loquerentur, qui Christum Dominum differentem de hoc mysterio audivere: nimirum *litigabant Iudæi ad inuicem,* Ibidem. *dicentes: Quomodo potest hic nobis carnem suam dare ad manducandum?* nec tamen legimus, eos vmquam litigasse, quomodo Christus diceretur aut vitis, aut ovis, aut leo,

196 SILVESTRI PETRASANCTÆ
leo, aut petra, aut lapis angulatis. Ex quo
apparet, fuisse sermonem de vero Christi
Corpore, & de vero Christi Sanguine, fu-
turo aliquando in Eucharistiâ per proprie-
tatem, non autem per similitudinem, aut
per figuram.

Ioan. 6.

7. Si dicat Molinæus, perperam eos rem
intellexisse; erit necessarium pariter vt di-
cat, Christum, qui erat veritatis Magister,
ipso confirmasse in errore, quandoquidem
adiecit tam seridè: *Amen, amen dico vobis :
Nisi manducaueritis carnem Filij hominis, &
biberitis eius sanguinem, non habebitis vi-
tam in vobis. Qui manducat meam carnem,
& bibit meum sanguinem, habet vitam ater-
nam: & ego resuscitabo eum in nouissimo die.
Cero enim mea, verè est cibus; & Sanguis
meus, verè est potus. Qui manducat meam car-
nem, & bibit meum sanguinem, in me manet,
& ego in illo. Item paulò post: Qui man-
ducat me, & ipse viuet propter me. Hic est pa-
nis, qui de calo descendit. Non sicut mandu-
cauerunt Patres vestri manna, & mortui sunt.
Qui māducat hunc panem, viuet in aeternum.*

8. Audeo dicere, ne mysterium quidem
Incarnationis tam distinctè, tam explicatè,
& tantâ repetitione verborum in Euange-
lio proponi. Atque id causæ fuit, cur nul-
lus eorum, qui Synagogæ tunc intererant,
ali-

aliter id acceperit, quàm vt intelligeretur de verâ Christi carne & de vero eius Sanguine. Proinde *multi audientes ex discipulis eius, dixerunt: Durus est hic sermo, & quis potest eum audire?*

9. Porrò ne dicat Calvinistarum aliquis, Christum fuisse locutum de manducatione spirituali, quæ fiat per similitudinem Corporis & Sanguinis eius; néve pro eâ interpretatione adferat verba illa: *Hoc vos scandalizat? Si ergo videritis Filium hominis ascendentem, ubi erat priùs? Spiritus est, qui viuificat: caro non prodest quidquam: Verba quæ ego locutus sum vobis, spiritus & vita sunt.* Ne, inquam, hæc dicat: nam significauit Christus carnem suam cibum animæ, & Sanguinem suum potum esse spiritus; non autem esse cibum & potum, ex quo saginatur corpus. Nec variauit priorem sententiam; quia nihilominùs *ex hoc multi discipulorum eius abierunt retrò; & iam non cum illo ambulabant.* Non abiissent verò, neque Christus passus fuisset eos abire, si de manducatione spirituali corporis, ac de potione spirituali Sanguinis, sermo ille accipi debuisset.

10. Accedit Ecclesiæ & sanctorum Patrum auctoritas. In Galliâ celebritas anniuersaria huius Sacramenti *Festum Dei*, & in

198 SILVESTRI PETRASANCTÆ
Italiâ *Corpus Domini* appellatur. Sed & olim
Sacerdos, Eucharistiam distribuens, uteba-
tur eâ formulâ, vt diceret; *Corpus Christi,*
& qui eam sumebant, vt profiterentur ita
esse, respondebant, *Amen.*

Baron. ad
an. Christi
57.

11. Quòd autem duntaxat in vnâ spe-
cie cœptum deinde sit administrari, inde
ortum est, quia metu effusionis aliqui con-
sueuerant panem consecratum, vino con-
secrato perfusum, tradere Christianis in
Synaxi. Aduersus quem prauum vsus ex-
stat Epistola Paschalis Papæ ad Pontium
Abbatem Cluniacensem, de non porrigen-
dâ Communione intinctâ, sed seorsim in
specie panis, ac seorsim in specie vini; cum-
que haud proptereâ vsus ille cessaret, con-
sultius visum est, Eucharistiam in vnâ tan-
tùm specie distribuere.

12. Patrum auctoritates miro consensu
huic veræ interpretationi suffragantur. San-
ctus Hilarius, *Si verè, inquit, Verbum caro fa-*
ctum est, & nos verè Verbum carnem cibo Do-
minico sumimus. S. Epiphanius, *Qui non cre-*
dit, inquit, esse ipsum verum sicut dixit, is ex-
cidit à gratia & salute. S. Cyrillus Ierosoly-
mitanus, *Hic qui videtur, inquit, à nobis, non*
est panis, sed Corpus Christi; & vinum, non
vinum, sed Sanguis est Christi. S. Ioannes
Chrysostomus, *O miraculum, inquit, ô Dei*
be-

S. Hilar 8.
de Trinit.

S. Epiph. in
Anchor.

S. Cyrill.
Catech. 4.

S Chry-
sost. l. 3. de
Sacerdotio.

benignitatem! qui sursum sedet cum Patre, temporis momento omnium manibus pertractatur. S. Ambrosius, *Carnem Christi*, inquit, *in mysterijs adoramus, quam Apostoli in Domino Iesu adorarunt.* Denique vt omittam plures; S. Ioannes Damascenus, aptè ad confundendos Sectarios, *Nec verò*, inquit, *panis & vinum Corporis Christi figura sunt, absit enim hoc: verum ipsummet Domini nostri Corpus.*

S. Ambr.
l. 3. de Spi-
ritu sancto
c. 12.

S. Ioannes
Damasc.
l. 4. de Fi-
de c. 14.

13. Accedunt insuper miracula, quibus nulla fermè prouincia & nulla regio caret: sed ab his referendis abstineo, quia illa Ministri non credunt; neque consultum est, iuxta Euangelij consilium, ante eos projicere margaritas. Matth. 7.

14. Vt de Primatu Petri in Pontifice Romano perinde dicam; dum Petro Christus dixit: *Tu es Petrus, & super hanc petram edificabo Ecclesiam meam, & porta inferi non praualebunt aduersus eam. Et tibi dabo clauis regni calorum. Et quodcumque ligaueris super terram, erit ligatum & in calis: & quodcumque solueris super terram, erit solutum & in calis.* Enimuerò cum formaret Ecclesiam, in Petro successores quoque illius est allocutus. Ita quisquis nouam instituit Monarchiam, aut Rempublicam; si vni dixerit, Tu Princeps aut Rex eris; & alijs, Eritis

Matth. 16.

200 SILVESTRI PETRASANCTÆ
vos Optimates, eritis vos item Iudices; cen-
setur haud dubiè instituere perinde succes-
sores illorum, aut Reges, aut Optimates
aut Iudices: siquidem cogitat erigere Prin-
cipatum æternum. Quemadmodum et-
iam Christus, quando Apostolis dixit, *Ego*
vobiscum sum omnibus diebus, usque ad con-
summationem sæculi; patrocinium suum æ-
ternum, tum ipsis, tum ipsorum successori-
bus promisit.

Matth. vlt.

15. Ideò Linus successit Petro, & dein-
ceps vsque ad Urbanum VIII. continuata
est successio Romanorum Pontificum; eo-
rumque agnouere Primatum Principes,
Reges, Imperatores, cunctique Episcopi Oc-
cidentalis Ecclesiæ: iundè ex ipsâ Ecclesiâ
Orientali, quæ multis antea sæculis in vno
ouili perseverauerat, post introductum et-
iam schisma, Primatum Petri agnouerunt
Græcus Imperator & Patriarcha Constan-
tinopolitanus cum numero magno Antisti-
tum, qui adfuerunt Florentiæ in Synodo
Oecumenicâ, cui præerat Eugenius IV.
Tametsi postea secessionem ab Ecclesiâ
Latinâ redintegrarunt, Deum propterea
iratum experti; quia Mahometes Rex Tur-
carum non ita multò post Constantinopo-
lim vi occupauit, cum Imperatoris Con-
stantini Palæologi, ac nobilium & populi
ingenti

Platin.
Naucle.
Volater.
Genebr.
Spondan.

ingenti strage: & tunc Imperium à Constantino Magno fundatum, qui obsequen-
tissimus fuerat erga Romanum Pontifi-
cem, cum altero Constantino experte il-
lius obsequij, non sine punitione manifestâ
Numinis defecit.

16. Possem hunc diui Petri Primatum
in Pontifice Romano mirâ suffragatione
sanctorum Patrum asserere: sed vt breuior
sim, vno sancti Augustini testimonio rem
expediam. *Dubitabimus, inquit, nos eius Ec-*
clesiæ condere gremio, quæ vsque ad confessio-
nem generis humani ab Apostolicâ Sede per
successiones Episcoporum, frustra hæreticis
circumlatrantibus, & partim plebis ipsius iu-
dicio, partim Conciliorum grauitate, partim
etiam miraculorum maiestate damnatis, cul-
men auctoritatis obtinuit? Hoc vnicum tan-
ti viri, & tantopere vel ab ipso etiam Calui-
no laudati oraculum, apud æquos æstima-
tores, quamuis aduersarios, potest abundè
esse, vt fiat certa persuasio, Primatum Pe-
tri in successoribus eius Romanis Pontifi-
cibus, citra controuersiam omnem, diui-
nitus continuari, & Sectariorum aut Mini-
strorum potiùs deliria esse, quæcumque illi
effutiunt, vt hanc eorum successionem sub-
ruant vel euertant. Frustrâ enim clamant,
duo capita in vno Ecclesiæ corpore esse non

Lib. de Vni-
lit creden-
di c. 17.

202 SILVESTRI PETRAS ANCTÆ
debere: quia Petrus & quilibet Romanus
Pontifex non censetur caput diuersum ab
Ecclesiæ capite, qui Christus est; sicut nec
censetur diuersum ab eo fundamentum
eiusdem Ecclesiæ. Petrus & quilibet suc-
cessor eius est caput Ecclesiæ directiuum, &
caput eius visibile, Vicariamque gerit pote-
statem Christi; qui est caput Ecclesiæ prin-
cipale, absolutum, & iam inuisibile. Neque
res noua est, Vicarium quemque constitue-
re vnum atque idem tribunal cum eo cuius
vices gerit; ex quo neque licet ad hunc ab
illo, in causis atque sententiis, prouocare.
Sapienter ideò S. Leo hæc verba Christo
Domino tribuit: *Cùm ego sim inuiolabilis
Petra, tamen tu quoque Petra es, quia meâ
virtute solidaris: ut qua mihi potestate sunt
propria, sint tibi mecum participatione com-
munia.*

Serm. 13.
in Anni-
uers. suæ
assumpt.

17. Sed quàm est illustris possessio illa
obseruantix, quam Cæsares, Reges, Princi-
pes maximi, eorumque regiones ac pro-
uinciæ totius Ecclesiæ Occidentalis profi-
tentur; quando ad novos quosque Roma-
nos Pontifices, vel cùm ipsi noui sunt Re-
ges ac Principes, mittunt honorificentissi-
mas legationes, veneraturi in illis Christi
Domini Vicariam potestatem, & Prima-
tum Petri?

18. Gemuerit facilè Molinæus, dum intellexit nuperrimè, à Ludouico XIII. Christianissimo Rege, missam istiusmodi legationem ad Vrbanum VIII. & eam obiisse Carolum Crequium, Lesdigueriarum Ducem, Franciæ Parem, ac Magistrum Militiæ Gallicæ, Virum de quo Dionysius Saluagnius Boessius, Orator Regius, agens in Vaticanâ Regiâ, coram Pontifice & eius augusto Senatu, hæc inter alia commemo-
rauit: Qui porro ex omnibus in prouinciâ ditionis suæ pagis, pestilentissima doctrina præcones, & scelestos Erebi ministros excedere iusserit, omninoq; praua Religionis, ibi iam ab eius Auctore, numquam sine diris nominando, grassantis & virus suum spargentis, promulgationem, usum, & exercitationem sustulerit.

19. Vt autem Molinæus non nesciat, quisnam huius legationis fuerit scopus, utat conceptis verbis eiusdem Oratoris Regij Dionysij Saluagnij, quæ pro Crequio Legato tum pronuntiauit: *Per eum itaque, inquit, sanctissime Pater, Ludouicus Rex Francorum & Nauarra Christianissimus, Tibi summum illum in terris honorem gratulatur: unde tantâ se latitiâ perfusum fuisse palàm testatus est, quantâ nato se quondam te perfusum fuisse testatus es. Proinde pedibus tuis*
 Apo-

204 SILVESTRI PETRASANCTÆ .
*Apostolicis prouolutus , eorum oscula cultum
& obedientiam ex animi sententiâ tibi præstat
& exhibet. Te unicum Iesu Christi Vicarium,
te certum Petri successorem , regniq; calorum
& humana salutis Arbitrum agnoscit ac pro-
fitetur: viresq; suas ac copias , ad sanctissima
Sedis Apostolica defensionem promptas & pa-
ratas semper fore, tibi pollicetur.*

20. En Romanus Pontifex à tanto Rege
Vicarius Christi & successor Petri appella-
tur, more maiorum; perrexit deinde Ora-
tor in hæc verba: *Tu vicissim Urbane Ponti-
fex Optime, Maxime; Urbane, inquam, cele-
stis thesauri custos, & aternitatis dispensa-
tor, solusq; tui Dominus & Vindex, Ludoni-
tum Regem Christianissimum, Ludouicum Iu-
stum, Ludouicum Hæreseos & omnium Fran-
ciæ monstrorum Domitorem, Ludouicum de-
nique filium tuum, eumq; totius orbis Christia-
ni natu maximum, paternâ beneuolentiâ com-
plectere.*

21. Non possum gloriosius absoluerè;
tantùm addo, à Serenissimo & potentissi-
mo Rege Poloniæ Vladislao, adhuc recen-
tius, hoc est extremo superioris anni au-
tumno, missam æquè gloriosam Legatio-
nem, ad Primatum Petri perinde agnoscen-
dum ac venerandum in Urbano VIII.
Pontifice Romano. Quæ utraque duorum
Ma-

Maximorum Regum professio sola sufficeret, vt confundantur Sectarij. Qui soli temerè contradicunt possessioni propemodum æternæ Romanorum Pontificum, quod spectat ad Petri Primatum & Apostolatam.

22. Vt nihil dicam de Episcopis Ecclesiæ Occidentalis, qui omnes aut constitui, aut certè institui & confirmari auctoritate Apostolicæ Sedis debent, & absque contradictione vllâ quidem id expetere solent. Quæ res cerebri debilitati, & in prauum elapsi arguit omnes, non Verbi dixerim, sed vt locutus paulò antè est Orator Regius, *Erebi ministros.*

23. Viri prudentes non ita desipiunt; proptereà Ozonij celebri Academiâ in Regno magnæ Britannix, superiori anno inter alias theses proposita hæc enuntiatio fuit: Papa non est Monarcha Ecclesiæ, sed est tamen Pastor Pastorum, & Supremus Episcoporum; in quâ utique tantum inest luminis, vt possit crescere aliquando vsque ad perfectum diem.

CAPVT XXIII.

*Expenduntur aliquæ sententiæ Molinæi
circa Regimen Politicum.*

*L'obeissance aux Sou-
uerains est vne chose ius-
te & necessaire. Trou-
uer en sa Religion, ou en
celle de son Roy, occasion
de rebellion, c'est à faire
à des broüillions, qui de-
fendent la religion par
des voyes condamnees
par ceste mesme religiõ.
Jamais la cause de Dieu
ne s'auança par là.*

I. **M**olinæus calumnias
Megerendo, fatigatus
veriùs quàm satiatus, &
mox ad eas reuersurus, dis-
feruït paululùm de Politico
regimine. Primò cum obe-
diendum esse supremo Prin-
cipi dixisset, & reprehendi
meritò illos, qui ex Religione
propriâ ansam rebellionis ar-
ripiunt, debuisset suos Hüge-
nottas perstringere, tinctos vtique infamiâ
rebellionis, & hoc dissimulare eum non
oportuisset. Nam res est in comperto, &
ideò Dionysius Saluagnius Regius Orator,
exponens & excusans seram obsequij pro-
fessionem, quam exhibebat Christianissi-
mus Rêx per Crequium Legatum suum;
*Se facturum, inquit, satis non putauit, nisi
Sanctitati eius munus offerret, quo nullum
maius, & Regiâ munificentiam dignius dari
vel excogitari possit; spolia nimirum & tro-
phaa perduellium hæreticorum.* sic ipse. Post-
eà memorans susceptam in Bearnenses bel-
licam

licam expeditionem, biennij spatio ait supra centum & quinquaginta ciuitates, partim vi partim deditioe, accepisse imperium Regis: en quanta fuit, in solo Gallix regno, ex reformatâ religione rebellio. Peculiariter de Rupellâ, *Hæc, inquit, ubi se peti animaduertit, Franciæ ruinam & luætuosum exitium pæcta, Britannos centum & viginti rostratarum nauium classe succinctos, in insulam Cracinam euocat.* Et paulò post: *Il-*

lud, inquit, Hæreseos propugnaculum corruit,

& cum eo prostrata est rebellio, prostrata est hæresis ipsa, qua per totos septuaginta annos Franciam cladibus atrocissimis distraxerat. Sic ipse. Conferat hæc Molinæus cum his, quæ de Sectarijs suis, de

que ipsorum fide erga Re-

gem, vanissimè iactauit.

2. Fatetur præterea, gu-

bernationem non inueniri

deteriorè Anarchiâ, in quâ

sunt omnes serui & manci-

pia, vel idèd, quia sunt om-

nes domini; cùm excessus

libertatis sit origo vera ser-

uitutis. Qui tamen ita iudicauit de guber-

natione politicâ non malè; nihilominùs

Ecclesiæ ac Religioni Anarchiam obtrudit,

sublato Pontifice Maximo, qui Rex sacro-

Combien plus, ayant un bon Roy & clement, sommes nous obligés à luy estre fideles ?

J'ay tousiours creu, qu'il n'y a point de pire estat que l'Anarchie, en laquelle chacun est esclau, pour ce que chacun est maistre, & ou un excès de liberté est cause de seruitude.

208 SILVESTRI PETRASANCTÆ
rum & Monarcha ipsius est; sublatiſque or-
thodoxis Episcopis, qui sunt eius Optima-
tes. Ex quo fit, vt Synagoga tum Lutheri
tum Caluini vera ſit Anarchia, non abſi-
milis gehennę, in quâ nullus ordo ſed ſem-
piternus horror inhabitat.

Iob. 10.

3. Mox de legibus humanis loquens, ait
obtemperandum malis legibus potiùs eſſe,
quàm turbandam pacis publicę tranquil-
litate, & progrediens veluti nouus Plato

La force des loix huma- in Tractatu de legibus, ait
nes ne giſt pas en ce qu'el- legum humanarum vim fun-
les ſont iuſtes, mais en ce dari, non in eo quidem quòd
qu'elles ſont loix, & fai- iuſtę illę ſunt, ſed in eo quòd
êtes par celuy qui a an- ſunt latę ab illo, penes quem
thorité. poteſtas eſt eas condendi.

Trahitur nimirum hæc Molinæ ſapientia
ab Oraculo illo,

Sic volo, ſic iubeo; ſtat pro ratione voluntas.

At iniunxit Legiſlatori Plato, vt cauſam le-
gis ſemper legi adderet, quò ita videretur
iuſta eſſe, & mereretur populi conſenſum;
ſecùs verò agere dixit duros legiſtatores ac
tyrannos.

4. Vt breuior ſim, alia non recenſeo: hor-
tor dumtaxat Molinæum, vt aliis perſua-
deat, Monarchiam permagni ab Hugenor-
tis æſtimari. Refero autem me ad Sereniſ-
ſimum Iacobum Regem magnę Britan-
nię;

niæ; qui Puritanos ait Monarchiam vbiq̄ue destruere, & stabilire eius loco Democrati-
 am, vt in populos pro libidine soli domi-
 nentur. Quæ demum adfert de præstantiâ
 Monarchiæ, vereor quemadmodum acci-
 pientur à Batauis, qui longè aliâ vtuntur
 gubernationis formâ: & hanc eamdem ta-
 men Molinæus, Vir sibi numquam satis
 constans, cum summâ exaggeratione ali-
 quando laudauit.

In Præfat.
 Anatom.
 Armenian.

5. Alioquin haud ignoro, cuius alteri Po-
 liticæ gubernationi Monarchiam antefe-
 rendam esse: rectè enim Clarissimus Vir
 Erycius Puteanus, *Miserrimus*, inquit, *eo-*
rum status, qui pluriū & plebeiorum, & quod
sequi solet, popularibus odys diuisum Impe-
rium patiuntur. In diuinis humanisq̄, Mo-
nadis maiestas eminent; & Regimini apta: in
familiâ Pater, in grege Dux, in Republicâ
Princeps, in Vniuerso Deus. At multitudi-
nem imperantium nunc auaritia collidit, nunc
ambitio, nunc alia cupiditatum monstra. Hy-
dra sapius in Democratiâ inuenta, & quod
Demosthenes aiebat, bellua multorum ca-
pitum.

In Differ-
 tatione de
 inducijs.

CAPVT XXIV.

Iniustissimè Molinæus suadet opes omnes Clero & Ecclesiæ auferendas, tollendamque eius immunitatem.

Si nostre Religion estoit 1. **E**Xecrabile consiliū Re-
generalement receüe en **E**gi Christianissimo sug-
France, la Maiešté Roya- gerit Molinæus, suadens vt
le seroit plus exaltee, & sa Cleri opes & omnem immu-
puissance croistroit de nitatem supprimat, & vt Ec-
plus de moitié. clesiarū patrimonia surripiat.

Il n'y auroit en France Prædicat verò fore, vt Gallix
autre Iustice que celle du Regnum, si hoc fiat, floreat
Roy. deinceps quàm maximè.

Hoc enim verò est consilium Achitophel
 suadentis Absaloni eam defectionem ad-
 2. Reg. 15. uersus Dauid Regem & Parentem, & aded
 & 16. grauem in eum offensam, vt non nisi de-
 speratâ reconciliatione bellū auspicaretur.

Le Clergé seroit suiet aux loix 2. Ita Molinæus nouit
ciuiles, & seroit iusticiable de- desperatam fore recon-
nant les Iuges Royaux. Tant ciliationem, si à Principe
de terres nobles possedees par le laico Ecclesiarum bona
Clergé tombees en main morte, occupantur. hoc opus,
deuroient au Roy les mesmes hic labor est iam in Ger-
seruices & redevances, que les maniâ. Decretum Cæsaris,
autres terres possedés par la no- vt reddantur Deo,
blesse. quæ sunt Dei, demum

Math. 22.

etiam

etiam duos è Septem viris, antea Cæsari amicos & fidos, ad societatem belli cum Sueco, & aliis fœderatis, adegit. Hoc pariter impediuit summopere, quò minus Regnum magnum Britannia, olim erga sanctam Romanam Sedem obsequiosissimum, cù eâ in gratiam redierit. Tot enim & tam opulenta Cleri ac Cœnobiorum patrimonia, in Regium ærarium, aut in laicos alios transcripta, reconciliationem difficillimam reddiderunt. Sperandum est nihilominus, cùm Serenissimi Regis Caroli mens & maiestas sit æquitatis studiosissima; & cùm præfertim non sit abbreviata manus Domini, mereanturque Numinis propitij secundas aures iustissimæ preces, gemitus ac suspiria plurimorù, qui dolent nobilissimum Regnum præmi opprimi que hæresi tam diuturnâ ac pertinaci.

3. Ut redeam ad Molinæi iniquissimum ac detestabile consilium; lubet superiora tempora aliquantulum dispicere, ut in comperto sit, ad quorumnam Principum exempla trahere Ludouicum XIII. Christianissimum Regem adnitatur.

4. Henricus IV. Cæsar palàm Abbantias, Episcopatus, & Cœnobiorum opima prædia solitus nundinari, etsi tandem utcumque resipuit, & ad Canusium, Castrum

De his vide
Baronium.
Spondanũ,
Bzouium.

Hetruriæ, vulgari habitu, nudisq̄ue pedibus in Pontificis conspectum veniens, deprecantibus Mathilde atque Azonè eius viro, veniam obtinuit (exemplo Pœnitentiæ illustri sanè, ac numquam aliàs viso, si vera fuisset) de integro postmodum eadem patrauit, ideoq̄ue Germaniæ Proceres indicto eum comitio exauctorarunt.

5. Fridericus Imperator, vniuersam licet Italiam spolians, & in custodiam Cardinales ipsos conijciens, qui ex Galliâ Romam ad Concilium proficiscebantur, atque adeò Ecclesias diripiens, nihilominus eâ pecuniæ inopiâ laborauit, vt parari nummos ex corio demû iusserit, ne stipendia militi deessent.

6. Conradus item Cæsar, Episcopatus & res Ecclesiasticas distribuens, vti pretia tum adulterij tum præposteræ libidinis, in ea scelera tandem prolapsus est, vt coniugem, innocentissimam feminam, custodiæ traderit; nec alios modò sit hortatus ad vim eius pudicitia inferendam, sed ipsum filium incitauerit ad flagitium; renuentemq̄ue negauerit ab se genitum, affirmans procreatum à viro quodam peregrino, cuius vultui simillimus erat.

7. Vitiza VVisigothorum Rex, Hispaniam quidem à Romani Pontificis auctoritate submouit; sed vir fuit adeò ardens libidine,

bidine, vt non modò plenam vxoribus atque pellicibus Regiam haberet, sed ijsdem irretiret Episcopos & Sacerdotes; quò ita eorum exemplo liberiùs peccaret. Secuta est mox vltio diuina: siquidem Iuliano Comite, vlcifcente probrum filix à Rege compressæ, & euocante Saracenos ex Africâ in Hispaniam, cùm ij statim adfuerint, sibi omnia Rege superato subegerunt. Quare in his flagitiis, & in hoc schismate Regnum Gothorum, trecentesimo circiter anno quàm in Hispaniâ cœperat, defecit.

8. Recentiora sunt exempla, sed non minùs grauia, Henrici VIII. in Regno Britannix, qui in Bolenæ amorem effusus, & repudiatâ Catharinâ coniuge ac Reginâ, hæresim, quam scripto confutauerat, secutus, nec à bonis nec à sanguine Catholicorum manus abstinuit. Sed & publico edicto se caput Ecclesiæ in Angliâ dixit, ac denique Annam Bolenam delicias suas, adulterij compertam, capite damnauit. Ceterùm eundem Henricum Regem præda sacra omnino pauperem fecit: anno siquidem Regni xxxvi. post templa expilata, post direpta mille ampliùs monasteria, post decimas & prouentus sacerdotiorum Regio ærario attributa, nihilominùs eò egestatis est redactus, vt pecuniam adulterare ipsum

Nicol.
Sander. de
Schism.
Angl.

214 SILVESTRI PETRASANCTÆ
oportuerit. Cùm autem partem vndecimam ex cupro & stanno antea miscuisset argento, vix duas demum argenti vncias cum cupro & stanno retinuit. Quocirca ei pecuniæ Rex Eduardus dimidium pretij edicto publico ademit, Elisabetha verò eam alio edicto, vti spuriam, abrogauit. Cùm insuper, quemadmodum ex Annalibus Angliæ constat, plura solus vectigalia imposuisset Regno, quàm Reges alij simul ab annis quingentis, exigens tertiam prouentuum partem à subditis, & illos vinculis tradens, qui repræsentare censum imperatum detrectarent; adhuc in comperto est, ipsum nihilominus Regem maximè inopem fuisse.

9. Eat nunc noster Vates Molinæus, & ore fatidico canat, fore Regnum Galliæ dimidio opulentius, si prædia & latifundia Clero auferantur, &, si bona manus mortuæ, vt ipse loquitur, obligata sint Regi perinde ac bona laicorum. Friderici Cæsaris & huius Henrici Regis scilicet exempla confirmant vaticinium eius. Interim alia sectabitur vestigia Ludouicus Iustus Rex Christianissimus, semperque obuersabitur animo eius sanctus Ludouicus Rex, qui cùm recusaret sacerdotia conferre, malletque Prælati Ecclesiæ integrum esse, de illis dispo-

disponere; in ignem coniecit diploma Pontificium, in quo sibi offerri ea potestas dicebatur; affirmans satis grande onus relictum humeris suis, vt nimirum redderet Numini rationem de rebus temporariæ gubernationis, quas disponere ac distribuere debebat.

10. Obiter illud aduertere sit, tam iniquæ mentis Molinæum esse, vt Christianis Sacerdotibus minùs velit concedi, quàm concesserit olim Ioseph Prorex in Ægypto Sacerdotibus idololatriæ. *Emit enim omnem* Gen. 47. *terram Ægypti, vendentibus singulis possessiones suas præ magnitudine famis: subiicitq; eam Pharaoni, & cunctos populos eius, à nouissimis terminis Ægypti vsque ad extremos fines eius, præter terram Sacerdotum, quæ à Rege tradita fuerat eis: quibus & statuta cibaria ex horreis publicis præbebantur, & idcirco non sunt compulsi vendere possessiones suas.* Molinæus tamen omnia vellet eripi Sacerdotibus, quamuis suffragetur eis antiquissima possessio, & bona eorum ac decimæ sint inductæ iure diuino; solueritque eas, redux de pugnâ quinque Regum, Abraham figura laicorum, Regi Melchisedech Gen. 14. qui erat figura Sacerdotum.

11. Molinæus pariter nihil pensi ducit, beneficia Ecclesiastica è medio tollere, in-

Baron. ad
ann. Chri-
sti 501.

stituta à mille centum ampliùs annis: ex quo nimirum tempore, cùm solerent priùs Clerici ab Episcopo quouis mense stipem accipere, atque eâ sustentari, cœpta sunt Ecclesiæ prædia eis potiùs tribui; quæ beneficia fuerunt appellata, quoniam, vt loquitur in Epistolâ suâ Symmachus Papa, benè meritis tantùm ea concedi liceret.

Spondan.
in Auçt. ad
an. 1457.

12. Subit animum recordatio Ioannis Behaim tympanistæ, & pecudum pastoris; qui negans initio, decimas Clero esse soluendas, vitamque & mores Ecclesiasticorum lacerans, postea Regibus etiam vectigalia solui non debere, sed omnia communia esse, suasisit. Ita nimirum sensim ageret Petrus Molinæus, pastor gregis Carentonij; si vera memorat de Calvinistis Sereñissimus Rex Iacobus, vti alibi insinuauimus.

13. Quòd deinde Molinæus nollet in Regno Galliæ vllum Ecclesiæ tribunal, præter Regis Prætorium, esse, sed Clericos omnes subijci laicæ iurisdictioni, & causam dicere ante solos Iudices Regni; ac ne multis, adimi eis omnem immunitatem fori; sapit id enim uerò antiquum Christianismum, quem scilicet tam splendidè profitetur.

14. Atqui Constantinus Magnus rescriptum

ptum dedit pro eâ immunitate: imò & legem tulit, quâ potestas fieret quibusuis, seu Ecclesiasticam, seu laicam litem, & inter solos laicos agerent; vt omisso tribunali laico, prouocarent ad Episcopos, & in Ius potius ad eos irent. Quorum insuper sententiam esse ratam voluit, & quibuscumque sententiis aliorum Iudicium ac Præsidium anteferri perinde, ac si Imperator ipse in causâ pronuntiaffet.

Spondanus
ex Baronio.

15. Valentinianus quidem sustulit postea hoc ipsum Cleri forum; sed luit impietatis & iniustitiæ huius pœnas; quia tunc permisit Deus, vt Attila nobilissimas Imperij Romani Vrbes, Ticinum, Aquileiam & Mediolanum expugnaret.

16. Peculiariter in Galliâ non videtur posse Molinæus id absque notâ infamiæ suadere, si aliquando legit; Petro Cunerio, Aduocato Regio in Senatu Parisiensi, actione celebri hoc urgente coram Philippo Valesio Francorum Rege, vt Episcopis nimirum omnis temporaria Iurisdictio adimeretur, infringereturque libertas Ecclesiæ; Regem Episcopis litem adiudicasse, ex eaque re Catholici nomen promeruisse; at ipsi Petro Cunerio in Ecclesiâ Parisiensi adpositum ignominia perpetuæ monumentum: multò æquius vti que adponendum

AE mil.
Vigner.
Genebr.
Gualter.
Spondan.

218 SILVESTRI PETRASANCTÆ
dum Petro Molinæo, idem suadenti; cùm
præfertim falsò ac superbè appellauerit se
inscripseritq; Pastorem Ecclesiæ Parisien-
sis. Ceterùm notabile illud fuit, contro-
uersiam antedictam à Rege Philippo abso-
lutam fuisse ipso anniuersario die sancti
Thomæ Cantuariensis, qui fuit Ecclesia-
sticæ immunitatis inclytus acerrimusque
vindex ac propugnator.

C A P V T X X V .

*Afferitur consuetudo antiquissima ex oscu-
landi pedes Romanorum Pontificum.*

*Poz e dire, que la princi-
pale cause de la haine qu'on
nous porte, est, par ce que
nous defendons par la pa-
role de Dieu les droits de
nos Roys contre les usurpa-
tions des Papes, qui leur
font baiser leurs pantou-
fles.*

I. P Ræcipuam causam o-
dij aduersus Sectarios
affirmat Molinæus eam
esse, quia tuentur ex verbo
Dei Regum suorum iura,
aduersus inuasiones Pontifi-
cum, qui Reges eisdem adi-
gunt ad crepidarum sua-
rum oscula.

Sedani pariter ex hoc capite Pontificem
arguit superbiæ non ferendæ, quòd videli-
cet admitteret ad osculum pedum Princi-
pes, Reges ac Cæsares. Excepi ego, posse
ab ipso perinde argui superbiæ sanctum
Petrum, qui ad pedes suos Christum admi-
sit,

fit, vt eos lauaret extirgeretque: nam dixi, maiorem Regibus Christum esse, & esse plus lauare pedes, quàm eos osculari. Cùm autem responderet sanctum Petrum vtique id recusasse, adieci, saltem ab eâ superbix notâ immunes, ipso Iudice, non existimandos Apostolos alios, qui non recusauerant. Et quia Christus, *Quod vni, inquit, ex minimis meis fecistis, mihi fecistis*; assumpsi posse credi, dicere tunc pariter voluisse, quod Maximo ex meis fecistis, mihi fecistis. Num Romanus Pontifex est eorum Maximus, qui militant Christo & Deo?

Math. 25.

2. Voluit Molinæus sapientior videri, & de operibus misericordix tantùm affirmavit Christum ibi esse locutum; quasi non fuerit illa vniuersalis quædam enuntiatio, collecta quidem ex particularibus, sed complectens omnia, propter quæ promeremur vitam æternam. Ex quo genere negaueritne Molinæus esse inopum lauare pedes? quod egit præclaro exemplo Nicolaus II. quotidie dum Pontifex fuit; & quod agunt quotannis Feria v. Maioris hebdomadæ, tum quilibet Romanus Pontifex, tum Episcopi omnes.

Card. Pet.
Damian.

3. Operæ pretium est, vt ostendam morem omnibus sæculis receptum iniuste à Molinæo carpi; operæ pretium, inquam est,

220 SILVESTRI PETRASANCTÆ
est, aliquantulum à curâ referre moris eiusdem originem, ætatem & consuetudinem in Romano saltem Pontifice numquam intermissam.

Card. Baron. ad an. Christi 795.

Iosephus Stephanus.

4. Fabula est, Leonem III. Pontificem, passum stimulos carnis, ob mulieris formosæ osculum manui impressum, confestim sibi manum præscidisse; & tunc cœptum hoc induci, vt pedibus potiùs osculum imprimeretur. Olim nationes exteræ osculabantur pedes Principum supremorum; eorumque dein exemplo Caius, Caligula, Nero, Otto, Traianus, Adrianus, Antoninus, Diocletianus Romani Cæsares admitterunt salutantes, adeuntesque, ad genu & ad pedis osculum.

5. Non ignoro equidem, Ioannem Cuspinianum crimini vertere Pontifici Romano, quòd exemplo Diocletiani, calceamenta sua inornantis auro argentoque, vt accipere oscula magis pretiosa videretur, morem eiusmodi, quem vocat tyrannicum, inter Christianos induxerit; sed ignorare ipse videtur, id in vsu fuisse multò ante Diocletiani tempora, ac posse ijs osculis inesse religionem & sanctitatem.

6. Prætermitto esse multorum grauem sententiam; primos Christianos, cum ad pedes Apostolorum sua contulerunt bona,
pe-

pedibus eorumdem osculum dedisse; & natum inde morem, de quo iam agimus. Claudius certè affinis Principis Diocletiani, osculatus fuisse perhibetur pedes Gabiniij Presbyteri, à quo in fide Christianâ instruebatur. Hoc egit Præpedigna eius coniux cum Pontifice Caio, atque adeò Maximus, adhuc Ethnicus & Diocletiani consanguineus; quando ad eum Pontificem accessit, ut exponeret consilium Diocletiani de virgine Sufannâ.

Baron. ad
an. Christi
249.

7. Porrò iis osculis inesse religionem ac sanctitatem, satis insinuavit Tertullianus, dum refert; pœnitentes, cùm ab Ecclesiâ recipiebantur, solitos fuisse prosterni, & omnium qui adstarent vestigia lambere.

Lib. de
Pœnitentiâ
maximè
cap. 9.

Quin etiam diuus Ioannes Chrysostomus hoc præclare circumscribit, dum de sanctis Monachis, *Ad eos*, inquit, *abi, hospitare, accede, sanctos tange pedes; multò namque honestius est illorum pedes tangerè quàm aliorum caput. Dic enim mihi, si quidam statuarum pedes apprehendunt, quoniam regiam tantum habent figuram, tu ipsum in se habentem Christum non pedibus tenebis? Sancti sunt pedes, licet viles sint: inquinorum verò neque caput venerandum est. Sanctorum namque pedes magna potuerunt; quamobrem & vlciscuntur, cùm pedibus pulverem excusserint. Sic ipse.*

Chryf ad
Popul.
Antioch.
Homil. 59.

8. Multò magis hic honor Episcopis deferebatur, quorum utique pedes certatim etiam discalceare primi Christianorum studebant. Ideò res noua, & digna comploratu visa est, cùm sanctus Polycarpus ante rogam martyrio eius iam exstructum, soluto cingulo, & exutis vestibus, calceamenta ipse sibi detraxit, prohibitis Christianis, ne ad ipsum accederent. Ut enim acta Martyrij eius perhibent; *Qui tum luctus Christianorum fuit, qui dolor animi, cùm se id officij præstare sancto seni, quod antea semper præstare soliti erant, & certatim omnes appetebant, iam non posse conspexerunt?*

9. De sancto etiam Fructuoso Episcopo & Martyre id Prudentius cecinit his verbis:

Petrus
Halloix in
Vitâ sancti
Polycarpi.

Prud. de
Coronis.
Hymno 6.

Certant officijs p̄y sodales :

Plantis calceamenta dissolutis

Pronus detrahere studebat vnus.

Sed sanctus vetat ora Fructuosus

Inclinata premi ; Faceßite, inquit,

Ne nostram grauet obsequela mortem.

At quin ipse meos pedes resoluam,

Ne vestigia præpedita vinculis,

Tardis gressibus irruant in ignem.

10. De honore ad pedes Episcoporum Ecclesiæ, per Christi fideles, etiam in summâ dignitate constitutos, exhiberi magnâ tub-

submissione consueto, plenæ sunt sacrę Historiæ. Nonnulla suggero. Suidas in Leontio narrat, Leontium Tripolitanum in Lydiâ Episcopum, cùm euocaretur ab Eusebiâ Augustâ, feminâ superbi ac ferocis ingenij, respondisse in hanc sententiam: Si me ad te venire volueris debitâ Episcopis reuerentiâ conseruatâ, ego quidem ingrediar, tu autem de sublimi isto solio descendens, reuerenter mihi obuiam procedas, & caput meis manibus supponas benedictionem acceptura; ac deinde ego sedeam, tu verò adstes; cùm iussero signo dato, sessura. Si hæ inquam conditiones placuerint, veniam ad te; sin alio modo, non tam multa dabis, non tam magna poteris, vt nos, honore Episcopis conueniente neglecto, diuinum Sacerdotij institutum violemus.

Simeon Metaphrastes in Vitâ S. Basilij & Historiâ tripartitâ lib. 10. narrat, S. Basilium vnâ cum Eubulo suo præceptore cū venisset Ierosolymam, procidisse ad pedes Maximi Episcopi, & rogasse vt ipsos baptizaret. Idem Metaphrastes scribit, Anastasium Presbyterum coram S. Basilio se in terram humiliasse, & osculatum fuisse eius pedes.

Sanctus Ambrosius lib. 1. de Dig. Sacerd. cap. 2. & 5. & S. Augustinus Serm. 18. de Verbis

224 SILVESTRI PETRASANCTÆ
Verbis Domini, aiunt, Reges & Principes
procumbere solitos ad pedes Sacerdotum,
osculantes eorum manus.

Venantius lib. 3. Vitæ S. Martini de Im-
peratore Valentiniano Arriano narrat, quòd
cùm dedignaretur S. Martino exhibere re-
uerentiam, fuerit à Deo punitus, & conflagrauerit folium in quo sedebat, atque his
versibus rem describit :

*Hinc celer exiliyt rapiens se Cesar & ardens;
Martini genua amplectens pedibusq; volu-
tans.*

*Sicq; superbum hominem se agnoscere pœna
coëgit,*

*Vilia regna probans, & celsa cacumina cur-
uans,*

Imperiale caput Sancti ad vestigia subdens.

II. Si talis veneratio ad pedes Episcoporum Heroicis illis Ecclesiæ Romanæ temporibus fuit, non magnopere brachia iactabit admirabundus Molinæus, si videat quæ officia submissionis ad pedes Summorum Pontificum Imperatores aliquando præstiterunt. Sic enim Nicephorus lib. 5. cap. 25. narrat, Philippum primum Imperatorem Christianum anno 250. se prostrauisse ante pedes Papæ Fabiani, & idem habet Eusebius lib. 6. cap. 26. quemadmodum etiam de Constantino Magno, quòd pedes

pedes tamquam famulus duxerit per habenas equum S. Siluestri Papæ usque ad Palatium Lateranense.

12. Osculum verò pedibus Episcoporum dare solitos, ut iam iam ostensum est, & genibus eorum etiam Augustos & Reges aduolui consueuisse, Fortunatus Poëta satis insinuat; dum de Maximo Imperatore, quando excepit sanctum Martinum, illos versus decantauit, quos paulò antè attulimus. De Augustâ verò eius coniuge hæc addit:

Lib. 3. Vitæ S. Martini.

*Nec Regina pedes cessat lacrymosa rigare,
Sternens membra solo, suspendens gaudia voto.*

13. Quæ profectò fingi poëticè nemo sapiens exultimabit, cum narret eadem Seuerus Sulpitius, & cum nota in primis historia sit eiusdem sancti Martini, pateram Presbytero primùm, ac dein Augusto præbentis; & cum satis constet, ipsam Augustam ei conuiuium parasse, ac ministrasse instar ancillæ, solasque de prandio reliquias auide ac piè comedisse.

Lib. 3.

14. Ne Poëtis tamen solis pro hac re fides habenda videatur, sanctus Augustinus, *Ad Ecclesiam*, inquit, *curris, Episcopum videre desideras, ad pedes eius volutaris.* Sanctus Ambrosius, *Regum*, inquit, *colla ac Principum*

S. August. Serm. 18. de Verb. Apostoli.
S. Ambr. l de Dignit. Sacerd. c. 1.

cipum submittuntur genibus Sacerdotum. Et

S. Hier. in
Epistol. ad
uersus erro-
res Ioannis
Ierol.

sanctus Hieronymus perinde testatur con-
sueuisse plebem Episcopis occurrere, ac se
prostrernere ad eorum exosculandos pedes.
Hic honor autem multò magis exhibeba-
tur Romano Pontifici, qui est Episcopus
Episcoporum.

Deut. 33.

15. Certè cùm prædixerit Moyses, ad-
eundos pedes Dei, & hauriendam ab eis do-
ctrinam cæli; & cùm Isaias hæc vaticina-

Isai. 49.

tus fuerit: *Erunt Reges nutritij tui, & Regi-
na nutrices tua: vultu in terram demisso ad-
orabunt te, & puluerem pedum tuorum lin-
gent;* cur non existimandi sunt pedes Ro-
mani Pontificis, esse pedes Dei, si pedes si-
mulacri regij pedes Regis vocari solent? aut
quæ alterius vaticinij magis consentanea
interpretatio adferri potest, nisi vt dica-
mus, eum prædixisse futurum aliquando, vt
Reges & Principes magni oscularentur pe-
des Ecclesiæ in Romano Pontifice, & in
aliis Episcopis eius? Qui Ecclesiæ filij sunt,
gaudent utiq; ob hanc eius ingentem glo-
riam; ob eandem verò Sectarij rumpuntur
inuidiâ, quia Ecclesiam matrem non agno-
scunt, nec tantis illius honoribus dele-
ctantur.

16. Iam vt peculiariter ostendam, con-
suetudinem hanc non fuisse intermissam,
quod

quod saltem spectat ad solos Romanos Pontifices; aduersus quorum crepidas Molinæus dictionibus suis auditus est concrepare; inclytos aliquot Principes recensebo, qui hoc obsequium eis præstitere.

17. Iustinus Imperator, Constantino- poli egressus, & ad duodecimum lapidem obuius Romano Pontifici, pronus venientem adorauit. Iustinianus II. illatas ab se iniurias Pontifici Romano gloriâ illustris obsequij compensaturus, Constantinum Papam inuitauit Constantinopolim; venienti obuios misit Tiberium filium & Cæsarem, Cyrumque Patriarcham cum Senatu & Populo. Ipse autem, quia tunc Nicææ in Bithyniâ morabatur, eidem occurrit Nicomediæ, ac se ad pedes illius osculandum prostrauit.

18. Carolus Magnus adhuc Rex, postquam Desiderium prælio fufum & malis domitum regno exuerat, Romam veniens, Adriani Pontificis pedes non prius osculatus est, quàm osculum impressisset omnibus gradibus ipsiusmet atriij, in quo eiusdem Pontificis solium spectabatur. Ludouicus Pius exemplo tam gloriosi Parentis Stephanum Quintum Pontificem in Galliis ita excepit, vt se ad pedes ipsius in primo accessu ter aduoluerit, ac dein equo insi-

Anastafius,
Baron. ad
an Christi
525. &
710.

Spondanus
cx Baronio

Anastafius,
Baron. ad
an. Christi
816.

228 SILVESTRI PETRAS ANCTÆ
dentem Remos Urbem regiam ipse pedes
introduxerit. Alter Ludouicus item Cæsar,
& Lotharij filius, Romam profectus, oscu-
lum obtulit pedibus Sergij II. nec aliter ex-
cepit Nicolaum, alterum Pontificem, ad
sua castra venientem; frenoque duxit equum
eius, dum accederet, recederetque.

Anastafius,
Baron. ad
an. Christi
858.

Baron.
an. Christi
1177.

19. Fridericus Ænobarbus Viterbium
ad Adrianum IV. veniens, speciem quam
dixi Pontificiæ maiestatis renouauit: nam
pedes obuiam prodijt, descendentem ex equo
stapedam tenuit, ac functus est munere Stra-
toris, ex Procerum & totius exercitus de-
creto atque sententiâ. Quod nobile Impe-
rij sui rudimentum etsi pari obseruantiam er-
ga Alexandrum III. aliquamdiu profecutus
non est: attamen post successus improspe-
ros expeditionum suarum, agnoscens cum
hominibus sibi bellum non esse, sed cum
Deo, Pontifici eidem Venetiis ante fores
sancti Marci, exutus chlamyde, ac procum-
bens humi, pedes osculatus est, rursusque
Stratoris munus obiuit. Post obitum verò
illius Cælestinus III. filio & coniugi, sedens
in folio, ita Imperij diadema dedit, ut illud
vterque sumerent de pedibus ipsius.

Anastafius,
Baron. ad
an. Christi
753.

20. Ut Reges quoque Imperatoribus ac-
censeam, Pipinus Rex Stephano II. Ponti-
fici in Galliis osculatus est pedes, frenum
equi

equi tenuit, & ad Regiam deduxit. Ludouicus Balbus Ioannem VIII. Pontificem pari honore excepit Lugduni more maiorum. Ludouicus Franciæ, Henricus Angliæ Reges Alexandro III. apud Ligerim fluuium præstò fuerunt, & pedites dextrâ læuâque frænum equitantis rexerunt vsq; ad hospitium; & cum hi duo potentissimi Reges in dissidio magno essent, mirè tamen consenserunt, vt Christi Vicario obsequerentur. Cum eadem obseruantia Lugduni adfuere Clementi V. tres Reges, Philippus Franciæ, Eduardus Angliæ, & Iacobus Aragoniæ; dum ibi in Ecclesia sancti Iusti à Cardinalibus Pontifex solemnè ritu inauguraretur. Rogerius Siciliæ Rex cum liberis suis, prope sanctum Germanum, & prope montem Cassinum, se ad Innocentij pedes quàm demississimè prouoluit, idque egit perinde cum Adriano IV. Rex item Siciliæ Guilielmus.

Robertus de Monte in Appendice ad Sigebertum.

21. Vt nihil dicam de Luitprando Rege Longobardorum Urbem Romam oblidente, cui videlicet tamquam hosti demittens se Gregorius III. tantam obseruantia necessitatem dedit, vt confestim ad illius pedes acciderit, & veneratus sanctorum Apostolorum corpora, absque alio damno cum exercitu suo abierit. Et quia Rex At-

Anastaf. in Greg. II.

230 SILVESTRI PETRASANCTÆ
tita etiam reueritus est sanctum Leonem
Pontificem, discat Molinæus vel ab his
duobus saltem barbaris Regibus, Romano
Pontifici obsequium deberi.

22. Neque est cur aliquis excipiat, Pon-
tifices passim haud perinde sanctos esse, at-
que erat sanctus Leo: quia profectò nemo
Catholicus hîc debet permoueri; neque
enim Pontifex colitur, quia ipse sanctus est,
sed quia est Christi Vicarius, ac Petri suc-
cessor. Qui secùs iudicant, sentire idem vi-
dentur ac Serenissimus Rex Iacobus, ex cu-
ius ore Isaacus Casaubonus affirmavit, hæc
se aliquando accepisse: *Rebus ipsis probet
Romanus Pontifex, non suam se, verùm Dei
immortalis gloriam querere, & populorum
pacem, concordiam ac salutem sibi esse cura.*
*Tunc Serenissimus Rex, quod in Monitoriâ suâ
dudum est protestatus, sine cunctatione pri-
mas illi deferret, ipsumq; πάσης τῆς ἐκκλη-
σίας προνοεῖν, cum Gregorio Nazianzeno di-
cet non inuitus; hoc est, fatebitur totius Ec-
clesiæ prouidentiam habere.*

23. Sanè fuerunt in XI. potissimum sæ-
culo Pontifices parum consentanei muneris
magno & sacro, quod in terris gerebant.
Attamen quotquot eo tempore Cæsares ac
Reges dominabantur, supra modum erga
illos obsequiosi erant; quia in illis non mo-

NOTÆ IN EPIST. MOLINÆI. 231
res ipsorum, sed Christi Vicariam potestatem reuerebantur.

24. Legatos quoque Romani Pontificis Principes verè Catholici coluerunt omni honore præcipuo; in eisque agnouerunt umbram Petri. Ioannes Angliæ Rex Richardo fratre interempto, expilatis ædibus sacris, & contempto fulmine Pontificij anathematis, tandem admonitus crebris infortuniis, pacem ab Innocentio III. exorauit; & prostratus humi, excepit Legatum eius, Regiumque diadema ponens ad eiusdem pedes, non nisi sexto post die, & instar beneficij quidem magni, recepit; tunc verò Angliam atque Hiberniam Sedis Romanæ stipendiarias fecit.

25. Nihil attinet dicere de S. R. I. Electoribus, qui primum honorem deferunt in confessu Legatis Pontificiis, & in omni congressu. Ita Colonix institutâ publicâ Supplicatione, Ioannes Baptista Castaneus Archiepiscopus Rossanensis, & Apostolicus Legatus, medius inter Gebardum Truchesium Colonensem & Iacobum Treuirensis Electores, processit: post eos verò sequebantur, Iulius Antistes Herbipolensis Cæsareus tunc Orator Carolus de Aragoniâ Dux Terræ nouæ Orator Hispani Regis, & Philippus Dux Arschottanus Ora-

Mich. ab
Isselt lib. I.
de Bello
Colon.

232 SILVESTRI PETRASANCTÆ
tor Prouinciarum Belgij. Perinde in Ma-
ximiliani Regis Romanorum inauguratione
sedit Francofurti supra Electores Ponti-
ficius Legatus, & infra ipsos Legati alio-
rum Principum ac Regum.

Petrus
Suarezus
in Hist.
Conc. Tri-
dent. ad
an. 1562.

26. Constat insuper, vmbra Petri ex-
tendi quoque ad Episcopos Orthodoxos :
sic in Nicæno Concilio trecentorum am-
plius Episcoporum, Constantinus Magnus
postremsus sedit. Nec deest qui scribat, olim
Reges Hispanos, quoties adirent Synodum
Episcoporum, humi pronos toto corpore
solitos terram exosculari; nec ex pauimen-
to antea exurgere, quàm Episcopi eos, cir-
cumfusus pedibus suis, erigerent, & in sellâ
consentaneâ ipsorum dignitati collocarent.
Henricus Bauarus Rex Germaniæ & Otho-
nis III. successor in Imperio, tum in Syno-
do Francofurtensi, tum in quouis alio Epi-
scoporum conuentu, quoties alloqui eos
vellet, toties se humi prosternebat, nec sur-
gebat, nisi eleuaretur brachijs sancti VVil-
legisi Archiepiscopi Moguntini, qui Syno-
do præerat. Robertus Francorum Rex me-
morabile obsequium Lamberto Episcopo
Lingoniensi sponte suâ exhibuit: nam cū
is corporis mole grauis penderet pedibus è
subsellio admodum elato, motus commise-
ratione Rex, manibus propriis suppedaneū
ad

Leo Ca-
strius ex
Cod. v. r.
Or. d. sancti
Benedicti.

ad pedes illius tulit. Sileo Clotharium Regem item Francorum, qui ad pedes sancti Lupi Episcopi Senonensis accidit supplex. Quæ utique consuetudo cum tot maximorum Principum exemplis confirmetur, deberet Molinæus, si vere Christianus est, dolere potius intermissam eam fuisse, quantum ad Episcopos attinet; non autem queri, hanc eandem honoris magni prærogatiuam soli iam Romano Pontifici præstari.

27. Ceterum si adscribere hoc superbiæ adhuc nihilominus velit, respondere possum, quod aliquando Diogeni Plato respondit, dum is sordidis pedibus eius puluillos elegantes protereret, dicens, Calco Platonis fastum. respondit enim: *Calcas quidem, sed maiore tamen fastu.* Quid enim hominis est Molinæus, qui carpere audeat & criminari facta Summorum Pontificum, Cæsarum, Regum ac Principum; quæ sunt scripta utique in cælis, & consignata omnium historiarum monumentis? Enimvero tametsi ea superbia esset, adhuc maiori superbiâ id reprehenderet Molinæus: sed genius nimirum hic est Calvinistarum, quem describit graphicè Serenissimus Rex Iacobus. *Quid interest, inquit, gloriosi Nebuchadnezaris superbia præpostera Puritano-*

234 SILVESTRI PETRAS ANCTÆ
rum humilitati? qui dum paruitatem suam
asserunt, & testantur in publico omnes homi-
nes esse vermes, Regibus tamen leges dare vo-
lunt, & à nemine accipere, à nemine redargui.
Certè plus est sub nigro huius pileo superbiæ,
quàm sub Alexandri Macedonis diademate,
vt de Diogene simili casu dictum fuit. Sic
ipse Rex.

In Basil.
dorol. 2.

28. Interea vel dum hoc pacto immur-
murat Molinæus, & incassum Romani
Pontificis crepidas remordet, Ludoui-
cus XIII. Rex Christianissimus, vt dixi, ho-
noricentissimam Legationem Viro Prin-
cipi glorioso & strenuo demandavit:
quam dum exponeret Regius Orator, ita
de inclyto Rege suo hæresum domitore lo-
cutus est: *Pedibus tuis Apostolicis prouolu-
tus, eorum osculo cultum & obedientiam ex
animi sententiâ tibi præstat & exhibet. Quin
etiam Excellentissimus D. Comes Geor-
gius Ossolinus, Vladislai Regis Poloniæ
Legatus, & tum ab hoc munere tum ab
eloquentiâ præstantissimus Orator, ita est
auspicatus Orationem suam: Venit iterum
Romam Vladislaus, Pater Beatissime, & qui
nuper Barbaricis ornatus laureis ad tuos pedes
venerabundus iacuit, is hodiernâ die triplici
cinctus diademate, ante hanc Apostolicam Se-
dem tuam, per me Oratorem suum supplex pro-*
cum-

cumbit. In progressu autem, *Quàm latè*, inquit, à *Carpathijs montibus ad Caspium mare*, à *glaciali Oceano ad Pontum Euxinum* patet *Europa*, totum id, *genuflectente Vladislao*, ante *thronum tuum prosternitur*, *Pater Beatissime*. Item post Regni nobilissimi descriptionem, *Talis itaque*, inquit, & *tanta Polonia ad tuos pedes prona procumbit*, *Pater Beatissime*: *illud collum nullius umquam iugū ferre solitum*, *illas manus liberas*, *illum animum excelsum*, & *ad imperandum natum*, *Regis sui exemplo*, *maiorum instituto*, *Tibi submittit*.

29. Si hæc exempla defuissent, & à more tam laudato ac perueteri *Europa* uniuersa descisceret; profectò surgerent, & uerent in Iudicium exteri Reges, & Christiani recentis, intermissamque eiusmodi obseruantiam iure quàm optimo exprobrarent. Videlicet quando ad Gregorium XIII. inclytæ famæ Pontificem Legati ex Iaponiâ uenerunt, is quiungebatur Legatione *Protasij* Regis *Arimanorum*, Epistolam dedit ita inscriptam: *Reddatur Epistola Magno illi & sancto Domino*, quem *adoro Dei uices gerentem*. & subscriptio eius erat: *Sanctitatis uestræ substernitur calceis Dominus Protasius*. In ipsâ dein Epistolâ hæc legebantur: *Cùm Sanctitas uestra Christianorum*
gre-

236 SILVESTRI PETRASANCTÆ
gregem uniuersum moderetur & pascat, val-
dè mihi fuit optatum istuc venire, optauig^z co-
ràm humi stratus magna cum submissione ex-
hibere illi obedientiam, & post pedum oscula
Beatorum, eosmet meo capiti superponere.

30. Alter qui erat Legatus Francisci Re-
gis Bungi, Epistolam reddidit ita inscriptã :
Adorando, & Cali Regis locum in terris ob-
tinenti, magno & sanctissimo Papa. subscri-
ptam verò: Sanctissimis pedibus Beatitudinis
vestra substratus Franciscus Bungi Rex. Por-
rò in eâ, Nisi me bella, inquit, senium & affe-
cta valetudo impedirent, conferrem ipse me
ad visenda & veneranda sanctissima isthac
loca: ac simul obedientiam exhibens, pedes ve-
stra Sanctitatis, post pia ipsorum oscula, capi-
ti meo superimponerem, & sanctissimã vestrã
manu pectus meum signo Crucis muniendum
curarem.

31. Tertius Legatus Bartholomæi Prin-
cipis Omuranorum Epistolam habuit, cu-
ius inscriptio erat: *Sublatis manibus adorans,*
offero hac sanctissimo Domino Papa, magni
Dei vices gerenti. subscriptio autem: Ego
Dominus Bartholomæus sanctis eius pedibus
humi substratus. ac demum in Epistolâ ipsâ,
AEquum, inquit, sanè fuerat, memet maria
transmittere, ipsumq^z ad vestram Sanctita-
tem venire, sacrosq^z eius pedes, post pia illo-
rum

rum oscula, super meum caput imponere. Reponere illud licet: Multi ab Oriente & Occidente venient, & recumbent cum Abraham, & Isaac, & Jacob, in regno calorum: filij autem regni eijcientur in tenebras exteriores. Vt absolute, consultius multò Molinæus damnare atque execrari potuisset osculum illud hircosum, quod Candidæ suæ Beza promisit; ac intereà permittere, vt pergant alij qui ducuntur spiritu Dei, pedes eiusdem Dei in illius supremo Vicario piis osculis venerari.

Matth. 8.

CAPVT XXVI.

An rectè Molinæus queratur, volumen Scripturæ sacræ Regibus negari.

1. **N**OS, inquit Molinæus, hoc infortunij habemus; quòd nimirum, sicut Scriptura sacra liber est qui subtrahitur & clauditur Regibus, ita in his quæ spectant ad libertatem immunitatemque Regnorum suorum nihil capiunt iidem Reges, nisi per eos interpretes & Magistros, quos Papa per ventrem sibi obstrictos habet; hoc est, nisi fallor, per eos quibus tribuit prouentus magnos, atque opulenta Sacerdotia.

Nous auons ce malheur, que comme l'Écriture sainte est un liure qu'on cache aux Roys; aussi en ce qui concerne la liberté, & indépendance de leurs couronnes, ils n'en apprennent rien, que par ceux que le Pape tient liés par le ventre.

2. At

2. At ego alibi ostendi, Ministros & Prædicantes potiùs ventre duci, sicut oues & boues, & pecora campi: ad eos itaque spectat quidquid Molinæus iam exprobrat fidei Pontificis Romani ministris. Falsò deinde asserit, Scripturam sacram Regibus subtrahi, cum ij maximè illam euoluere debeant, vt discant regnare ac iusta decernere. Erit certè immortalis gloria Alphonsi X. Regis Castellæ, qui cognomento Sapiens appellabatur, quoniam, licet immensis negotiis obrutus esset, decies & quater nihilominùs vniuersa Biblia cum Commentariis peruoluit.

Trithem.
Genebr.
Spondan.

3. Olim autem noui Reges Hebræorum describere sibimet volumen Legis propter eà iubebantur. Sed cauit Spiritus sanctus tamen cælesti consilio, ne illud idem volumen Legis exscribendum acciperent Reges ab aliis, quàm à Sacerdotibus Leuiticæ tribus; ita enim Moyses præcepit: *Postquam sederit in solio Regni sui, describet sibi Deuteronomium Legis huius in volumine, accipiens exemplar à Sacerdotibus Leuiticæ tribus, & habebit secum, legetq; illud omnibus diebus vitæ suæ, vt discat timere Dominum Deum suum.* Et fortasse apud Hebræos idèd ritus inaugurandi nouum Regem hic erat, vt in capite Regium diadema, volumen

Legis

Deut. 17.

Legis in manu eius collocaretur; cum ijsq; potestatis simul & sanctitatis insignibus inungeretur, acclamareturque postea lætissimum illud, *Vivat Rex.*

4. En Molinæ, Spiritus sanctus prævidit induendas à Sectariis in sacrum volumen innumeras & enormes corruptelas; & idcirco præcepit, vt Reges illud à Sacerdotibus legitimis acciperent. Legatur Geneua Plagiaria Petri Cottoni, & in comperito erit, quantâ & quàm sacrilegâ temeritate soli Geneuenses Verbum Dei scriptum adulterarint. Quòd si ei tamquam Iesuitæ fidem negauerit Molinæus, etsi res ipsa loquitur; credet saltem Serenissimo Iacobo In Colloq. de Hamptoncour. Regi Magnæ Britannæ, qui affirmat, se non inuenisse versionem Scripturæ sacræ deteriorem, quàm sit Geneuensis.

5. Si deinde in codice ipso vitia non forent, venenum saltem inueniretur in eius spuria explanatione; nam, vt verissimè scripsit sanctus Hieronymus, interpretatione In Epist. 1. ad Gal. peruersâ, de Euangelio Christi, hominis fit Euangelium; aut, quod peius est, diaboli.

C A P V T XXVII.

Refellitur obiter fabula Papissæ Joannæ.

1. **A**bsoluere hîc deberem cum Epistola Molinæi, nisi quòd ille Sedani coràm de Sede perforatâ ineptissimè garruit, id à me iam deberet commemorari. Ab eâ nimirum auspicatus pugnam, satis insinuauit, masculinum robur à se frustrà expectari.

2. Conatus sum eidem explicare, Romanum Pontificem simul Ecclesiæ vniuersalis præsidem esse, simul esse Episcopum particularis Ecclesiæ Romanæ. Vti verò hanc alteram personam refert, possessionem Romani Episcopatus ab ipso adiri in Lateranensi Basilicâ; in cuius porticu perantiquâ, etiam nunc hoc distichum inscriptum est:

*Dogmate Papali datur, ac simul Imperiali,
Quòd sim cunctarum Mater caput Ecclesi-
arum.*

3. Sed & adieci, nusquam ibi perforatam sedem spectari. Cùm verò Pontifex in Lateranum proficiscitur, iam est inauguratus Papa Ecclesiæ vniuersalis; hoc est, Vicarius Christi, & successor Petri: nam hoc fit antea in Vaticano, legitimâ Cardinaliû
suf-

suffragatione pariter, atque eorum adoratione: ex quo apparet, quale sit delirium, fingere, de vero Pontifice primùm in Laterano deliberari, explorando sexum eius in sede perforatâ, quam ibi esse adhuc Molinæus comminiscitur.

4. Tum ipse affirmavit, scire se meliùs cærimonias Romanas, quàm ego illas umquam sciuerim: proinde cùm ei locuturo aures secundas darem, narrare incepit, Pontificem statim ab Electione ad Ecclesiam Lateranensem ire, & habere obuios primùm Iudæos, promentes Moysis Pentateuchum; Pontificem tamen ritus eorum contemnere, atque in eodem loco falsas aureas monetas distribuere, illudque profiteri, *Argentum & aurum non est mihi.* Dein Actor. 3. Cardinalibus in Laterano erogare nummos aureos, atque usurpare interim verba illa, *Dispersit, dedit pauperibus.* Psal. 111

4. Cùm verò permittat sacram Hostiam aduehi equo, ex cuius collo crepitet tintinnabulum, dixit Molinæus eum in sede sublimi gestari humeris Regum & Principum. Adhæc manus eum proluere, prægustante aquâ, metu veneni, eo qui ex gutto in polubrû illam infundit. & tum adiecit, ad flagitium paratos in Italiâ nos nimiû videri; deniq; in sede perforatâ sexum eius explorari.

Q

5. Ri-

5. Rifum ægrè ij, qui mecum aderant, tenuerunt, dum audirent magistrum tam peritum Romanarum cærimoniarum; nec fuit necesse omnia referre, quæ tunc fiunt in Vrbe, si vñquam aliàs, frequentissimâ, cùm existit in Codice impressa. Negauit du taxat, à Pontifice falsos nummos distribui, aut equo tunc aduehi sacram Hostiam. Neque enim id fieri solet, nisi quando peregrè Romanus Pontifex proficiscitur.

6. Fit autem, ne absque Viatico cælesti, aut sine Hostiâ Summus Sacerdos viam in-
eat; sed hæc potiùs eum, quemadmodum olim Arca Testamenti Israëlitas, antecedit; & fit quidem honorificentissimè, cum equitatu, cum aulâ & satellitio, vehiturque candido ac miti equo, cum tabernaculo aurato supra ephippium purpurâ & auro illufum, ex cuius tabernaculi tholo tintinnabulum auditur, ac videtur perpetuò suggerere illud: *Hic Deum adora*. Quid Molinæ in his reprehendas? Eucharistiam in iumento ferri? Christus in triumpho, sedens supra pullum asinæ Ierosolymam intrauit.

7. Quod ait deinde, Pontificem gestari humeris Regum ac Principum, hoc pariter falsum est, vbi enim Romæ sunt Reges, aut Principes magni, qui Regibus proximi ha-

Zachar. 9.
Matth. 21.
Luc. 19.
Ioan. 12.

ha-

habeantur? famulos fortasse, quos à pedibus habet Pontifex, & qui amicti togâ rubrâ talari eum in sellâ circumferunt, credidit Molinæus esse Reges & Purpuratos.

8. Ceterum haud nouum esse hoc de- An. Christi
673.
cus Romani Pontificis, vel ex eo potest conijci, quòd Synodus Episcoporum, coacta septimo sæculo in Lusitaniâ, sanxerit, ne procedentes in sanctorum Martyrum celebritatibus Episcopi, ferentesque à pectore suspensas eorum Reliquias, circumuehantur humeris Diaconorum in sede gestatoriâ: propterea quòd ferri à Diaconis succollantibus videretur esse proprium solius Romani Pontificis, nec soleret id ab eo aliis concedi, præterquam interdum alicui ex Patriarchis, sed ita tamen, vt infimi ordinis Clerici, aut certè laici, non autem Diaconi, sellam gestarent. Consuetudinem hanc itaque retinet Romanus Pontifex, non sine maiori adhuc moderatione; quia rarè & in magnis solemnitatibus, nec à Diaconis aut Clericis, sed à laicis & famulis notæ secundariæ, vel infimæ, gestatur.

9. Quòd item prægustari aqua solear, dum Pontifex manus abluit, sit potiùs dignitatis quàm necessitatis causâ; quemadmodum prægustantur tum cibi Magnatum ac Regum in mensâ, tum in Missæ

244 SILVESTRI PETRASANCTÆ
Pontificiæ sacrificio, ante oblationem, pa-
nis & vinum, quæ offeruntur. An verò eam
nocendi occasionem arripuerint aliquando
viri conscientix depositæ, & an certa sit
historia Henrici Imperatoris, seu veneni
propinati in ablutione post Eucharistiam
in oppido Hetruriæ Bonconuento, alij de-
finient. Referunt saltem annales Ecclesia-
stici, Victori I I. paratum in Calice virus,
dum ineunte Pontificatu Aris perlitaret, &
miraculo rem patefactam, priusquam fraus
Pontifici noceret.

Naucl.
Cuspin.
Spond.

10. Attamen, vt dixi, satis constat, Ma-
iestatis magis quàm necessitatis causâ eum
morem inductum fuisse, alioquin mille no-
cendi artes sunt, & suppetunt semper se-
creta nocendi consilia, aduersus quæ videat-
ur inutiles industria omnis. Cleopatra ni-
mirum Antonio metuenti gratificationem
eius, nec nisi prægustatos cibos sumentis, il-
ludit, extremis coronæ floribus veneno illi-
tis. Mox enim procedente hilaritate, inui-
tauit Antonium vt coronas biberent; sed
incipienti hautire, nec ita insidias timentis,
oppositâ manu scyphum eripuit: deinde
vni dedit mancipio è custodiâ educto, qui
bibere iussus, illicò exanimatus est. Cleo-
patrâ insinuante, incassum ab Antonio ca-
ueri venenum; quod si vellet, vel cum nouâ
illâ

Plinius
lib. 21. c. 3.

illâ prægustantium diligentia, ei propinari potuisset.

11. Sed his prætermisissis, præcipuè quod spectat ad sedem perforatam, responderem equidem fusiùs; nisi me actum agere, & operam ludere arbitrarer. Satis fuerit indicasse, Marianum Scotum, post annos ducentos & triginta, Papissæ Ioannæ opprobrium, quasi ea successisset Leoni IV. Sedi Romanæ affinxisse; cum ante ipsum integris duobus sæculis, Scriptores nulli, aut Religionis Catholicæ amici, detestando facinus, aut inimici illud exprobrando, de illâ meminerint: imò cum Leo IX. Græcis, hostibus Ecclesiæ Romanæ, exprobrauerit, Patriarchas aliquoties Eunuchos, & vnam demum feminam, in sede Constantinopolitanâ sedisse. Nec vnquam sanè id commemorasset, si maiore infamiâ Romana Sedes habuisset Papissam Ioannam.

12. Quod superest itaque, suaderem potius Molinæo, vt in Caluini sectâ introduceret vsus huius Sedis perforatæ; memor vtique, Regnum Angliæ Papissam nostro æuo coluisse, hoc est Elisabetham Reginam; quam Episcopi & Clerus vniuersus, vti prælidem factorum, agnouerunt; permiseruntque collo muliebri caput Ecclesiæ agglutinari; nescio maiore

246 SILVESTRI PETRASANCTÆ
dixerim opprobrio virorum, an delirio femi-
ninarum. Quod sanè dedecus, quia scien-
tes prudentesque Sectarij admiserunt, ma-
iorem infamiam eis patit, utpote in re com-
pertâ; quàm non pepererit Ecclesiæ Roma-
næ res conficta: etenim ex errore dumtaxat
Papissam ea fingitur habuisse.

13. Si vellem ego magis verosimilia iam
promere, dicerem, superiore anno ex An-
gliâ scriptum fuisse, vnum ex Prædican-
tibus, qui cùm esset hermaphroditus, diu
vir & maritus fuerat, muliebria passum à
proprio vernâ, & ex eo concepisse: tanto in
luxuriam furore agebatur. In quam rem
lusit ingeniosè, qui Epigramma de eo argu-
mento scribens, Caluino gratulatus est pro-
paginem tam fecundam; in cuius nempe se-
ctâ, quemadmodum ipse loquebatur,

Vir mulierq; parit.

14. Sic Euangelij reformati miracu-
lum fuerit, vnum ministrum Verbi re-
pertum, qui simul & frater & soror, &
mater & pater posset appellari. Hæc sal-
tem referuntur fide maiori; cùm non pe-
tantur ab annis ducentis aut trecentis,
sed à paucis omnino mentibus, in quo
temporis exiguo spatio est minor libertas
fingendi mentiendi que. Profectò si hæc ve-
ra historia est, Calvinistæ referent in anna-

les suos portentum luxuriæ, quale antehac numquam legimus; si figmentum est tamen, fabulâ fabulam refellere quis vetat? ●

15. Hæc scripsi aduersus hærefes, errores & calumnias Petri Molinæi, typis edenda; vt ei, aut saltem aliis, Catholicis præferatim, profint. Parui verò diuo Augustino, i. de Trinit. c. 3. qui optandum esse ait, vbi Hærefes vigent, vt quicumque aliquâ scribendi facultate præditi sunt, ij scribant omnes, etsi non modò de rebus iisdem scripturi sunt, sed eadem etiam aliis verbis fortasse scripturi.

16. Quòd si ad ista Molinæus, aut quisquam alius respondere voluerit, hortor & moneo vt technas & subdolos circuitus, in quibus soli ambulant impij, deuitet; viâque rectâ in aciem veniat, & gradum gradu, pedem pede, vt aiunt, premat. Hoc est, assumat quæ dixi; expendat num aduersarij dictèria, vel Hærefes, iuxta veritatis normam confutauerim, an potiùs declinauerim ictû, dissimulanterque alia tractauerim. Promissum eram Sedani, me scripturum modestè ac pro veritate; nec vsurum oratione aculeatâ, quâ vti Molinæus potissimum solet; stetisse me promissis, arbitror. Ceterum paratus sum & ego, pro veritatis defensione, & pro nomine I E S V contumeliam pati. Actor. 5.

INDEX CAPITVM.

 APVT PRIMVM. *Prædicantium egestas & opprobrium, arguunt eos falsa ac vanissima Religionis.* Pag. 2

CAP. II. *Ostenditur, omnem huius nostri æui hæresim esse sacrilegam nouitatem.* 12

CAP. III. *Expenditur an verum sit, Sanctos recentes in Italiâ venerationem adimere Sanctis antiquioribus.* 32

CAP. IV. *An verè Molinaeus dicat, Pontificem iactare, novos fidei Articulos à se condi posse, & se debere in terris vocari Deum.* 46

CAP. V. *Confutantur alia calumniae Molinaei aduersus opes Ecclesie Romanae.* 53

CAP. VI. *An Pontifex mutauerit seras & portas regni calorum.* 57

CAP. VII. *Confutantur alia calumniae Molinaei, quibus præsertim ait Romæ omnia vendi.* 64

CAP. VIII. *An rectè Molinaeus sentiat de Hierarchiâ Ecclesie, & de statu Religionis, hoc tempore, in Germaniâ & in Belgio.* 71

CAP. IX. *Refellitur calumnia Molinaei, quâ docere ait Iesuitas, occidi posse Principes & Reges, & ex eorum Gymnasijs plurimos parricidas produisse.* 82

CAP. X. *Arguitur summa impudentiæ Molinaeus, ostenditurq; hæreticos potius docere,*

occi-

occidi posse Principes & Reges. 99

CAP. XI. *An rectè Molinaus exprobret, Romæ manare simul exempla vitiorum & Fidei decisiones.* 111

CAP. XII. *An rectè in vrbe Româ & Iudæi tolerantur & Hæretici comburantur.* 122

CAP. XIII. *An Molinaus rectè vitio vertat Pontifici, quòd Romæ permittat meretrices.* 140

CAP. XIV. *Ineptè à Molinao recensentur publica pænitentia inter abusus Ecclesia Romana.* 154

CAP. XV. *An iustè Romanus Pontifex pro sacerdotijs & pro dispensationibus admittat vel exigat iura consueta.* 160

CAP. XVI. *Referuntur & confutantur aliquot alij errores Molinai, tam circa Regulam fidei quàm circa Sanctorum Reliquias.* 164

CAP. XVII. *Asseritur vsus linguae Latinae in sacrificio Missæ.* 177

CAP. XVIII. *Agitur breuiter de vsu Indulgentiarum, & de Purgatorio.* 181

CAP. XIX. *Quàm impudenter Molinaus loquatur de vsu piarum Peregrinationũ.* 184

CAP. XX. *An dignum sit reprehensione, pro remissione peccatorum aliquid offerre.* 188

CAP. XXI. *An Molinaus prouocet sapienter ad Missalis rubricas circa vsum Eucharistia in Missæ sacrificio.* 190

CAP. XXII. *Satisfit breuiter Molinai desiderio, tam circa presentiam Corporis Christi in Eucharistiâ, quàm circa Primatum Petri in Pontificatu Romano.* 192

CAP. XXIII. *Expenduntur aliqua sententia Molinai circa Regimen Politicum.* 206

CAP. XXIV. *Iniustissimè Molinaus suadet opes omnes Clero & Ecclesia auferendas, tollendamq, eius immunitatem.* 210

CAP. XXV. *Asseritur consuetudo antiquissima exosculandi pedes Romanorum Pontificum.* 218

CAP. XXVI. *An rectè Molinaus queratur, volumen Scripturae sacrae Regibus negari.* 237

CAP. XXVII. *Refellitur obiter fabula Pappissa Ioanna.* 240

SVMMA PRIVILEGII.

PHILIPPVS IV. Hispaniarum & Indiarum Rex Catholicus ac Potentissimus Belgarum & Burgundionum Princeps, Diplomate suo sanxit, nequis *R. P. Siluestri Petra Sancta Romani Societatis IESV Theologi Notas in Epistolam Petri Molinai ad Balzaccum, cum Responſione ad hæſes, errores & calumnias eius, ac Vindicys Urbis Roma & Pontificatus Romani*, præter Balthasaris Moreti voluntatem vlllo modo intra nouennium imprimat, aut alibi terrarum impressas, in Inferioris Germaniæ ditiones importet, venalésve habeat. Qui secùs faxit, confiscatione Librorum & aliâ graui pœnâ mulctabitur, vti latiùs patet in litteris datis Bruxellæ XXIII. Martij, anno M. DC. XXXIV.

Signat.

Steenhuysen.

ANTVERPIÆ,
EX OFFICINA PLANTINIANA
BALTHASARIS MORETI.
M. DC. XXXIV.

